การวิจัยด้านเพศสถานะ ในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

คู่มือการอบรม

THE USAID OCEANS AND FISHERIES PARTNERSHIP

กิตติกรรมประกาศ

คู่มือการอบรมฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นโดยโครงการความร่วมมือระหว่างแผนงานความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) และคณะกรรมการดำเนินงานของการประชุมระดับโลกด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ครั้งที่ *7* (GAF7) คณะผู้จัดทำขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงไปยังผู้เชี่ยวชาญการวิจัยด้านเพศสถานะที่มีชื่อเสียงระดับโลกทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง รวมไปถึงด้านอื่น ๆ เช่น การเกษตร การพัฒนา เศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีสตรีนิยม การตลาดและการค้า สังคมวิทยา และสังคม-การเมือง

โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้จัดทำคู่มือการอบรมการวิจัยด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำฉบับแรกนี้ขึ้นมา เพื่อให้หน่วยงานความร่วมมือและผู้ปฏิบัติได้นำไปใช้ประโยชน์ และขอแสดงความขอบคุณไปยังผู้ให้ความช่วยเหลือทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาจัดทำคู่มือฉบับนี้

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นด้วยการสนับสนุนจากประชาชนชาวอเมริกันผ่านองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID) การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในเอกสารฉบับนี้ไม่ได้สะท้อนความคิดเห็นขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID) หรือ รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ....2

คำย่อ....4

สารจากหน่วยงานพันธมิตร....6

คำนำ....8

วิธีการใช้คู่มือฉบับนี้....9

เกี่ยวกับผู้จัดทำ....9

บทที่ 1 ทฤษฎีด้านเพศสถานะที่ใช้ในการวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง....11

ภาพรวมของหลักสูตร....11

ส่วนที่ 1 - แนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีเพื่อการทำความเข้าใจเรื่องเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ – การใช้เรื่องเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมง....12

ส่วนที่ 2 - พวกเราจะใช้ทฤษฎีด้านเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างไร....17

ส่วนที่ 3 – งานกลุ่มย่อย....17

ส่วนที่ 4 – แหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ....17

บทที่ 2 การใช้แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersecionality) ในการวิจัยด้านเพศสถานะและการประมง....19

ภาพรวมของหลักสูตร....19

ส่วนที่ 1 - แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) คืออะไร....20

ส่วนที่ 2 - กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน: หนังสืออ่านเบื้องต้น (Intersectional Feminist Frameworks: A Primer)....21

ส่วนที่ 3 - กรณีศึกษา: เครนชอว์ (Crenshaw)....23

ส่วนที่ 4 - การใช้แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนในการวิจัย....24

ส่วนที่ 5 - การทำงานกลุ่ม การรายงานกลับ และการอภิปราย....25

บทที่ 3 กรณีศึกษา....26

ภาพรวม....26

กรณีศึกษาที่ 1 – ผู้หญิงในการค้าสัตว์น้ำชายแดนที่ประเทศกัมพูชา....26
กรณีศึกษาที่ 2 – แม่ค้าและผู้แปรรูปสินค้าหญิงในมุมไบ....27
กรณีศึกษาที่ 3 – ชาวประมงพื้นบ้านกับข้อจำกัดในการตอบสนองต่อกฎระเบียบการค้าเกี่ยวกับการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม....28
บทที่ 4 เพศสถานะในการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (Gender in rapid appraisal of fisheries management systems)....30
ภาพรวม....30
1. คำนำ....30
2. เพศสถานะและการประมง....32
3. การบูรณาการเรื่องเพศสถานะเข้าไว้ในการประเมินการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว....34
4. เครื่องมือและเทคนิค; เพื่อการเสริมสร้างการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็วโดยการบูรณาการร่วมกับเรื่องเพศสถานะ....36
5. การวิเคราะห์ผลการศึกษา....49
ภาคผนวกที่ 1. แบบตารางสำหรับการวิเคราะห์กิจกรรมของโปรไฟล์ (Matrix template for activity analysis of profile)....57
ภาคผนวกที่ 2. แบบตารางสำหรับการจัดทำแผนที่ทรัพยากรเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทานการประมง (Matrix template for participatory gender resource mapping in the fisheries value chain) (WinFish 2017)....58
ภาคผนวกที่ 3. แบบตารางสำหรับการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการตอบสนองทางเพศสถานะ (Matrix template for gender responsive value chain analysis)....58
ภาคผนวกที่4 . ระบุโอกาส และข้อจำกัดของผู้หญิงและผู้ชายในแต่ละจุดเชื่อมโยงของโซ่คุณค่าการประมง template for gender responsive value chain analysis to identify opportunities and constraints of women and men at each node of the fisheries value chain) (WinFish 2017)....59
ภาคผนวกที่ 5. ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสำรวจแบบซึ่งหน้ากับชาวประมงและผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วยคำถามตามด้านต่าง ๆ ของกรอบมิติด้านเพศสถานะ (Sample Questionnaire used for face to face survey with fishers and operators with questions according to the domains of the Gender Dimensions Framework((WinFish 2017)....59
ภาคผนวกที่ 6. เครือข่ายและทรัพยากรที่แนะนำ....80

สารบัญตารางและสารบัญภาพ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญจากการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะในประเทศฟิลิปปินส์ของ USAID Oceans (WinFish 2017) 40

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดสตรีนิยมแนววัตถุนิยมประวัติศาสตร์ บูรณาการแบบองค์รวม 14
ภาพที่ 2 ตัวอย่างความสัมพันธ์แบบทับซ้อน (Example of intersecting relations) 15
ภาพที่ 3 ตัวอย่างแผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วม 44

คำย่อ

AFS	สมาคมประมงแห่งเอเชีย (Asian Fisheries Society)
AIT	สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology)
ASEAN	สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations)
BFAR	สำนักประมงและทรัพยากรทางน้ำ (Bureau of Fisheries and Aquatic Resources)
CDTS	ระบบการตรวจสอบย้อนกลับสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงทะเล (Catch Documentation and Traceability System)
CEDAW	อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women)
CGIAR	กลุ่มที่ปรึกษาว่าด้วยการวิจัยการเกษตรระหว่างประเทศ (Consultative Group on International Agricultural Research)
CRIAW	สถาบันวิจัยความก้าวหน้าของผู้หญิงแห่งแคนาดา (Canadian Research Institute for the Advancement of Women)
CSO	องค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organization)
CTC	ศูนย์แนวสามเหลี่ยมปะการัง (Coral Triangle Center)
CTI-CFF	ความร่วมมือในแนวสามเหลี่ยมปะการังเพื่อแนวปะการัง การประมง และความมั่นคงด้านอาหาร (Coral Triangle Initiative for Coral Reefs, Fisheries and Food Security)
CWFS	คณะกรรมการความมั่นคงด้านอาหารโลก (Commission on World Food Security)
EAFM	การบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ (Ecosystem Approach to Fisheries Management)
FAO	องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations)
FGD	การอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)
FMA	พื้นที่การจัดการประมง (Fisheries Management Area)
FMS	ระบบการจัดการประมง (Fisheries Management System)
FMU	หน่วยการจัดการประมง (Fisheries Management Unit)
GAD	เพศสถานะและการพัฒนา (Gender and Development)
GAFS	หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (Gender in Aquaculture and Fisheries Section)
GDF	กรอบแนวคิดมิติด้านเพศสถานะ (Gender Dimensions Framework)
GDP	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product)
GRVCA	การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยการตอบสนองด้านเพศสถานะ (Gender-Responsive Value Chain Analysis)
GSC	เมืองเจเนรัลซานโตส (General Santos City)
IGWG	กลุ่มทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานด้านเพศสถานะ (Interagency Gender Working Group)

IIFET	สถาบันระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจประมงและการค้า (International Institute of Fisheries Economics and Trade)
IUU	การทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported, and Unregulated)
KII	การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview)
LGBTQ	บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (เลสเบี้ยน เกย์ คนรักสองเพศ บุคคลข้ามเพศ และเพศไร้กรอบ) (Lesbians, Gay, Bisexual, Transgender, Queer)
LGU	หน่วยการปกครองท้องถิ่น (Local Government Units)
MMAF	กระทรวงกิจการทางทะเลและประมง (Ministry of Marine Affairs and Fisheries)
NACA	องค์การข่ายงานศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Network of Aquaculture Centers in Asia-Pacific)
ODK	การใช้การสำรวจแบบไร้กระดาษ (Open Data Kit)
PFDA	หน่วยงานพัฒนาการประมงแห่งประเทศฟิลิปปินส์ (Philippine Fisheries Development Authority)
PGRM	การจัดทำแผนที่ทรัพยากรเพศสถานะแบบมีส่วนร่วม (Participatory gender resource mapping)
PO	องค์กรประชาชน (People's Organization)
PPP	ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public-Private Partnership)
PRA	การประเมินอย่างรวดเร็วแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rapid Appraisal)
RAFMS	การประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (Rapid Appraisal of Fisheries Management Systems)
RDMA	สำนักงานภาคพื้นเอเชีย (Regional Development Mission for Asia)
SDG	เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals)
SFM	การจัดการประมงอย่างยั่งยืน (Sustainable Fisheries Management)
SFMP	แผนการจัดการประมงอย่างยั่งยืน (Sustainable Fisheries Management Plan)
SEAFDEC	ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Fisheries Development Center)
TTC	ปลาทูน่าพันธุ์ครีบเหลือง (Tuna)-ปลาทูน่าพันธุ์ครีบยาว (Tonggol)-ปลาทูน่าพันธุ์แถบ (Cakalang)
UNSRAT	มหาวิทยาลัยซัม ราตูลางี (Sam Ratulangi University)
USAID	องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development)
VC	ห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain)
WID	ผู้หญิงกับการพัฒนา (Women in Development)
WINFISH	เครือข่ายแห่งชาติเพื่อผู้หญิงในการประมงในประเทศฟิลิปปินส์ (National Network on Women in Fisheries in the Philippines, Inc.)
WLF	เวทีผู้นำหญิง (Women Leaders' Forum)

สารจากหน่วยงานพันธมิตร

ความเสมอภาคด้านเพศสถานะเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นจากผู้ที่ทำงานด้านการพัฒนาการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องด้วยความตระหนักที่ว่า ผู้หญิงมีบทบาท และส่วนร่วมอย่างมากในภาคการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อย่างไรก็ตาม ยังมีการรับรู้หรือกล่าวถึงบทบาทและส่วนร่วมดังกล่าวของผู้หญิงนั้นน้อยกว่าที่ควรในสังคม และควรมีการส่งเสริมวิสัยทัศน์ในระดับประเทศและระหว่างประเทศในเรื่องความเท่าเทียมให้มากขึ้น นักวิจัย นักบริหารจัดการประมง และนักศึกษา ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนในเรื่องดังกล่าว ยังคงขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทฤษฎีด้านเพศสถานะและการนำไปใช้ปฏิบัติ ดังนั้นการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการระยะสั้นในเรื่องเพศสถานะให้กับบุคคลผู้ซึ่งมีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อภาคการประมงนั้น จึงเป็นเรื่องที่องค์การส่วนภูมิภาคได้ระบุให้มีความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ เพราะเหตุนี้หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAFS) ของสมาคมประมงแห่งเอเชีย (AFS) และ โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) จึงได้ร่วมมือกันจัดทำและรวบรวมเครื่องมือเพื่อใช้ในการอบรมซึ่งสามารถนำไปเผยแพร่ช่วยสร้างศักยภาพให้กับผู้ปฏิบัติได้ต่อไป

ทั้งนี้เรามีความยินดีที่จะนำเสนอเอกสารสำหรับใช้ในการอบรมฉบับนี้ ซึ่งได้รวบรวมเนื้อหามาจากหลากหลายแหล่งที่มาและมีการอ้างอิงถึงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง การจัดทำเอกสารฉบับนี้เป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพันธมิตรต่าง ๆ ทั้งจากสถาบันการศึกษาและสถาบันการพัฒนา เพื่อช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษาในภาคการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้รับความเข้าใจที่ดีขึ้นในเรื่องทฤษฎีเพศสถานะและการนำไปใช้ปฏิบัติ โดยสามบทแรกจะประกอบด้วยเนื้อหาและกรณีศึกษาต่าง ๆ ซึ่งมาจากการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ที่จัดขึ้นในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เมื่อปี ค.ศ. 2016 โดยหน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAFS) และจากการประชุมเรื่องเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ซึ่งจัดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2018 บทที่สี่ได้เน้นไปที่การบูรณาการเรื่องเพศสถานะและได้รวมเนื้อหาบางส่วนจาก *คู่มือการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว:การบูรณาการร่วมระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ (EAFM) เทคโนโลยีการตรวจสอบย้อนกลับสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงทะเล (CDT) และเรื่องเพศสถานะ* ซึ่งเป็นผลงานของ USAID Oceans ซึ่งใกล้จะตีพิมพ์แล้วในเร็ว ๆ นี้

พวกเรามีความเชื่อมั่นว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับท่าน ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเสมอภาคด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากยิ่งขึ้น

Dr. Meryl Williams, ประธานร่วม, คณะกรรมการดำเนินงานของการประชุมระดับโลกด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ครั้งที่ 7 (GAF7)

Professor Kyoko Kusakabe, ประธานร่วม, คณะกรรมการดำเนินงานของการประชุมระดับโลกด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ครั้งที่ 7 (GAF7)

ความเท่าเทียมด้านเพศสถานะเป็นหนึ่งใน เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยื 17นที่กำหนดโดยสมัชชาสหประชาชาติ)United Nations General Assembly) เพศสถานะเป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นโดยสังคมที่อ้างถึงบทบาทและความสัมพันธ์ทาง อำนาจระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งถูกกำหนดโดยบริบททางสังคม บริบททางการเมือง และบริบททางเศรษฐกิจ ในหลาย ๆ วัฒนธรรม ความไม่เท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้หญิงและผู้ชายสามารถส่งผลให้ฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบในแง่ของการควบคุมทรัพยากร การเข้าถึงการบริการ และการได้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชีวิต และการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลต่อชีวิตของพวกเขา อย่างไรก็ตาม แนวคิดด้านเพศสถานะ และผลกระทบของมันต่ออัตลักษณ์เชิงบุคคล โอกาส และสถานะของมนุษย์นั้นยังไม่เป็นที่เข้าใจกันมากนัก รวมถึงภายในกลุ่มคนที่จัดการและทำงานในการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้และศักยภาพของแต่ละบุคคลที่อยู่ในภาคส่วนการประมงให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดด้านเพศสภานะให้ดีขึ้น

โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา)USAID Oceans and Fisheries Partnership) จึงได้ทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงความยั่งยืนของการประมงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยคำนึงถึงด้านมนุษย์และด้านเพศสถานะเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาและการจัดการการประมงอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างและเสริมสร้างระบบความรู้ โดยคู่มือฉบับนี้ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อแบ่งปันกรณีศึกษาและประสบการณ์จากโครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา)USAID Oceans and Fisheries Partnership) และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และทักษะทั้งในด้านทฤษฎี และปฏิบัติของงานวิจัยการประมงที่รวมเพศสถานะเข้าไว้ด้วย

ในฐานะหน่วยงานระดับภูมิภาคของแผนงานความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา)USAID Oceans and Fisheries Partnership) ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)SEAFDEC) ขอใช้โอกาสนี้ในการแสดงความยินดีกับโครงการนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ใช้จากหลากหลายประเทศ และองค์กรที่เกี่ยวของกับการประมงเพื่อเป็นแนวทางในการบูรณาการเรื่องความอ่อนไหวด้านเพศสถานะในงานของพวกเขา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาและการจัดการการประมงอย่างยั่งยืน

ดรคม ศิลปาจารย์ .
เลขาธิการศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)SEAFDEC)

คำนำ

โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) ร่วมงานกับหน่วยงานความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ USAID Oceans มุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดการนำประเด็นที่เกี่ยวกับเพศสถานะเข้าไปรวมกับการทำงานด้านการประมงระดับภูมิภาค ทั้งในเชิงวาทกรรม (Discourse) และในการตัดสินใจเรื่องการบริหารจัดการต่าง ๆ USAID Oceans เชื่อมั่นว่าการสนับสนุนหน่วยงานความร่วมมือในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคด้านเพศสถานะและเพิ่มขีดความสามารถของผู้หญิงในการจัดการประมงอย่างยั่งยืนจะสามารถทำให้ประเด็นด้านเพศสถานะเข้าไปรวมอยู่ในนโยบาย แผนงาน และการพัฒนาในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นได้ รวมถึงจะเป็นการส่งเสริมการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ที่มีความเฉพาะเจาะจงด้านเพศสถานะ

โครงการ USAID Oceans เริ่มดำเนินการเมื่อปี ค.ศ. 2015 และได้ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือต่าง ๆ ทั่วภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้มาต่อเนื่องเป็นเวลามากกว่าสามปี หน่วยงานความร่วมมือดังกล่าวประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ความร่วมมือในแนวสามเหลี่ยมปะการังเพื่อแนวปะการัง การประมง และความมั่นคงด้านอาหาร (Coral Triangle Initiative for Coral Reefs, Fisheries, and Food Security: CTI-CFF) และหน่วยงานด้านการประมงระดับชาติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจเรื่องเพศสถานะว่ามีผลกระทบต่อผู้ที่มีบทบาทในภาคการประมง โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 เป็นต้นมา USAID Oceans ได้เล็งเห็นถึง การถกเถียง และวาทกรรม (Discourse) ที่เกี่ยวกับการประมงที่เกิดขึ้นในสังคม พร้อมกับความสนใจที่เพิ่มขึ้นจากหน่วยงานความร่วมมือต่าง ๆ ในการสร้างศักยภาพเพื่อความตระหนักด้านเพศสถานะ ทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค

USAID Oceans มีความยินดีที่จะสนับสนุนการปฏิรูปของทุกภาคส่วนที่มีการครอบคลุมและตระหนักถึงเรื่องเพศสถานะมากขึ้น และขอขอบคุณผู้แต่งร่วมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการการจัดทำคู่มือฉบับนี้ ด้วยความมุ่งหวังว่าการจัดทำคู่มือการอบรมฉบับนี้จะช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานความร่วมมือในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับองค์การต่าง ๆ ร่วมกันทำงานเพื่อความเสมอภาคด้านเพศสถานะและการเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิงในการประมง และมีส่วนช่วยในการบรรลุเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG) หมายเลขห้า คือ เรื่องความเท่าเทียมด้านเพศสถานะในที่สุด รวมไปถึงเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอื่น ๆ ที่ได้ถูกมอบหมายให้กับภาคการประมง การใช้แนวคิดเรื่องความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender-sensitive approach) ในการวิจัย การศึกษา การปกครอง/การบริหาร และการพัฒนาด้านต่าง ๆ (ด้านเศรษฐกิจ ด้านมนุษย์ ด้านการปกครอง ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี) เป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อเป็นการรับรองว่า ทุกคนในสังคมจะได้รับประโยชน์และไม่มีใครถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลัง

โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans and Fisheries Partnership)

วิธีการใช้คู่มือฉบับนี้

คู่มือการอบรมฉบับนี้ถูกจัดทำขึ้นจากความร่วมมือของหน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAFS) ของสมาคมประมงแห่งเอเชีย (AFS) และ โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) คู่มือฉบับนี้ได้ถูกจัดทำขึ้นจากการรวบรวมเอกสารการอบรมต่าง ๆ ซึ่งเคยถูกนำไปใช้ทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อที่จะเป็นแนวทางการปฏิบัติ โดยสะท้อนถึงประสบการณ์ของ ผู้หญิงและผู้ชายในภาคการประมงจากสถานการณ์จริง

คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยเครื่องมือสำหรับการวิจัยด้านประมงซึ่งได้บูรณาการมุมมองด้านสังคมศาสตร์และด้านเพศสถานะไว้ด้วยกัน โดยสามบทแรกจะอ้างอิงเนื้อหาที่มาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดขึ้นในการประชุมระดับโลกด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ครั้งที่ 6 และครั้งที่ 7 (GAF6 และ GAF7) และงานวิจัยภาคสนามในภูมิภาคเอเชีย บทที่สี่จะให้แนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ วิธีการดำเนินงานด้านการประมงที่ครอบคลุมเรื่องเพศสถานะ และเรื่องความต้องการ และประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ในการประเมินระบบการจัดการต่าง ๆ ส่วนท้ายของคู่มือได้รวบรวมแหล่งข้อมูลเพื่อใช้เป็นแหล่งสารสนเทศและการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

พวกเรายินดีที่จะได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคู่มือการอบรมนี้ ซึ่งรวมไปถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการให้เพิ่มเติมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานของท่านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจและสนับสนุนการบูรณาการประเด็นเรื่องเพศสถานะเข้าไว้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ท่านสามารถส่งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมาที่ info@oceans-partnership.org

เกี่ยวกับผู้จัดทำ

หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAFS) ของสมาคมประมงแห่งเอเชีย (AFS) - หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAFS) ของสมาคมประมงแห่งเอเชีย (AFS) ถูกก่อตั้งขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 2017 โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาเกือบ 20 ปี ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำโดยเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการที่มีชื่อว่า “ผู้หญิงในการประมง (Women in Fisheries)” และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAFS)” GAFS ส่งเสริมความสำคัญของมิติด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และจากการจัดตั้ง GAFS ขึ้นมานี้ ทำให้สมาคมประมงแห่งเอเชีย (AFS) ได้กลายมาเป็นสมาคมวิชาชีพแห่งแรกด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ก่อตั้งหน่วยงานที่อุทิศตนเพื่อประเด็นด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้นมา สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ GAFS สามารถติดตามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.genderaquafish.org

โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) –

USAID Oceans เป็นโครงการที่มีกิจกรรมต่อเนื่องเป็นระยะเวลาห้าปี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการประสานงานร่วมกันในระดับภูมิภาคเพื่อต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดย USAID Oceans เป็นความร่วมมือระหว่างองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID) ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) และ ความร่วมมือในแนวสามเหลี่ยมปะการังเพื่อแนวปะการัง การประมง และความมั่นคงด้านอาหาร (Coral Triangle Initiative for Coral Reefs, Fisheries, and Food Security: CTI-CFF) USAID Oceans ได้ดำเนินงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกับกลุ่มงานด้านเทคนิคระดับภูมิภาค (Regional Technical Working Group) ซึ่งกลุ่มงานนี้ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานด้านการประมงและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาและดำเนินการระบบอิเล็คทรอนิกส์ในการตรวจสอบย้อนกลับสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงทะเล เพื่อปรับปรุงการจัดการประมงอย่างยั่งยืนโดยการใช้แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ เพื่อจัดการกับปัญหาด้านสวัสดิภาพมนุษย์และความเสมอภาคด้านเพศสถานะ และพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ USAID Oceans มุ่งสร้างความก้าวหน้าในการบูรณาการประเด็นด้านเพศสถานะเข้าไว้ในการร่างกฎหมาย แผนงาน และแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น และมุ่งส่งเสริมการพัฒนานโยบายที่เจาะจงด้านเพศสถานะโดยเฉพาะ ท่านสามารถดูข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการ USAID Oceans ได้ที่ www.seafdec-oceanspartnership.org

บทที่ 1 ทฤษฎีด้านเพศสถานะที่ใช้ในการวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง

โดย Marilyn Porter[1], Holly Hapke[2], Susana Siar[3], Kyoko Kusakabe[4], อมรรัตน์ เสริมวัฒนากุล[5], มาลาศรี คำศรี[6]

ภาพรวมของหลักสูตร

คำนำ:

งานด้านเพศสถานะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อภาคการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่ยังคงมีความไม่เข้าใจกันอยู่ว่าเพศสถานะคืออะไร และการวิจัยด้านเพศสถานะคืออะไร คู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการนี้จะกล่าวถึง แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีด้านเพศสถานะ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นการแนะนำแนวคิดด้านเพศสถานะให้เป็นที่เข้าใจโดยคนหมู่มาก ผู้เข้าอบรมจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ และการวิจัยเรื่องเพศสถานะที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และอภิปรายร่วมกันว่าจะมีวิธีการเพิ่มศักยภาพเพื่อให้เกิดการวิจัยด้านเพศสถานะในด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเชิงลึกกว่าเดิมได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการคือ:

- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับเครื่องมือที่จำเป็นที่จะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เกี่ยวกับความหมายของการวิจัยด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งไม่ได้เกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำตามเพศ (Gender division of labor) โดยทั่ว ๆ ไปเท่านั้น
- เพื่อให้คำแนะนำฉบับย่อเกี่ยวกับวิธีการหรือแนวคิดสำหรับการวิจัยด้านเพศสถานะในภาคการประมง และ
- เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของสถานการณ์ปัจจุบันสำหรับนักวิจัยด้านเพศสถานะในภูมิภาค

จำนวนของผู้เข้าร่วมการอบรม: 5 (อย่างน้อยที่สุด) ถึง 30 (อย่างมากที่สุด)

ระยะเวลาการอบรม: 4-6 ชั่วโมง

โปรแกรม:

- ส่วนที่ 1 – แนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีเพื่อการทำความเข้าใจเรื่องเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ – การใช้เรื่องเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมง
- ส่วนที่ 2 – เราจะใช้ทฤษฎีด้านเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างไร งานกลุ่มย่อย กรณีศึกษาและการพัฒนาโครงการวิจัยด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- ส่วนที่ 3 – งานกลุ่มย่อย
- ส่วนที่ 4 – แหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่น ๆ

[1] ศาตราจารย์เกียรติคุณ มหาวิทยาลัยแมโมเรียล ประเทศแคนาดา

[2] ผู้อำนวยการ การพัฒนาการวิจัยสำหรับสังคมศาสตร์และนิเวศวิทยาสังคม มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย-เออร์ไวน์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

[3] เจ้าหน้าที่ฝ่ายการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ประเทศไทย

[4] ศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาบทบาทหญิงชาย สำนักวิชาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และการพัฒนา สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ปทุมธานี ประเทศไทย

[5] ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการประมง (นักวิชาการประมงทรงคุณวุฒิ) กรมประมง กรุงเทพฯ ประเทศไทย

[6] หัวหน้ากลุ่มวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชุมชน กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง กรุงเทพฯ ประเทศไทย

ส่วนที่ 1 - แนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีเพื่อการทำความเข้าใจเรื่องเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ – การใช้เรื่องเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมง

ทฤษฎีคืออะไรและทำไมพวกเราจึงจำเป็นต้องใช้ทฤษฎี

ทฤษฎีไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่ยากหรือน่ากลัวแต่อย่างใด จริง ๆ แล้วพวกเราทุกคนก็ได้ตั้งทฤษฎีในการดำรงชีวิตประจำวันไว้บ้างแล้ว ทฤษฎีทำให้พวกเราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และขั้นตอนต่าง ๆ หรือปัญหาส่วนตัวและประเด็นส่วนรวมต่าง ๆ ทฤษฎียังช่วยให้พวกเรามีกรอบในการทำความเข้าใจ และยังช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งรอบตัวได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ทฤษฎียังช่วยพวกเราในการสร้างพันธมิตรและกิจกรรมทางการเมือง *เหนือสิ่งอื่นใดทฤษฎียังช่วยกระตุ้นให้พวกเราตั้งคำถามว่า "ทำไม"*

คำถามประเภท "ทำไม" (หรือ "why" questions) คืออะไร

ในความเป็นจริง: พวกเรารู้อยู่แล้วว่าส่วนใหญ่ผู้ชายจะมีหน้าที่ในการทำประมงและผู้หญิงจะมีหน้าที่ในการแปรรูปสัตว์น้ำ *แล้วทำไมจึงเป็นเช่นนี้*

ในความเป็นจริง: พวกเรารู้อยู่แล้วว่ามีผู้ชายที่ทำร้ายผู้หญิงมากกว่าที่มีผู้หญิงทำร้ายผู้ชาย *แล้วทำไมจึงเป็นเช่นนี้*

ในความเป็นจริง: พวกเรารู้อยู่แล้วว่ากลุ่มบางกลุ่มหรือครอบครัวบางครอบครัวในชุมชนมีอำนาจมากกว่าครอบครัวอื่น *แล้วทำไมจึงเป็นเช่นนี้*

เมื่อพิจารณาสิ่งที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้: นักวิทยาศาสตร์ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงก็มีการตั้งทฤษฎีเช่นกัน

สังคมศาสตร์ (Social science):

- เกี่ยวข้องกับคน ชุมชน กลุ่ม โครงสร้างทางสังคม เศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นต้น
- เกี่ยวข้องกับความคิดและพฤติกรรมของคน ความเชื่อมโยงความคิดและพฤติกรรมของคนกับโครงสร้างทางสังคม และ
- รับรู้และเคารพในตัวตนของบุคคล ความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural science):

- ส่วนใหญ่เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่สามารถพูดตอบโต้กับเราได้ และ
- เกี่ยวกับการนับและการวัด

ทั้งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์มีการใช้ทฤษฎี

ทฤษฎีสังคมศาสตร์ (Social science theory):

- เกี่ยวข้องกับคำถามที่ว่า มนุษย์สามารถอยู่กับความเป็นจริงของเขาเหล่านั้นได้อย่างไรและทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
- เข้าใจถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ที่พวกเขากำลังเผชิญอยู่
- พยายามที่จะอธิบายถึงความซับซ้อนของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของพวกเขา และ
- ช่วยให้เกิดการปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับพวกเขาเหล่านั้น

แม้กระนั้น ในปัจจุบันยังคงพบว่ายังไม่มีการใช้ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist theory) ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ดังนั้นการริเริ่มที่จะบูรณาการเรื่องเพศสถานะน่าจะช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านนี้ได้

ข้อจำกัดของแนวคิดเชิงทฤษฎี (The Limits of Theoretical Concepts)

ก่อนอื่นต้องเข้าใจถึงข้อจำกัดของแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในสังคมศาสตร์เสียก่อน กรอบแนวคิดซึ่งสังคมศาสตร์ได้สร้างขึ้นมานั้นไม่ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างสากล และในฐานะผู้ปฏิบัติ พวกเราจำเป็นต้องเข้าใจถึงข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ คนและชุมชนมีความซับซ้อนอย่างยิ่ง มีความหลากหลาย และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม แนวคิดที่ดีจะสามารถช่วยทำให้พวกเราเข้าใจในบางสิ่ง บางเวลา และบางสถานการณ์ได้ ถึงแม้ว่าทฤษฎีเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ แต่ทฤษฎีก็ไม่สามารถให้คำตอบทั้งหมดแก่พวกเราได้ คำตอบที่ได้จากทฤษฎีอาจจะยังไม่มีความแน่นอน/ไม่ใช่คำตอบสุดท้าย แต่เป็นคำตอบสำหรับบางสถานการณ์และสำหรับช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory)

ทฤษฎีและกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับสตรีนิยมมีอยู่จำนวนมาก แต่ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดที่มีประสิทธิผลนั้นจะมีลักษณะที่คล้าย ๆ กัน กล่าวคือ "ทฤษฎีสตรีนิยม" ที่ดีนั้น ไม่ได้พิจารณาว่าผู้หญิงหมายถึงวัตถุสำหรับการวิจัย แต่พิจารณาว่าผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย

เพศสถานะ (Gender)

เพศสถานะเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคม เพศสถานะถูกกำหนดขึ้นมาจากเพศสรีระ (Sex) และหลังจากนั้นเพศสถานะจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังให้เป็น ตัวอย่างเช่น ในการทำการประมง มีการแบ่งงานกันทำแยกตามเพศของแรงงาน ซึ่งรวมไปถึงข้อจำกัดต่าง ๆ (โดยเฉพาะ) ต่อพฤติกรรมของผู้หญิง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีโอกาสและความท้าทายที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้

กรอบแนวคิดสตรีนิยมแนววัตถุนิยมประวัติศาสตร์สำหรับการวิจัยด้านเพศสถานะ (A Materialist Feminist Framework for Gender Research)

"สตรีนิยมแนววัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (Materialist feminism)" คือ แนวคิดวิเคราะห์สำหรับการวิจัยด้านเพศสถานะ ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากเศรษฐกิจการเมือง โดยแนวคิดนี้พิจารณาถึงวัฒนธรรม (Culture) กระบวนการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมของเพศสถานะ (Cultural constructions of gender) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power relations) จุดเริ่มต้นของแนวคิดนี้คือ "ความสัมพันธ์เพศสถานะ (Gender relations)" ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะลำดับชั้นของอำนาจระหว่างผู้หญิงและผู้ชายซึ่งในบางกรณีทำให้ผู้หญิงเสียเปรียบ สิ่งที่มุ่งเน้นในเรื่องความสัมพันธ์เพศสถานะ (เปรียบเทียบกับบทบาทเพศสถานะ (Gender roles)) คือมุ่งเน้นไปที่ความเชื่อมโยงของชีวิตผู้หญิงและผู้ชาย และปฏิสัมพันธ์ของเพศสถานะกับระบบความสัมพันธ์ทางสังคมอื่น ๆ เช่น ชนชั้น (Class) วรรณะ (Caste) ชาติพันธุ์ (Ethnicity) และ เผ่าพันธุ์ (Race) สำหรับวัตถุประสงค์สูงสุดของงานวิจัยด้านเพศสถานะนี้คือเพื่อสร้างความความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค (Equal and equitable relations) ระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ให้มีมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถ (Empowerment) ให้กับทุกคนในสังคมได้ต่อไป

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ กำหนดเงื่อนไขทางวัตถุของการใช้ชีวิตของประชาชน (Material conditions of people's lives) ได้อย่างไร ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ทำให้สิทธิที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal entitlement) ในด้านทรัพยากรทางเศรษฐกิจนั้นแย่ไปกว่าเดิม นั่นหมายความว่า ชีวิตทางสังคมในด้านต่าง ๆ นั้นส่งผลซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงอาจถูกปฏิเสธให้เข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เช่น การเป็นเจ้าของที่ดินหรือการจ้างงาน ซึ่งเป็นผลมาจากการเมืองและกฎหมาย (กฎหมายอสังหาริมทรัพย์และกฎหมายมรดก) และต่อมาถูกทำให้มีผลโดยเกณฑ์วัฒนธรรม เช่น "ผู้หญิงไม่ควรเป็นเจ้าของที่ดิน" สิ่งนี้นำไปสู่โครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการปฏิบัติทางสังคมและเกณฑ์วัฒนธรรมมีผลกระทบทางวัตถุโดยทำให้ผู้หญิงเสียเปรียบด้านเศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดสตรีนิยมแนววัตถุนิยมประวัติศาสตร์บูรณาการแบบองค์รวม

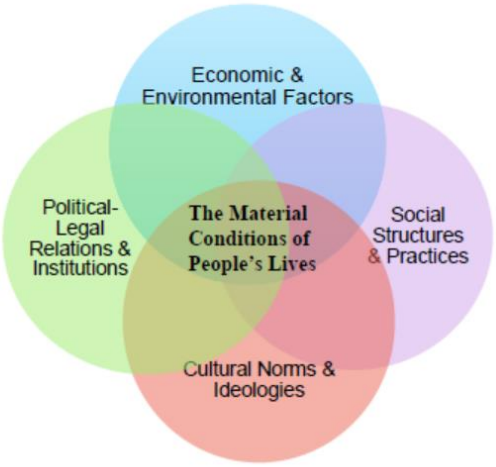

The material conditions of people's lives (เงื่อนไขทางวัตถุของการใช้ชีวิตของประชาชน), Economic & environmental factors (ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม), Social structures & practices (โครงสร้างและการปฏิบัติทางสังคม), Cultural norms & ideologies (บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและอุดมการณ์), Political-legal relations & institutions (ความสัมพันธ์การเมือง-กฎหมาย และหน่วยงานสถาบัน)
แหล่งที่มา: Holly Holly Hapke and Marilyn Porter

เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลได้อย่างไร ให้พิจารณาถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจการเมืองดังต่อไปนี้ (ซึ่งรวมไปถึง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมาย และหน่วยงานสถาบัน):

- ฐานทรัพยากร
- กลยุทธ์การดำรงชีวิต
- องค์การด้านเศรษฐกิจ
- การแบ่งงานกันทำ
- ระบบทรัพย์สิน สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร กฎหมายอื่น ๆ
- ความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งสร้างและกำเนิดมาจากการแบ่งงานกันทำและการเข้าถึงสิทธิและทรัพยากร

การพิจารณาเศรษฐกิจระดับโลกส่งผลกระทบอย่างไรในระดับท้องถิ่น เศรษฐกิจระดับท้องถิ่นส่งผลอย่างไรในระดับโลกระดับต่างๆ สำหรับการวิเคราะห์มีดังนี้ :

- ปัจเจกบุคคล
- ครัวเรือน
- ชุมชนท้องถิ่น/เศรษฐกิจท้องถิ่น
- เศรษฐกิจภูมิภาค
- เศรษฐกิจรัฐ และเศรษฐกิจประเทศ
- เศรษฐกิจโลก

โครงสร้างทางสังคมเป็นอย่างไร พยายามพิจารณาให้นอกเหนือจากระดับปัจเจกบุคคล โดยพิจารณาถึงโครงสร้างทางสังคมและสถาบันวัฒนธรรมซึ่งบุคคลอาจเป็นส่วนประกอบหนึ่งในนั้น ตัวอย่างโครงสร้างทางสังคม ได้แก่

- ชนชั้น
- การศึกษา
- ความเสมอภาคของสังคม
- เครือข่ายอุตสาหกรรมการทหาร
- การประมง
- สถาบันทางศาสนา
- ครอบครัว

ภาพที่ 2 ตัวอย่างความสัมพันธ์แบบทับซ้อน (Example of intersecting relations)

Long-distance trader (ผู้ค้าทางไกล), Relations in society (ความสัมพันธ์ในสังคม), Relations within the family (ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว), Property & resource rights (สิทธิในทรัพย์สินและทรัพยากร)
แหล่งที่มา: Holly Holly Hapke and Marilyn Porter

อำนาจทับซ้อน หรือ ปฏิภาคภาวะ (Intersectionality)

โครงสร้างต่าง ๆ ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ โครงสร้างทั้งหมดนี้ได้มีการบูรณาการอยู่ร่วมกัน ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสถานะของปัจเจกบุคคลในสังคมเป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์เพียงรูปแบบเดียว ตัวอย่างเช่น สถานะของผู้หญิงในสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเธอเองกับสามี ในทำนองเดียวกัน ความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับสามีอาจได้รับอิทธิพลมาจากรายได้ที่เธอสามารถหาได้เอง หรือมาจากทรัพย์สินที่เธอมี สถานะของผู้หญิงในสังคมอาจขึ้นอยู่กับว่าเธออาศัยอยู่ในหมู่บ้านของเธอเอง หรือย้ายออกไปอยู่ที่บ้านของสามีก็เป็นได้ สิทธิ์ที่ผู้หญิงมีในการย้ายถิ่นฐาน หรือลงมือทำอะไรได้แค่ไหนนั้น (เช่น การที่ผู้หญิงสามารถทำงานเป็นผู้ค้าทางไกล) นอกจากจะมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างเธอและสามีแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อทรัพยากรที่เธอจะสามารถควบคุมได้ด้วย บรรทัดฐานเพศสถานะในชุมชนอาจจำกัดความสามารถของผู้หญิงที่จะทำงานเป็นผู้ค้าทางไกล

เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์เพศสถานะและสถานะของปัจเจกบุคคลในสังคม เราควรนำประเด็นทั้งหลายต่อไปนี้มาวิเคราะห์ร่วมกัน ได้แก่ แง่มุมชีวิตต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคล, อัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปัจเจกบุคคลมี, และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มี เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้นถูกสร้างขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ที่หลากหลายที่เกิดขึ้นระหว่างปัจเจกบุคคล

การกระทำรวมหมู่ (Collective Action)

มันเป็นการยากมากที่จะเปลี่ยนแปลงในระดับปัจเจกบุคคล ดังนั้นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญคือการอภิปรายและการศึกษารวมหมู่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการกระทำรวมหมู่ (Collective action) ในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการเร่งให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายและกฎระเบียบในระดับภูมิภาคและระดับชาติก็มีความสำคัญเช่นกัน

เครื่องมือที่เป็นสากลที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทาง เช่น แนวทางปฏิบัติโดยสมัครใจสำหรับการทำประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน ซึ่งจัดทำโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO’s Voluntary Guidelines for Small Scale Fisheries) และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women: CEDAW)

ส่วนที่ 2 - พวกเราจะใช้ทฤษฎีด้านเพศสถานะในการวิจัยด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างไร

งานกลุ่มย่อย – กรณีศึกษาและการพัฒนาโครงการวิจัยด้านเพศสถานะในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กรณีศึกษา: การเก็บหอย สาหร่ายทะเล และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อผู้หญิงในประเทศ X แต่ผู้หญิงเหล่านั้นยังคงได้รับรายได้ที่ต่ำอยู่ และโอกาสการเคลื่อนย้ายด้านอาชีพยังคงมีอยู่อย่างจำกัด รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในการประมงบ้างเล็กน้อย และเมื่อเร็ว ๆ นี้ได้มีการกำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเลขึ้นมาโดยจำกัดพื้นที่เฉพาะไว้ให้ผู้หญิงเพื่อทำการประมง อย่างไรก็ตาม ความยากจนของผู้หญิงในพื้นที่นี้ยังคงพบเห็นได้อยู่ทั่วไป

- คำถามประเภท “ทำไม" หรือ “Why” questions อะไร ที่ท่านต้องการจะถาม
- ข้อมูลประเภทใดที่ท่านจำเป็นต้องใช้เพื่อตอบคำถามเหล่านี้
- กลยุทธ์อะไรที่ท่านจะแนะนำเพื่อปรับปรุงสถานการณ์นี้ให้ดีขึ้น
- ทฤษฎีพื้นฐานที่สนับสนุนคำแนะนำของท่านคืออะไร

ส่วนที่ 3 – งานกลุ่มย่อย

การรายงานกลับ – แลกเปลี่ยนผลที่ได้รับจากอภิปรายกลุ่มย่อย

1. แบ่งปันและบอกเล่าให้คนในกลุ่มของท่านฟัง เกี่ยวกับความสนใจหลักหรืองานของท่านในด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงมา 1 ประโยค
2. ระบุสถานการณ์หรือกรณีศึกษาอย่างย่อ
3. ใช้เวลา 2 นาที เพื่อทบทวนหรือคิด (Quiet reflection) ถึงคำถามประเภท “ทำไม” หรือ “why” questions
4. แลกเปลี่ยน คำถามประเภท “ทำไม” หรือ “why” questions กันภายในกลุ่ม คำถามแต่ละข้อมีความสำคัญอย่างไร
5. เลือก คำถามประเภท “ทำไม” หรือ “why” questions มา 1 คำถาม เพื่อสร้างคำถามวิจัยเชิงทฤษฎี
6. เลือกผู้แทนกลุ่มเพื่อรายงานผลการอภิปรายกลุ่มย่อย เกี่ยวกับสถานการณ์หรือกรณีศึกษาที่เลือก และคำถามวิจัยเชิงทฤษฎีที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น

ส่วนที่ 4 – แหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ

แหล่งข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้อ้างอิงสำหรับเป็นข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมของการอบรมครั้งนี้

- Aquatic Commons – http://aquaticcommons.org
- OceanDocs – http://www.oceandocs.org
- ศูนย์วิจัยปลาของโลก (WorldFish Center) – http://www.worldfishcenter.org

- Eldis – http://www.eldis.org
- International Initiative for Impact Evaluation – http://www.3ieimpact.org
- International Collective in Support of Fishworkers – http://www.icsf.net and http://wif.icsf.net
- ศูนย์ศึกษาออนไลน์ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO's E-Learning Centre) – http://www.fao.org/elearning/#/elc/en/home
- หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (Gender in Aquaculture and Fisheries) – https://genderaquafish.org
- องค์การข่ายงานศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Network of Aquaculture Centers in Asia-Pacific) – http://enaca.org
- สำนักเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Aquaculture Department, Southeast Asian Fisheries Development Center) – http://www.seafdec.org.ph
- สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology) – http://www.serd.ait.ac.th/wpserd/annual-research-reports
- เอกสารเผยแพร่ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) publications) – http://www.fao.org/publications/en/
- CGIAR Research on Gender and Agriculture – https://gender.cgiar.org

การพัฒนาและจัดทำหลักสูตรการอบรมครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากกรมประมงไทย และธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) นอกจากนี้ยังมีผู้สนับสนุนอื่น ๆ ได้แก่ Aquafish Innovation Lab, มหาวิทยาลัย Visayas ประเทศฟิลิปปินส์, โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans), ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC), สมาคมประมงแห่งเอเชีย (Asian Fisheries Society), องค์การข่ายงานศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Network of Aquaculture Centers in Asia-Pacific), สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology), องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO), องค์กร Aquaculture Without Frontiers, and Marketing Seafood ผู้แต่ง (Holly Hapke) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก United States National Science Foundation ความคิดเห็นทั้งหมดในคู่มือฉบับนี้มาจากผู้แต่ง และไม่ได้เป็นของหน่วยงานที่กล่าวข้างต้นแต่อย่างใด

บทที่ 2 การใช้แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (INTERSECIONALITY) ในการวิจัยด้านเพศสถานะและการประมง

โดย *Marilyn Porter*[1], *Christine Knott*[2] *and Holly Hapke*[3]

ภาพรวมของหลักสูตร

คำนำ:

ทฤษฎีและวิธีการศึกษาของแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน หรือ ปฏิภาคภาวะ (Intersectionality) ได้ถูกนำมาใช้เพิ่มมากขึ้นในการศึกษาด้านเพศสถานะ เพื่อวิเคราะห์ความซับซ้อนและประสบการณ์ที่หลากหลายซึ่งมาจากการแบ่งแยกและการกดขี่ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้เผชิญ แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า ระบบอำนาจต่างๆ ที่มีความเชื่อมต่อกันนั้นส่งผลกระทบต่อคนด้อยโอกาสหรือคนชายขอบ (Marginalized) ในสังคมอย่างไร (Cooper 2016) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรนี้คือเพื่อนำเสนอแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการวิเคราะห์ในการวิจัยด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

จำนวนของผู้เข้าร่วมการอบรม: 5 (อย่างน้อยที่สุด) ถึง 35 (อย่างมากที่สุด)

ระยะเวลาการอบรม: 2.50-3.00 ชั่วโมง

โปรแกรม:

- ส่วนที่ 1 – แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) คืออะไร
- ส่วนที่ 2 – กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน: หนังสืออ่านเบื้องต้น (สถาบันวิจัยความก้าวหน้าของผู้หญิงแห่งแคนาดา) (Intersectional Feminist Frameworks: A Primer (CRIAW))
- ส่วนที่ 3 – กรณีศึกษา: เครนชอว์ (Crenshaw)
- ส่วนที่ 4 – การใช้แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนในการวิจัย
- ส่วนที่ 5 – การทำงานกลุ่ม การทำรายงาน และการอภิปรายร่วม

[1] ศาตราจารย์เกียรติคุณ มหาวิทยาลัยแมโมเรียล ประเทศแคนาดา

[2] นักวิจัยหลังปริญญาเอก สถาบันชั้นแนวหน้าด้านมหาสมุทร ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมโมเรียล ประเทศแคนาดา

[3] ผู้อำนวยการ การพัฒนาการวิจัยสำหรับสังคมศาสตร์และนิเวศวิทยาสังคม มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย-เออร์ไวน์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ส่วนที่ 1 - แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) คืออะไร

แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน หรือ ปฏิภาคภาวะ (Intersectionality) คืออะไร

แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน หรือ ปฏิภาคภาวะ (Intersectionality) หมายถึง ลักษณะที่เชื่อมต่อกันระหว่างกลุ่มทางสังคมหรืออัตลักษณ์ต่าง ๆ เช่น เผ่าพันธุ์ (Race) ชนชั้น (Class) และเพศสถานะ (Gender) เนื่องจากกลุ่มทางสังคมหรืออัตลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดระบบที่ซับซ้อนและส่งผลซึ่งกันและกันของประสบการณ์ การเลือกปฏิบัติ หรือการเสียเปรียบประเภทต่าง ๆ ของอัตลักษณ์ (Identity) การมีอภิสิทธิ์เหนือคนอื่น (Privilege) หรือตำแหน่งในกระบวนการการเป็นคนชายขอบ (Marginalization) ไม่ได้อยู่กันอย่างแยกส่วน ทฤษฎีอำนาจทับซ้อนเปิดเผยให้เห็นถึงวิถีต่าง ๆ ของอัตลักษณ์ เช่น อัตลักษณ์ด้านเผ่าพันธุ์และอัตลักษณ์ด้านเพศสถานะซึ่งไม่ได้อยู่กันอย่างแยกส่วน แต่อัตลักษณ์ทั้งสองประเภทส่งผลซึ่งกันและกัน และทำให้เกิดอัตวิสัย (Subjectivities) และประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

ยกตัวอย่างเช่น ไม่มีใครที่แค่เป็นคนจน หรือแค่เป็นเพศหญิง หรือแค่จับปลา หรือแค่เป็นแม่ แต่ว่าในปัจเจกบุคคลเป็นการรวมอัตลักษณ์ที่หลากหลายไว้ด้วยกัน ซึ่งอัตลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีความทับซ้อนซึ่งกันและกันในวิถีและบริบทที่แตกต่างกัน

การฝึกปฏิบัติ: อัตลักษณ์ (Identities) ของฉันคืออะไรบ้าง และอัตลักษณ์เหล่านี้มีการทับซ้อนซึ่งกันและกันอย่างไร

อัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ

- อายุ (Age)
- เพศสถานะ (Gender)
- ศาสนา/วรรณะ (Religion/Caste)
- ชาติกำเนิด (Ethnic Origin)
- ความสามารถ (ความบกพร่อง) ทางกาย/จิตใจ (Physical/Mental (Dis)ability)
- วิถีทางเพศหรือรสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation)
- สถานะทางสังคม-เศรษฐกิจ (Socio-economic Status)
- การศึกษา (Educational Background)
- สถานะการจ้างงาน (Employment Status)
- ลักษณะที่ปรากฏในครอบครัว/ความสัมพันธ์ (Family/Relationship Appearance)
- สัญชาติ (Citizenship)
- ความชำนาญด้านภาษา (Language Proficiency)
- มุมมองความคิดทางการเมือง (Political Views)
- อื่น ๆ

สรุปโดยย่อถึงอัตลักษณ์ต่าง ๆ ของคุณ:
อัตลักษณ์ที่ฉันตระหนักถึงมากที่สุด ซึ่งเป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวันคือ _____
อัตลักษณ์ที่ฉันรู้สึกว่า บ่อยครั้งมีความเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ มากที่สุดคือ _____
อัตลักษณ์ที่ฉันรู้สึกว่า ทำให้ฉันมีอภิสิทธิ์เหนือคนอื่นมากที่สุดคือ _____
อัตลักษณ์ที่ฉันรู้สึกว่า สร้างอำนาจให้กับฉันมากที่สุดคือ _____
อัตลักษณ์ที่ทำให้ ฉันรู้สึกอึดอัดบ่อยครั้งคือ _____
อัตลักษณ์ที่ฉันตระหนักถึงน้อยที่สุดคือ _____

อัตลักษณ์ด้านต่างๆ ของคุณ เช่น การมีอภิสิทธิ์และอำนาจ มีการทับซ้อนซึ่งกันและกันหรือไม่ เป็นการสร้างข้อได้เปรียบให้กับคุณหรือไม่? อะไรคือข้อเสียเปรียบ?

ทำไมแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน หรือ ปฏิภาคภาวะ (Intersectionality) จึงมีความสำคัญ

ใครเป็นผู้มีอำนาจ สามารถแบ่งปันอำนาจได้อย่างไร ปัจจุบันใครได้รับประโยชน์ และจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ความเข้าใจของพวกเราเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้จะชัดเจนขึ้นได้โดยการนำแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนนี้มาใช้ในการวิเคราะห์ ในฐานะนักวิจัย งานของพวกเราคือ การทำให้ค้นหาและสร้างความเข้าใจว่า อำนาจนั้นอยู่ที่ใด กับใคร หรือถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร และที่ไหนที่อำนาจมีการทับซ้อนอยู่กับปัญหาที่เราพิจารณาถึง

แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) เป็นแนวคิดที่ใหม่หรือไม่

ไม่มีการต่อสู้ใด ๆ ที่เป็นการต่อสู้กับปัญหาเพียงเรื่องเดียว เพราะชีวิตของคนเราไม่ได้มีแค่เรื่องเดียว

Audre Lorde

แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน หรือ หรือปฏิภาคภาวะ (Intersectionality) ไม่ใช่แนวคิดใหม่ โดยมีที่มาจากทฤษฎีสตรีนิยม แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนนี้ได้มาจากการศึกษาเกี่ยวกับการกดขี่ที่ทับซ้อน (Multiple oppressions) และเน้นให้เห็นว่าอัตลักษณ์ต่าง ๆ ไม่เคยอยู่อย่างเอกเทศ สถาบันวิจัยความก้าวหน้าของผู้หญิงแห่งแคนาดา หรือ The Canadian Research Institute for the Advancement of Women (CRIAW) ได้ใช้กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน (Intersectional Feminist Frameworks - IFFs) ในการวิจัยในปี ค.ศ. 2007 สำหรับองค์การอ็อกซ์แฟม (Oxfam) และหน่วยงานด้านการพัฒนาอื่น ๆ ได้มีความเข้าใจมานานแล้วว่าคนเรามีอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีการทับซ้อนและด้วยเหตุนี้จึงมีปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งจำเป็นต้องมีวิธีการแก้ไขที่ซับซ้อนและมีการทับซ้อนกันมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 - กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน: หนังสืออ่านเบื้องต้น (Intersectional Feminist Frameworks: A Primer)

สถาบันวิจัยความก้าวหน้าของผู้หญิงแห่งแคนาดา (The Canadian Research Institute for the Advancement of Women - CRIAW)

กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน (Intersectional Feminist Frameworks - IFFs) มุ่งหมายเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ร่วมกับความเข้าใจเรื่องการเลือกปฏิบัติทางสังคมซึ่งทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและการกีดกันเกิดขึ้น

กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน (IFFs) ช่วยในการพิจารณาว่าระบบการเลือกปฏิบัติเป็นอย่างไร เช่น ลัทธิล่าอาณานิคม (Colonialism) และโลกาภิวัฒน์ (Globalization) สามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ที่หล่อหลอมรวมกันเป็นบุคคลได้อย่างไร:

- สถานะทางสังคมหรือเศรษฐกิจ
- เผ่าพันธุ์ หรือ ชาติพันธุ์
- ชนชั้น
- เพศสถานะ หรือ
- เพศวิถี

> "กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน (IFFs) สร้างความเข้าใจว่าอิทธิพลที่หลากหลายนั้นทำงานร่วมกันอย่างไร และมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร ในการทำให้เกิดภาวะความไม่เท่าเทียมกันและการกีดกันทางสังคม นอกจากนี้ IFFs ยังศึกษาว่าปัจจัยต่าง ๆ รวมไปถึง สถานะทางสังคม-เศรษฐกิจ เผ่าพันธุ์ ชนชั้น เพศสถานะ เพศวิถี ความสามารถ ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สถานะผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ ประกอบรวมกับระบบการเลือกปฏิบัติทั้งในประวัติศาสตร์และในปัจจุบัน เช่น ลัทธิล่าอาณานิคมและโลกาภิวัตน์ เหล่านี้ได้ร่วมกันกำหนดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างปัจเจกบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างไร" – CRIAW-ICREWF (2006)

กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน (IFFs) ทำให้พวกเราตระหนักรับรู้ได้ว่าทุกปัจเจกบุคคลอยู่ท่ามกลางและได้รับผลกระทบจากระบบของอำนาจและการมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น กรอบแนวคิด IFFs ได้บูรณาการมุมมองโลกในแบบต่าง ๆ และความรู้เกี่ยวกับคนชายขอบที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ กรอบแนวคิด IFFs สร้างความเข้าใจว่าประวัติที่แตกต่างกันของผู้หญิงทำให้เกิดอัตลักษณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ผู้หญิงเหล่านั้นอยู่ในสถานะของอำนาจ และชนชั้นที่แตกต่างกันออกไป กรอบแนวคิด IFFs ได้ใช้ระบบคิดฐานสอง (Binary thinking) ที่เกี่ยวกับการทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เช่น สามารถ/ไม่สามารถ เกย์/เพศปกติ ขาว/ดำ ผู้ชาย/ผู้หญิง ตะวันตก/ตะวันออก เหนือ/ใต้ และได้แสดงให้เห็นว่า ระบบคิดฐานสองนี้เป็นผลมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน

กรอบแนวคิดสตรีนิยม (Feminist frameworks) เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง/เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เฉพาะเจาะจง มีความหลากหลาย และมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

จุดเริ่มของทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (intersectionality):

- ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม (Social inequality)
- อำนาจ (Power)
- ความสัมพันธ์ (Relationality)
- ความซับซ้อน (Complexity)

อำนาจทับซ้อน (Intersectionality) เป็นสิ่งที่สำคัญเปรียบเทียบได้กับคำถามหรือความรู้ที่ต้องค้นหา เนื่องจากประสบการณ์ที่ทับซ้อน (Intersectional experience) นั้นสำคัญยิ่งกว่าผลรวมทั้งหมดของการเหยียดเชื้อชาติ (Racism) และ การเหยียดเพศ (Sexism) ร่วมกัน การวิเคราะห์ใด ๆ ที่ไม่ได้พิจารณาถึงอำนาจทับซ้อน จะไม่สามารถอธิบายถึงลักษณะ/ความประพฤติที่เฉพาะเจาะจงซึ่งอาจทำให้ความสำคัญของปัจเจกบุคคลลดลง

ส่วนที่ 3 - กรณีศึกษา: เครนชอว์ (Crenshaw)

ศัพท์คำว่า “อำนาจทับซ้อน หรือ ปฏิภาคภาวะ (Intersectionality)” ถูกนิยามและอ้างอิงโดย คิมเบอร์ลีย์ เครนชอว์ (Kimberlee Crenshaw) ทนายความชาวอเมริกัน ผู้สนับสนุนสิทธิพลเมือง และนักวิชาการชั้นนำด้านทฤษฎีชาติพันธุ์แนววิพากษ์ (Critical race theory) ผู้ซึ่งแนะนำนิยามศัพท์คำนี้เพื่อใช้แก้ไขปัญหากฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติ (Anti-discrimination laws) ซึ่งได้พิจารณาเรื่องเพศสถานะและเผ่าพันธุ์อย่างแยกส่วนกัน ในสหรัฐอเมริกา ผู้หญิงชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกัน และผู้หญิงผิวสีอื่น ๆ ได้ประสบปัญหาจากการเลือกปฏิบัติที่ทับซ้อนกันนี้ อย่างไรก็ตามถึงกระนั้นกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติยังคงมีแนวโน้มที่พิจารณาการเลือกปฏิบัติอย่างแยกส่วน ซึ่งบ่อยครั้งทำให้เป็นเรื่องยากที่จะพิสูจน์ถึงรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงสีผิว และด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ยังคงไม่ได้รับความยุติธรรม

เครนชอว์ได้รับการยกย่องในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนให้มีการเสวนาถึงและเป็นผู้ที่ต่อต้านในประเด็นความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม อำนาจ ความสัมพันธ์ ที่มีความซับซ้อน

ตัวอย่างที่สำคัญของกรณีศึกษาของเครนชอว์:

จากกรณีศึกษาของ DeGraffenreid v. General Motors Assembly Division เมื่อปี ค.ศ. 1976 ในสหรัฐอเมริกา มีผู้หญิงอเมริกันเชื้อสายแอฟริกัน 5 คน ฟ้องร้องต่อบริษัทรถยนต์ General Motors โดยหญิงกลุ่มดังกล่าวได้กล่าวหาว่าระบบความอาวุโสทำให้เกิดผลกระทบอย่างถาวรในการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันโดยได้แสดงหลักฐานว่าก่อนหน้านั้น ในปี ค.ศ. 1964 บริษัท General Motors ไม่ได้จ้างงานพนักงานผู้หญิงอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันเลย และผู้หญิงอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันทั้งหมดที่ถูกจ้างหลังจากปี ค.ศ. 1970 ต้องออกจากงาน เพราะมีการปลดพนักงานอาวุโสในช่วงภาวะซบเซาของบริษัท ศาลแขวงได้พิพากษายกคดีจำเลย โดยปฏิเสธการฟ้องของโจทก์ต่อศาล แต่ไม่ได้ปฏิเสธด้วยเหตุผลที่ว่าโจทก์เป็นชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกัน หรือเพราะเป็นผู้หญิง เท่านั้น แต่ทว่าปฏิเสธการฟ้องของคนกลุ่มดังกล่าวเพราะเป็นผู้หญิง และเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันด้วย คำพิพากษาของศาลมีดังนี้:

> “โจทก์ไม่สามารถอ้างถึงคำพิพากษาหรือการตัดสินใจใด ๆ ที่ระบุได้ว่าผู้หญิงผิวดำเป็นชนชั้นพิเศษที่จะได้รับความคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ จากการตรวจค้นข้อมูลของศาลก็ไม่พบคำพิพากษาเช่นว่านั้น โจทก์มีสิทธิ์ที่จะได้รับการเยียวยาหากพวกเขาถูกเลือกปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตามพวกเขาไม่ควรได้รับอนุญาตให้รวมการเยียวยาทางกฎหมายเพื่อสร้าง “การเยียวยาพิเศษ” ใหม่นี้ขึ้นมา ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือพวกเขาเกินกว่าที่ผู้ร่างกฎหมายได้ตั้งเจตนารมย์ไว้ ดังนั้น คดีนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบเพื่อดูว่าสามารถระบุสาเหตุของการกระทำในการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ การเลือกปฏิบัติทางเพศ หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ แต่ไม่ใช่ทั้งสองอย่างรวมกัน”

ในงานของเธอเอง เครนชอว์มักอ้างถึงกรณีศึกษานี้ แม้ว่าเธอจะเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า "อำนาจทับซ้อน หรือ Intersectionality" ในบริบทของสตรีนิยม ความคิดที่ว่าประสบการณ์ชีวิตของคน ๆ หนึ่งนั้นถูกกระทำหรือแทรกแซงโดย

การมีอิทธิพลซึ่งกันและกันของเผ่าพันธุ์ ชนชั้น และเพศสถานะ (ท่ามกลางปัจจัยอื่น ๆ) ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในหมู่ผู้หญิงอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันก่อนที่เครนชอว์จะได้รับการประกาศเกียรติคุณ นักสตรีนิยมสตรีผิวดำ เช่น แพทริเซีย ฮิลล์ คอลลินส์ และเบลล์ ฮุค มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เล็งเห็นถึงปัญหาที่ชัดเจนของความไร้ตัวตนในสังคมของสตรีชาวแอฟริกันอเมริกัน ทฤษฎีสตรีนิยมและทฤษฎีต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติได้วิเคราะห์เผ่าพันธุ์หรือเพศสถานะในลักษณะที่แยกจากกัน มากกว่าที่จะวิเคราะห์มาจากกรอบแนวคิดที่อธิบายบทบาทของทั้งสองอัตลักษณ์นี้ (และอัตลักษณ์อื่น ๆ) ไปพร้อมกัน ในการสร้างการกดขี่ทางสังคม

ส่วนที่ 4 - การใช้แนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนในการวิจัย

ในการนำแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนมาใช้ นักวิจัยควรให้ความเคารพผู้คนที่มาจากวัฒนธรรม เผ่าพันธุ์และศาสนา อื่น ๆ - แม้ว่าจะมีความแตกต่างจากตนเองก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดแบบสิทธิสตรีนิยมสายอำนาจทับซ้อน (Intersectional feminist) ไม่ได้เป็นเพียงแค่แนวคิดเชิงนามธรรมเท่านั้น แต่มันยังทำให้เราได้ไตร่ตรองได้ด้วยว่าอำนาจทับซ้อนได้เกิดขึ้นกับชีวิตของเราด้วยอย่างไร ทั้งในฐานะผู้ที่ถูกกดขี่และผู้ที่ได้รับอภิสิทธิ์เหนือคนอื่น

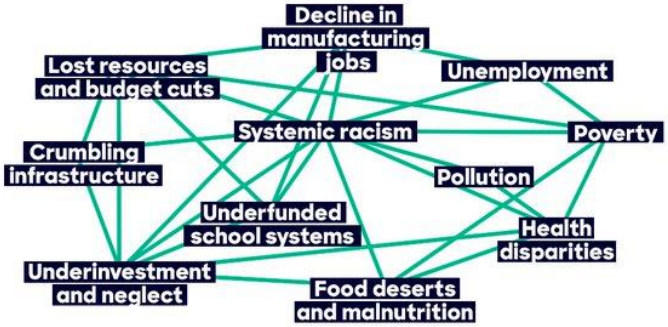

หมายเหตุ คำแปลของคำศัพท์ในภาพด้านบน: การลดลงของงานด้านการผลิต (Decline in manufacturing jobs), การสูญเสียทรัพยากรและการตัดงบประมาณ (Lost resources and budget cuts), การว่างงาน (Unemployment), การยุบโครงสร้างพื้นฐาน (Crumbling infrastructure), การเหยียดเชื้อชาติอย่างเป็นระบบ (Systemic racism), ความยากจน (Poverty), มลพิษ (Pollution), ระบบโรงเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ (Underfunded school systems), ความแตกต่างทางสุขภาพ (Health disparities), การลงทุนต่ำกว่าที่ควรเป็นและการละเลย (Underinvestment and neglect), และพื้นที่ขาดแคลนอาหารและการขาดสารอาหาร (Food deserts and malnutrition)

สิ่งที่ได้จากการนำแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อนไปใช้อย่างจริงจัง:

- เครื่องมือที่สามารถวิเคราะห์ความซับซ้อนของวิถีชีวิตของผู้หญิงได้
- สามารถรับรองได้ว่าการวิเคราะห์นโยบายนั้นเน้นไปที่ชีวิตของคนชายขอบหรือผู้ด้อยโอกาส
- การคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในชีวิตของผู้หญิงในรูปแบบองค์รวมเมื่อทำการกำหนดนโยบาย และ
- การประเมินคุณค่า การสะท้อนตนเอง เมื่อกล่าวถึงเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมของเรา เพื่อให้เราได้นำตัวเราเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์ด้วย

ส่วนที่ 5 - การทำงานกลุ่ม การรายงานกลับ และการอภิปราย

งานกลุ่ม: วาดแผนภาพลักษณะอำนาจทับซ้อนในประเด็นของเพศสถานะและการประมงในชุมชนของท่านหรือในการวิจัยของท่าน

- อะไรคือตัวแปรที่สำคัญในการอภิปรายเกี่ยวกับอำนาจทับซ้อนที่ท่านกำลังคำนึงถึง– เช่น เผ่าพันธุ์ (Race) ชนชั้น (Class) ชาติพันธุ์ (Ethnicity) ตำแหน่งที่อยู่อาศัย (Location) อาชีพ (Occupation)
- ใครเป็นผู้มีอำนาจ และมีการใช้อำนาจนั้นอย่างไร
- ขั้นตอนอะไรบ้างที่เราสามารถนำมาใช้ในการวิจัยและการนำไปปฏิบัติเพื่อกระจายอำนาจนั้นให้เกิดความเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง:

Cooper, B. 2016. Intersectionality. In: Disch, L. and Hawkesworth, M (eds). The Oxford Handbook of Feminist Theory. Oxford University Press. doi:10.1093/oxfordhb/9780199328581.013.20

CRIAW-ICREF. 2006. Intersectional Feminist Frameworks. A Primer. Ottawa: Canadian Research Institute for the Advancement of Women. 23 p.

บทที่ 3 กรณีศึกษา

โดย *Kyoko Kusakabe*[1]

ภาพรวม

กรณีศึกษาต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของแนวคิดเรื่องอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) ในการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ล้อมรอบปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะผู้หญิงนั้นไม่เพียงแต่ถูกสร้างขึ้นโดยอัตลักษณ์ของแต่ละปัจเจกบุคคลในฐานะผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่ยังรวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น อายุ ชาติพันธุ์ และอาชีพ เป็นต้น การทำการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ที่หลากหลายที่ผู้ชายและผู้หญิงได้เผชิญ เพื่อให้เข้าใจว่ารากเหง้าหรือสาเหตุของการเสียเปรียบ การเลือกปฏิบัติ และการกีดกัน ความแตกต่างระหว่างเพศสถานะนั้นไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยที่สร้างปัจเจกบุคคลขึ้น แต่ยังส่งผลให้ปัจเจกบุคคลถูกวางบทบาทให้เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย (Subordinate roles)

กรณีศึกษาต่อไปนี้ได้รับคัดเลือกมาเพื่อแสดงให้เห็นว่าบริบททางสังคมเดียวกันนั้นสามารถสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างกันให้กับผู้หญิงแต่ละคนได้อย่างไร บทนี้ใช้สำหรับการศึกษาด้วยตนเองหรือสามารถใช้เป็นสื่อในการอภิปรายกลุ่มเพื่อเสริมหลักสูตรเรื่องแนวคิดอำนาจทับซ้อนที่ระบุไว้ในบทที่สองได้ แต่ละกรณีศึกษาจะมีคำถามเพื่อการอภิปรายและคำอธิบายสั้น ๆ ที่สามารถใช้เป็นแนวทางให้กับผู้นำการอบรมหรือวิทยากรได้ หรือใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง

กรณีศึกษาที่ 1 – ผู้หญิงในการค้าสัตว์น้ำชายแดนที่ประเทศกัมพูชา

ในช่วงทศวรรษ 1980 ถึงต้นปี 1990 ชายแดนกัมพูชา-ไทยยังคงเป็นเขตสงคราม ทะเลสาบโตนเลสาบของประเทศกัมพูชาเป็นแหล่งของการประมงที่มีปลาจำนวนมาก แต่ไม่มีเส้นทางการค้าไปยังประเทศไทย เนื่องด้วยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศ เนื่องจากผู้ชายได้ถูกเกณฑ์ไปอยู่กับกองทัพของรัฐบาลหรือกองทัพเขมรแดง จึงมีอิสระในการเดินทางเคลื่อนที่ที่จำกัด ในทางกลับกันผู้หญิงกลับมีอิสระในด้านนี้มากขึ้น เนื่องจากพวกเขาไม่ใช่เป้าหมายของกองทัพ จึงยังสามารถเจรจากับกองทัพเพื่อโบกรถเดินทางไปยังชายแดนได้อีกด้วย ดังนั้นผู้หญิงหลายคนจึงได้มีส่วนร่วมในการค้าปลาในตลาดมืด การขนส่งปลาจากโตนเลสาบมายังประเทศไทย และยังสามารถขายปลาได้ราคาที่สูงมาก การขายปลาจึงเป็นช่องทางการทำธุรกิจที่รุ่งเรือง และได้ผลดีสำหรับพวกเธอ

ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 สงครามสิ้นสุดลงและการค้าชายแดนกลับมาเปิดอย่างเป็นทางการอีกครั้ง จากนั้นจึงมีธุรกิจและผู้ประกอบการรายใหญ่ (ซึ่งมักจะมีเจ้าของเป็นผู้ชาย) เริ่มเข้าร่วมการค้าชายแดนและสามารถให้สินเชื่อกับชาวประมง

[1] ศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาบทบาทหญิงชาย สำนักวิชาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และการพัฒนา สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ปทุมธานี ประเทศไทย

และผู้ที่ทำอาชีพจับสัตว์น้ำ ในขณะที่ผู้ประกอบการหญิงรายเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ จึงได้ถูกทำให้เป็นคนชายขอบในการค้า (ถูกลดความสำคัญลงในการค้า)

อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ประกอบการหญิงบางรายที่สามารถใช้กำไรที่สะสมไว้จากการทำธุรกิจในช่วงสงคราม และเงินทุนที่มีในการส่งออกปลาไปขายต่างประเทศได้ ในทางตรงกันข้ามก็ยังมีผู้หญิงจำนวนนึงที่ต้องยุติกิจการลง เพื่อดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ผู้หญิงเหล่านี้สูญเสียกำไรและลูกค้า ทำให้ต้องเริ่มจากศูนย์เพื่อกลับมาค้าขายอีกครั้ง พวกเขาเหล่านี้ยังคงเป็นผู้ค้ารายย่อยและประสบปัญหาในการซื้อสัตว์น้ำมากขึ้นและต้องเจอกับการแข่งขันมากมายจากผู้ค้ารายใหญ่

อภิปราย: อะไรคือผลกระทบที่ผู้หญิงได้เผชิญโดยรวม อะไรคือผลกระทบต่าง ๆ ที่ผู้หญิงแต่ละคนต่างเผชิญไม่เหมือนกันและทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ให้สังเกตกระบวนการการได้เปรียบและการเป็นคนชายขอบ (การถูกลดความสำคัญ)ที่ผู้ค้าผู้หญิงได้ประสบ รวมถึงให้สังเกตความแตกต่างระหว่างผู้หญิงด้วยกัน หนึ่งในความแตกต่างระหว่างผู้หญิงด้วยกันนั้นเป็นผลมาจากการที่พวกเขาต้องให้การสนับสนุนและดูแลรับผิดชอบครอบครัวหรือไม่ แม้ว่าผู้หญิงทุกคนอาจได้รับผลกระทบโดยรวมที่คล้ายกัน แต่ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ชนชั้น เครือข่ายทางสังคม และทรัพยากรทางการเงิน ทำให้ผู้หญิงแต่ละคนได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันถึงแม้จะมาจากเหตุการณ์ภายนอกแบบเดียวกันก็ตาม

กรณีศึกษาที่ 2 – แม่ค้าและผู้แปรรูปสินค้าหญิงในมุมไบ

ในมุมไบ ประเทศอินเดีย ผู้หญิงที่ทำงานด้านการแปรรูปและการค้าขายสัตว์น้ำได้รับผลกระทบจากแผนพัฒนาใหม่ ชาวโคลิ (Koli) ในเมืองมุมไบเป็นชาวประมง ผู้หญิงชาวโคลิ มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังการจับสัตว์น้ำ ซึ่งรวมถึงการแปรรูปและการค้าขาย แต่การพัฒนาชายฝั่งได้คุกคามการดำรงชีวิตของชาวโคลิ โดยหญิงชาวโคลิที่เป็นผู้ค้าขายจะไม่สามารถเข้าถึงสัตว์น้ำได้เมื่อมีการสร้างท่าเทียบเรือใหม่และบังคับให้เรือไปจอดเทียบท่าที่อื่น จากแผนการพัฒนาใหม่นี้ผู้ค้าผู้ชายจากรัฐอินเดียเหนือก็เข้ามาทำธุรกิจในพื้นที่เหล่านี้และบีบให้ผู้ประกอบการหญิงต้องเลิกทำธุรกิจนี้ไป

การพัฒนาชายฝั่งใหม่ได้นำความท้าทายด้านมลพิษมาสู่ผู้แปรรูปปลา รวมไปถึงผู้หญิงด้วย เมื่อที่ดินเริ่มขาดแคลน พื้นที่ที่ใช้ในการตากปลา และแหล่งน้ำที่สะอาดจึงมีน้อยลง

ในตลาดปลาของเมืองมุมไบ ซึ่งมีแม่ค้าปลาอยู่เป็นจำนวนมากที่ค้าขายปลามายาวนาน แม่ค้าปลาที่มีใบอนุญาตยินดีที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาของภาคเอกชน เนื่องจากพวกเขาเชื่อว่าจะส่งผลให้ผู้หญิงมีข้อตกลงที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม มีการหยิบยกประเด็นขึ้นมาว่าผู้ขายในตลาดไม่ได้เข้าร่วมการเจรจาโดยตรงกับนักพัฒนาที่ดิน แต่ว่าเป็นตัวแทนจากกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงผู้นำของสหกรณ์ผู้หญิงด้วย และมีความกังวลว่าผู้นำเหล่านี้ได้ทำข้อตกลงกับนักพัฒนาฯ และได้รับเงินชดเชย

การอภิปราย: เปรียบเทียบผู้หญิงที่แตกต่างกันเหล่านี้ และเปรียบเทียบว่าพวกเขาอาจได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันจากแผนพัฒนาอย่างไร

ผู้หญิงแต่ละคนก็ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน แต่พวกเขามีข้อเสียเปรียบแบบเดียวกัน นั่นคือการขาดอำนาจทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ปัญหาเฉพาะหน้าที่ผู้หญิงหลายคนเผชิญนั้นก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้หญิงเหล่านี้ที่จะมารวมตัวกัน การวิเคราะห์เรื่องอำนาจทับซ้อนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทราบเหตุผลของความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันที่ผู้หญิงมีร่วมกัน

กรณีศึกษาที่ 3 – ชาวประมงพื้นบ้านกับข้อจำกัดในการตอบสนองต่อกฎระเบียบการค้าเกี่ยวกับการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม

เพื่อตอบสนองต่อกฎระเบียบทางการค้าของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับการทำประมงผิดกฎหมาย ไร้การรายงาน และขาดการควบคุม รัฐบาลไทยได้ดำเนินการตามกฎระเบียบที่เข้มงวดเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือประมง สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้าน ผู้ซึ่งไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะปรับปรุงอุปกรณ์การทำประมงของพวกเขาเพื่อให้ได้มาตรฐานใหม่ได้

ในหมู่บ้านชาวประมงพื้นบ้านแห่งหนึ่งในประเทศไทย ชาวประมงเพศชายได้กล่าวว่าพวกเขาเป็นชาวประมงและไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ เนื่องจากทักษะและอุปกรณ์ทั้งหมดที่พวกเขามีนั้นเกี่ยวกับการทำประมง พวกเขาเชื่อว่าการทำงานอื่น ๆ จะไม่ทำให้พวกเขามีศักดิ์ศรีอย่างที่พวกเขาได้จากการทำประมง แม้จะมีความท้าทายที่พวกเขาต้องเผชิญจากการออกกฎระเบียบใหม่ด้านการค้า พวกเขาจะยังคงทำประมงต่อไป

การตัดสินใจของผู้ชายเหล่านี้ที่จะทำประมงต่อไป แม้จะมีการห้ามทำประมง ได้สร้างความยากลำบากให้กับภรรยาของพวกเขาอย่างมาก ในขณะที่สามีของพวกเธอต้องออกไปหาปลา ผู้หญิงจะต้องเฝ้าระวังเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนของรัฐบาลตลอดทั้งคืน และแจ้งให้สามีของพวกเขาทราบทันทีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่ออกลาดตระเวน หากสามีของพวกเขาถูกจับกุม ผู้หญิงมีหน้าที่รวบรวมเงินเพื่อใช้ในการประกันตัวพวกเขา

การออกกฎระเบียบใหม่ส่งผลให้รายได้ครัวเรือนของชาวประมงพื้นบ้านลดลงอย่างมาก ผู้หญิงบางคนจึงวางแผนที่จะออกไปทำงานเพื่อหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัว อย่างไรก็ตาม สามีบางคนไม่พอใจที่ภรรยาของพวกเขาออกไปทำงานนอกหมู่บ้านและคัดค้าน ทำให้ชีวิตของผู้หญิงยากลำบากขึ้นเพราะจะต้องดูแลครอบครัวด้วยรายได้ที่น้อยมาก สามีบางคนมีความยืดหยุ่นมากกว่าและไม่เพียงแต่อนุญาตให้ผู้หญิงทำงานอื่นเท่านั้นพวกเขาเองก็เริ่มทำงานเป็นคนขับรถในเขตเมือง ในขณะที่รอให้กฎต่าง ๆ คลี่คลายลง จึงทำให้ครอบครัวสามารถรอดพ้นจากอุปสรรคที่มาจากการห้ามทำประมงได้ดีกว่าครัวเรือนอื่น ๆ

อภิปราย: เปรียบเทียบการตัดสินใจที่แตกต่างกันของผู้หญิงและผู้ชาย

ประเด็นที่ได้เรียนรู้จากกรณีศึกษานี้คือ ความรู้สึกของตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคลของผู้ชายที่มีพื้นฐานมาจากอาชีพของพวกเขาในฐานะชาวประมง สำหรับผู้ชายเหล่านี้ ความรู้สึกถึงความเป็นชายของพวกเขาสัมพันธ์กับการทำประมงและการยืนยันที่จะเก็บรักษาอัตลักษณ์ของตนเองในฐานะชาวประมงก็ได้รับการสนับสนุนจากผู้หญิง บรรทัดฐานเรื่องเพศสถานะในชุมชนทำให้ผู้หญิงมีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจในครัวเรือน ในขณะที่ผู้ชายสามารถรักษาสถานะทางสังคมของพวกเขาในฐานะชาวประมงได้ ผู้หญิงก็ยังมีความตึงเครียดเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของตัวเอง อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความแตกต่างระหว่างครัวเรือนหรือครอบครัว ในบางครัวเรือน บรรทัดฐานด้านเพศสถานะนั้นค่อนข้างยืดหยุ่น ซึ่งช่วยลดภาระของผู้หญิงได้

เอกสารอ้างอิง:

Kheuntha, Khamnuan (2017). “When a fisherman cannot fish: Impact of the 2016 legal reform on male fishermen in Phan Thai Norasing Fishing Community, Samut Sakhon Province”, *Asian Fisheries Science Special Issue* 30S, 59-81.

Kusakabe, Kyoko and Prak Sereyvath (2014) “Women fish border traders in Cambodia: What shapes women’s business trajectories?”, *Asian fisheries science,* 27S, 43-58.

Kusakabe, Kyoko, Prak Sereyvath, Ubolratana Suntornratana, and Napaporn Sriputinibondh (2008) “Gendering border spaces: Impact of open border policy between Cambodia-Thailand on small-scale women fish traders”, *African and Asian Studies,* 7.1, pp.1-17.

Peke, Shuddhawati (2013). *Women fish vendors in Mumbai: A study report*, Mumbai: International Collective in Support of Fishworkers.

บทที่ 4 เพศสถานะในการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (GENDER IN RAPID APPRAISAL OF FISHERIES MANAGEMENT SYSTEMS)

โดย A. Satapornvanit[1], A. Prieto-Carolino[2], R.A. Tumbol[3] and M.B. Sumagaysay[4]

ภาพรวม

บทนี้จะให้คำแนะนำสำหรับการดำเนินการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ซึ่งรวมถึงการพิจารณาเรื่องเพศสถานะและสวัสดิการมนุษย์ ส่วนที่หนึ่งถึงสามจะเน้นในมิติของเพศสถานะและการประมงที่มีการสำรวจค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในภาคการประมง ซึ่งได้รับคุณค่าและการยอมรับจากสังคมน้อยกว่าที่ควร ส่วนที่สี่ (เครื่องมือและเทคนิค: เพื่อการเสริมสร้างการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็วโดยการบูรณาการร่วมกับประเด็นเรื่องเพศสถานะ) ครอบคลุมองค์ประกอบหลายอย่างรวมถึงกรอบทั่วไปสำหรับการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะโดยใช้กระบวนการ 7 ขั้นตอนของ RAFMS การออกแบบการวิจัยและการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการสำรวจ รายการตรวจสอบ คำถามที่สำคัญ และผลของกระบวนการ ที่แสดงออกมาเป็นภาพตัวอย่าง คุณลักษณะ/ ตัวชี้วัดและมาตรการ และโครงร่างรายงานที่ใช้เป็นแนวทางในการบันทึกและรายงานผลได้ ส่วนที่ห้า (การวิเคราะห์ด้านเพศสถานะในการประมง) กล่าวถึงพื้นฐานที่มาของระเบียบวิธีที่ใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ

1. คำนำ

ความเท่าเทียมกันทางเพศสถานะเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถของผู้หญิงและผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน (USAID 2012) องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางและเป็นผู้รับผลประโยชน์ในวาระการพัฒนามนุษย์ขององค์การสหประชาชาติ และองค์การสหประชาชาติได้ตระหนักว่าความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะยังคงเป็นเรื่องหนึ่งในความท้าทายของโลก (UN 2015) ในขณะที่เราต้องการบรรลุเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นและจัดการประมงของเราอย่างยั่งยืน เพื่อความมั่นคงด้านอาหาร และความปลอดภัย เราก็ยังจำเป็นต้องตระหนักถึงบทบาทและความต้องการของทั้งมนุษย์ทั้งเพศหญิงและชาย ที่เป็นทั้งผู้ขับเคลื่อนและผู้รับผลประโยชน์จากการจัดการด้านการประมงอย่างยั่งยืน (Kleiber และคณะ 2015) อย่างไรก็ตาม ในกรณีส่วนใหญ่มิติด้านมนุษย์ ซึ่งรวมถึงและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender sensitivity) นั้นอาจถูกละเลยหรือถูกมองข้ามไป

[1] โครงการความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา

[2] เครือข่ายแห่งชาติเพื่อผู้หญิงในการประมงในประเทศฟิลิปปินส์ และมหาวิทยาลัย Visayas ประเทศฟิลิปปินส์

[3] คณะประมงและวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยซัม ราตูลางี (Sam Ratulangi) Manado, North Sulawesi ประเทศอินโดนีเซีย

[4] เครือข่ายแห่งชาติเพื่อผู้หญิงในการประมงในประเทศฟิลิปปินส์ และสภาวิจัยแห่งชาติฟิลิปปินส์ กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศฟิลิปปินส์

ตัวอย่างเช่น บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในด้านการประมงมักถูกมองว่ามีคุณค่าน้อยกว่าที่ควรและเป็นที่ยอมรับน้อยกว่าการมีส่วนร่วมของผู้ชาย ผู้หญิงจึงมักไม่รับการคำนึงถึงหรือถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มเป้าหมายในแผนงานต่าง ๆ เช่น การสร้างขีดความสามารถ การเข้าถึงโอกาสและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านการประมง และมาตรการของภาคส่วนและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบันความเท่าเทียมกันทางเพศสถานะได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นหนึ่งใน 17 เป้าหมายของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะในเป้าหมายข้อที่ 5 ในขณะที่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อนี้มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับเป้าหมายทั้ง 17 ข้อ (CWFS 2015, UN 2015 และ 2017) แต่ก็ยังมิได้มีการขับเคลื่อนเพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายข้อนี้ไว้กับเป้าหมายข้อที่ 14 (อนุรักษ์และใช้มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเล อย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) มากเท่าไหร่นัก

ในการทำประมงจับสัตว์น้ำ ผู้ชายเป็นกลุ่มที่ครอบครองสัดส่วนแรงงานมากกว่าผู้หญิงอย่างเห็นได้ชัด แต่ผู้หญิงก็มีบทบาทในขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตทางประมงเช่นกัน ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการผลิต (การเตรียมอวน การบำรุงรักษาซ่อมแซมเรือ การซื้อเหยื่อสัตว์น้ำและเชื้อเพลิง) ไปจนถึงขั้นตอนหลังการผลิต (การแปรรูปสัตว์น้ำหลังการจับ และการค้าสัตว์น้ำ) การแปรรูปสัตว์น้ำและการค้าขนาดเล็กยังคงดำเนินการโดยผู้หญิงเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่มีบทบาทในการจับสัตว์น้ำในบางประเทศ ตัวอย่างเช่น ในประเทศเวียดนาม คนงานส่วนใหญ่ในการประมงพื้นบ้านและการทำฟาร์มสัตว์น้ำเป็นเพศหญิง ในขณะที่ผู้หญิงในบังคลาเทศจะจับสัตว์น้ำในบริเวณปากแม่น้ำ สำหรับในประเทศไทยและกัมพูชา มีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่ทำงานด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากมีการเจริญเติบโตและพัฒนาในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยและน้ำจืด (Siason et al. 2002; Satapornvanit et al. 2016) ผู้หญิงจำนวนมาก (และผู้ชาย) ในชุมชนชายฝั่งและชุมชนริมแม่น้ำ จึงได้ทำการรวบรวมสัตว์น้ำ (Gleaning) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำประมง ที่ถือเป็นวิธีการทำมาหากินที่สำคัญของชุมชนเหล่านี้ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีการบันทึกสถิติอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับจำนวนผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการประมงนี้ (Kleiber et al. 2014; Kleiber 2015)

ในภาคส่วนการประมง โดยส่วนใหญ่แล้วบทบาทและความรับผิดชอบที่แตกต่างกันระหว่างชายและหญิงจะมีให้เห็นอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น กิจกรรมเกือบทั้งหมดที่เกี่ยวกับการทำงานบนเรือและการนำสัตว์น้ำที่จับได้กลับมายังท่านั้น มักเป็นงานเฉพาะสำหรับผู้ชาย หลังจากการนำสัตว์น้ำขึ้นที่ท่าขึ้นสัตว์น้ำแล้ว ผู้ชายมักเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจหลักในการคัดคุณภาพสัตว์น้ำและสามารถเข้าถึงงานที่ได้รับค่าจ้างสูงกว่าทั้งในการแปรรูปและการขนส่งสัตว์น้ำ ส่วนผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นแรงงานในงานแปรรูปสัตว์น้ำ และมักได้รับค่าแรงที่ต่ำกว่า ผู้หญิงมักจะเป็นผู้ซื้อและผู้ขายสัตว์น้ำในตลาดท้องถิ่น เพื่อการค้าขายและเพื่อการบริโภคในครัวเรือน บทบาทที่ต่างกันของหญิงและชายดังกล่าวส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการโดยรวม

ถึงแม้ว่าการทำประมงจะเป็นกิจกรรมของผู้ชายมาแต่ดั้งเดิมตามขนบประเพณีของประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ ผู้หญิงก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการประมงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีการรับรู้บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงเหล่านี้ภายในครัวเรือนประมงและในชุมชน งานวิจัยของ Hilly และคณะ (2012) รายงานว่า ในหมู่เกาะโซโลมอน ผู้หญิงมักไม่ได้รับคุณค่าเท่าที่ควรจากสังคม แม้ว่าจะมีบทบาทที่สำคัญในครอบครัว และในชุมชนซึ่งต้องพึ่งพา

USAID Oceans มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อต่อสู้กับการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (IUU Fishing) และส่งเสริมการประมงอย่างยั่งยืน เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และในส่วนของกลยุทธ์ของ USAID Oceans นั้นจะใช้มุมมองด้านเพศสถานะ (Gender lens) ในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ของห่วงโซ่แห่งคุณค่าการประมง รวมถึงสถาบันระดับภูมิภาค

การประมงเพื่อการดำรงชีวิต เนื่องจากผู้ชายได้เข้ามามีส่วนร่วมในความรับผิดชอบภายในบ้านและในการดูแลลูกหรือเด็กมากขึ้น ผู้หญิงจึงมีโอกาสมากขึ้นที่จะออกไปนอกบ้านและใช้ความสามารถของพวกเขาให้มากที่สุดเพื่อช่วยสรรหาสิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งอาหารที่มั่นคง แต่ว่ายังมีผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับโอกาสเช่นนั้น โดยเฉพาะในครัวเรือนชาวประมงที่ยากจนซึ่งผู้หญิงถูกจำกัดโอกาสเข้าถึงการศึกษาและกิจกรรมการสร้างขีดความสามารถอื่น ๆ โอกาสทางเศรษฐกิจ และโอกาสในการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือการงาน ซึ่งเกิดจากความเชื่อประกอบกับขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมที่ว่า สำหรับผู้หญิงแล้วความรับผิดชอบและหน้าที่ในบ้านต้องมาก่อนความรับผิดชอบอื่น ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความตระหนัก การรับรู้และการยอมรับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงทั้งในและนอกบ้าน

USAID Oceans ได้ทำการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะในพื้นที่ศึกษาสองแห่ง คือ เมืองเจเนอร์รัล ซานโตส (General Santos) ประเทศฟิลิปปินส์ และ เมืองบิตุง (Bitung) ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อมุ่งค้นหาความแตกต่างทางเพศสถานะในห่วงโซ่อุปทานการประมง เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและจัดทำมาตรการ การวิเคราะห์ด้านเพศสถานะซึ่งได้ถูกวางโครงสร้างตามกรอบการวิจัยการประเมินการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว)Rapid Appraisal of Fisheries Management Systems: RAFMS) (Pido et al. 1996, 1997) ประกอบร่วมกับการใช้กรอบแนวคิดมิติด้านเพศสถานะ ของ USAID (Dimensions Framework Framework: GDF) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน (Domains)) Andraos 2015) และการใช้การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยการตอบสนองด้านเพศสถานะ)Gender-Responsive Value Chain Analysis: GRVCA) ร่วมด้วย เนื้อหาในบทนี้จะนำเสนอกรอบความคิดสำหรับการบูรณาการด้านเพศสถานะเข้ากับกรอบการประเมินการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว)RAFMS(และระบุถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ บทนี้ยังให้รายการการตรวจสอบเพื่อนำไปใช้ในการประเมินว่ามีการบูรณาการประเด็นด้านเพศสภาวะเข้ากับกิจกรรมการประมงแล้วอย่างไรบ้าง เครื่องมือวิจัยแบบประยุกต์นี้ได้นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะอย่างรวดเร็วที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสถานประกอบกิจกรรมการประมงได้

2. เพศสถานะและการประมง

ประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์จัดว่าอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอุตสาหกรรมประมงที่ใหญ่ที่สุดในโลก ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทรัพยากรการประมงทางทะเลถือเป็นทรัพยากรที่สร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับประเทศอินโดนิเซียได้อย่างมาก การทำประมงจับสัตว์น้ำสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศโดยประมาณ 82 พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปี โดยรายได้ประมาณ 15.1 พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (MMAF Fisheries 2014) มาจากการประมงจับสัตว์

น้ำ เมือง Bitung เป็นหนึ่งในศูนย์กลางการทำประมงที่สำคัญในภาคตะวันออกของประเทศอินโดนีเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการทำประมงปลาทูน่า ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกหลักของภาคการประมงของประเทศ (BCAS 2016)

ในประเทศฟิลิปปินส์ การประมงถือเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยการดำรงชีวิตของประชากรกว่า 1.6 ล้านคน และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี ค.ศ. 2014 คือ 1.6% และ 1.8% ณ ราคาปัจจุบันและราคาคงที่ในปี ค.ศ. 2000 ตามลำดับ (BFAR 2014) ในปีเดียวกันนั้น ประเทศฟิลิปปินส์มียอดเกินดุลสุทธิ 954 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ที่มาจากการค้าสัตว์น้ำกับต่างประเทศ การส่งออกสัตว์น้ำของประเทศคิดเป็นปริมาณ 316,863 ล้านตัน หรือมูลค่าประมาณ 1,274,000 เหรียญสหรัฐ ในการส่งออกสินค้าประมงของประเทศฟิลิปปินส์ การส่งออกปลาทูน่ามีมูลค่าสูงสุดถึง 19.6 พันล้านเปโซ คิดเป็นปริมาณ 117,909 เมตริกตัน สถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาคการประมงปลาทูน่าที่มีต่อชีวิตครัวเรือนและเศรษฐกิจมหภาคของประเทศฟิลิปปินส์ เมืองเจเนอรัลซานโตส เป็นแหล่งผลิตปลาทูน่ารายใหญ่ในประเทศฟิลิปปินส์ จึงได้รับการขนานนามว่าเป็นศูนย์กลางการประมงทูน่าของประเทศฟิลิปปินส์ (Tuna Capitol of the Philippines) และเป็นที่ตั้งของโรงงานปลาทูน่ากระป๋อง 6 แห่ง จากทั้งหมด 7 แห่ง (Yamashita และ Belleza 2008) การผลิตปลาทูน่าของเมืองเจเนอรัลซานโตส เพิ่มขึ้นจากน้อยกว่า 50,000 เมตริกตันในปี ค.ศ. 2010 เป็นมากกว่า 70,000 เมตริกตันในปี ค.ศ. 2015 (BFAR XII 2016) ปริมาณสัตว์น้ำต่อวันที่มาขึ้นที่ท่าขึ้นปลา General Santos City Fish Port Complex มีปริมาณมากเป็นอันดับสองของประเทศ (รองจากเมืองนาโวตัส (Navotas) ในเขตเมโทรมะนิลา) แต่การศึกษาเบื้องต้นชี้ให้เห็นว่ามีผู้หญิงเพียงส่วนน้อยที่ได้ทำงานในตลาดค้าสัตว์น้ำ (Pavo and Digal 2017)

การประมงมีความจำเป็นต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของผู้คนในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีครัวเรือนหลายล้านครัวเรือนที่อาศัยการทำประมงเพื่อการดำรงชีวิตและเพื่อเป็นแหล่งความมั่นคงด้านอาหาร แม้ว่าการทำประมงมักจะถูกมองว่า เป็นหน้าที่และบทบาทของผู้ชายโดยเฉพาะในการจับสัตว์น้ำ แต่ผู้หญิงก็มีบทบาทสำคัญในขั้นตอนหลังการจับสัตว์น้ำ เช่น ในการแปรรูป และการค้าขายสัตว์น้ำ (Williams 2008; Weeratunge et al. 2010) ในชุมชนชาวประมง ผู้หญิงก็มีบทบาทสำคัญในหลายมิติรวมถึงการดำรงชีวิต การทำงานในบ้านครัวเรือน และกิจกรรมชุมชนอื่น ๆ (Hilly et al. 2012; Kleiber et al. 2014)

ประมาณยี่สิบปีที่ผ่านมา มีวาทกรรม (discourse) ที่กล่าวถึงเพศสถานะในการประมงเพิ่มมากขึ้น พบได้จากวรรณกรรมด้านการประมงและจากกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น ในการประชุมวิชาการประมงระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น การประชุมด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง (GAF) ของสมาคมการประมงแห่งเอเชีย (AFS) (Gopal et al. 2016) และสถาบันระหว่างประเทศด้านเศรษฐศาสตร์การประมงและการค้า (International Institute of Fisheries Economics and Trade: IIFET) ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในภาคการประมงเริ่มเปลี่ยนไป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 เมื่อมีการค้นพบจากงานวิจัยต่าง ๆ ว่า ในขณะที่ผู้ชายจะมีบทบาทนำในการจับสัตว์น้ำ ผู้หญิงก็มีบทบาทสำคัญในการภาคผลิตเช่นกัน ทั้งในขั้นตอนก่อนและหลังการจับสัตว์น้ำ และในกิจกรรมการประมงใกล้ชายฝั่งซึ่งรวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Israel 1993, Legaspi 1995, Rodriguez 1996, Satapornvanit et al. 2016, Siason 2013, Sotto et al. 2001)

3. การบูรณาการเรื่องเพศสถานะเข้าไว้ในการประเมินการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว

การใช้ความรู้ด้านเพศสถานะเป็นองค์เป็นประกอบในการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการประมง (Fisheries value chains) สามารถช่วยส่งเสริมการจัดการประมงให้มีประสิทธิผลได้ (Krushelnytska 2015) เมื่อไม่นานมานี้ มีการค้นพบจากวรรณกรรม และงานวิจัยต่าง ๆ ว่าผู้หญิงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการประมง ซึ่งตรงกันข้ามกับความเข้าใจ และการรับรู้ที่ว่าภาคส่วนการประมงนั้นถูกดำเนินการโดยผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการกล่าวถึงและความเข้าใจในบทบาทของผู้หญิงในการจัดทำสถิติ/การขึ้นทะเบียนและในวาทกรรมต่าง ๆ จะช่วยผู้จัดทำนโยบายในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงห่วงโซ่อุปทานการประมงให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการสนับสนุนให้ผู้หญิงได้มีส่วนร่วมและมีอำนาจมากขึ้น (Williams 2016)

ในปี ค.ศ. 1996 ได้มีการจัดทำคู่มือการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว หรือ RAFMS (เวอร์ชั่น 1) ขึ้น อย่างไรก็ตาม คู่มือดังกล่าวยังขาดการบูรณาการที่ชัดเจนในเรื่องเพศสถานะ จึงยังไม่สามารถค้นหาและสร้างฐานข้อมูลด้านเพศสถานะได้จากระเบียบวิจัยของคู่มือดังกล่าว บ่อยครั้งที่ไม่มีการกล่าวถึงผู้หญิงไว้ในเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ หรือกล่าวได้ว่า ผู้หญิง “ดูเสมือนไร้ตัวตน (Invisible)” ในเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ ในคู่มือการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว หรือ RAFMS ฉบับแรก ได้ตั้งสมมติฐานว่าผู้หญิงเป็นเพียง “ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders)” แต่ไม่ได้นับว่ามีส่วนสนับสนุนหรือบทบาทในการจัดการประมง ถึงแม้ว่ามีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้นำแนวคิดด้านเพศสถานะไปประยุกต์ใช้ แต่งานวิจัยเหล่านั้นเพียงบรรยายถึงการมีส่วนร่วมของผู้หญิง เช่น การปฏิบัติงานในการประมงพื้นบ้าน แต่ยังขาดข้อมูลเชิงปริมาณ การหาข้อมูลเชิงปริมาณด้านเพศสถานะเพิ่มเติมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น และจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อวิธีการวิจัยด้านเพศสถานะได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยด้านการประมง (Kleiber et al. 2015) ตัวอย่างเช่น ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนางานวิจัยด้านการเกษตร กลุ่มที่ปรึกษาว่าด้วยการวิจัยการเกษตรระหว่างประเทศ (Consultative Group on International Agricultural Research: CGIA) ได้แนะนำว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและเพศสถานะควรได้รับการพิจารณาและถูกนำไปใช้ในการออกแบบและการดำเนินการในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนางานวิจัยดังกล่าว (Kantor et al. 2015) นอกจากนี้ ยังพบว่า การนำความรู้ด้านสังคม เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลหรือผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างเพศสถานะ และความรู้ด้านเทคนิคเข้ามาใช้ด้วยกัน เป็นสิ่งที่จำเป็นในการออกแบบและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในภาคการประมงและเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืน

เมื่อเป็นเช่นนี้ แผนงานความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans) ได้พัฒนาแนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) (เวอร์ชั่นที่ 2) ขึ้นมา โดยได้บูรณาการข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องเพศสถานะไว้ในแนวทางดังกล่าว เพื่อเน้นให้เห็นถึงบทบาทที่เฉพาะเจาะจงของทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย (เยาวชน) และเพื่อสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ทางเพศสถานะในการจัดการประมงให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำตามเพศสถานะในการจัดการประมงจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมที่เฉพาะเจาะจงของผู้หญิงและผู้ชาย ที่สามารถนำไปใช้ในการหาและกำหนดแนวทางการปฏิบัติหรือมาตรการที่จำเป็น เพื่อแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศสถานะในระบบการจัดการประมงต่อไป การบูรณาการเรื่องเพศสถานะจะทำให้เกิดการสร้างตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender sensitive indicators) เพื่อวัดว่าได้มีการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความเท่าเทียมทางเพศสถานะนั้นหรือไม่เพียงใดจากการใช้ระบบการจัดการประมง และเพื่อสนับสนุนความเสมอภาคด้านเพศสถานะและเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิงในภาคการประมงให้ดียิ่งขึ้น

คำศัพท์ด้านเพศสถานะ:

- เพศสรีระและเพศสถานะ (Sex and Gender) – เพศสรีระถูกกำหนดตามลักษณะทางชีววิทยา เป็นสิ่งคงที่ไม่ว่าจะในเวลาใดหรือวัฒนธรรมใด ส่วนเพศสถานะถูกกำหนดโดยสังคม และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาหรือวัฒนธรรม
- การวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ (Gender analysis) – กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่แยกเพศ เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างทางเพศสถานะ และเพื่อระบุประเด็นสำคัญที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะ เป็นประเภทของการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เผยให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศสถานะมีผลต่อการพัฒนาอย่างไร และเป็นการประเมินความแตกต่างในวิถีชีวิตของผู้หญิงและผู้ชาย รวมถึงไปการค้นหาสิ่งที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อผู้หญิง การวิเคราะห์ยังให้ความเข้าใจถึงสาเหตุพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันเหล่านี้ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับการพัฒนานโยบายและการให้บริการต่าง ๆ เป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงที่ส่วนใหญ่เป็นผู้เสียเปรียบ
- ความเท่าเทียมกันทางเพศสถานะ (Gender equality) – การจัดสรรทรัพยากร แผนงาน โอกาส และอำนาจในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันให้กับผู้หญิงและผู้ชาย เพื่อให้พวกเขามีความเท่าเทียมกันกัน ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงและผู้ชายจะได้รับสิ่งที่จัดสรรให้คนละครึ่ง (50%) ซึ่งรวมไปถึง การเข้าถึงโอกาสที่เหมือนกัน สิ่งนี้สามารถบ่งบอกถึงสภาวะที่ผู้หญิงและผู้ชายมีได้รับความเท่าเทียมกัน ทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน โอกาส และทรัพยากรต่าง ๆ
- ความเสมอภาคทางเพศสถานะ (Gender equity) – คือการจัดสรรทรัพยากร แผนงาน โอกาส และการตัดสินใจที่เป็นธรรมแก่ทั้งผู้ชายและผู้หญิงโดยไม่เลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเพศสรีระ รวมถึงการแก้ปัญหาความไม่สมดุลหรือความไม่เท่าเทียมในผลประโยชน์ที่มีให้กับทั้งสองเพศ เพื่อสร้างความเป็นธรรม การจัดสรรผลประโยชน์จะต้องพิจารณาครอบคลุมถึงการเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่จะทำให้ผู้หญิงและผู้ชาย เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง ไม่สามารถแข่งขันกันได้อย่างยุติธรรมและเกิดการได้เปรียบเสียเปรียบขึ้น ความแตกต่างในวิถีชีวิตของผู้หญิงและผู้ชายควรถูกนำมาพิจารณา โดยเฉพาะในการคำนึงถึงวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ที่จะทำให้แต่ละฝ่ายให้ได้ผลลัพธ์ที่เท่าเทียมกัน
- ความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender sensitive) - การรับรู้ถึงวิธีที่ผู้คนคิดเกี่ยวกับเพศสถานะ เพื่อทำให้ปัจเจกบุคคลพึ่งพาสมมติฐานแบบดั้งเดิมและล้าสมัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้ชายและผู้หญิงให้น้อยลง ความแตกต่างในวิถีชีวิตของผู้หญิงและผู้ชายควรถูกนำมาพิจารณา โดยคำนึงว่าการใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่จะไม่มีใคร หรือมีฝ่ายใดถูกกีดกันจากการได้รับผลประโยชน์ เพื่อได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน
- การบูรณาการประเด็นเพศสถานะเข้าสู่ประเด็นกระแสหลัก (Gender mainstreaming) – กลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการนำความรู้เรื่องประสบการณ์และความต้องการของคนในแต่ละเพศสถานะ ผู้หญิงและผู้ชาย มาใช้เป็นส่วนสำคัญในการออกแบบ การดำเนินงาน การติดตาม และประเมินผลนโยบายและแผนงานในทุกระดับและภาคส่วน เช่น ในภาคการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อที่ผู้หญิงและผู้ชายจะสามารถได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน และทำให้ไม่เกิดความไม่เท่าเทียมในต่อ ๆ ไปหรือเกิดความไม่เท่าเทียมมากกว่าเดิม กลยุทธ์นี้ยังเป็นการรวมมุมมองทางเพศสถานะเข้ากับนโยบาย กลยุทธ์ และการบริหาร รวมถึงวัฒนธรรมขององค์กร/สถาบัน
- การบูรณาการประเด็นเพศสถานะ (Gender integration) — เป็นการคำนึงถึงประเด็นเพศสถานะในการออกแบบแผนงาน การดำเนินงาน การติดตาม และประเมินผล เพื่อลดความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะ
- การตอบสนองทางเพศสถานะ (Gender responsive) — เป็นการเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการ และความเป็นจริงของวิถีชีวิตของทั้งผู้ชายและผู้หญิง เพื่อให้พวกเขาได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยใช้ตัวชี้วัดความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (gender-sensitive indicators) เพื่อชี้วัดความคืบหน้าในการปิดช่องว่างด้านเพศสถานะ
- การเปลี่ยนแปลงทางเพศสถานะ (Gender transformative) — เป็นการประเมินความท้าท้ายและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง บรรทัดฐาน และพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะ และเป็นการเสริมสร้างสิ่งที่สนับสนุนความเท่าเทียมกันทางเพศสถานะ การเปลี่ยนแปลงทางเพศสถานะเป็นการเปลี่ยนการจัดระเบียบสังคม หรือเปลี่ยนปัจจัยพื้นฐานทางสังคมที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในหมู่ผู้ชายและผู้หญิง
- ตัวชี้วัดความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender-Sensitive Indicators) — ตัวชี้วัดที่จำแนกเพศ อายุ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตัวชี้วัดนี้สามารถใช้ในการประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมและนโยบายที่มาจากการบูรณาการประเด็นเพศสถานะ ประเมินความท้าทายต่าง ๆ และปรับแผนงานและกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศสภาพ และลดผลกระทบเชิงลบต่อผู้หญิงและผู้ชาย

***แหล่งที่มาของข้อมูล**: Arenas & Lentisco 2011; IGWG 2016; March et al. 1999; UNDP 2007*

4. เครื่องมือและเทคนิค; เพื่อการเสริมสร้างการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็วโดยการบูรณาการร่วมกับเรื่องเพศสถานะ

การบูรณาการด้านเพศสถานะเข้ากับวิธีการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (Rapid Appraisal of Fisheries Management Systems: RAFMS) จะทำให้การวางแผนการจัดการประมงครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้มากขึ้น มีผลลัพธ์ที่ตรงเป้าหมายมากขึ้น และประสิทธิผลในเรื่องความเสมอภาคด้านเพศสถานะที่มากขึ้น และจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิงได้ในระบบการจัดการประมงได้ ดังที่กำหนดไว้ในเครื่องมือหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึง แนวทางปฏิบัติโดยสมัครใจสำหรับการทำประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืนของ FAO (FAO Voluntary Guidelines for Sustainable Small-Scale Fisheries) (FAO 2017), อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) (1979), เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (UN Sustainable Development Goals) (UN 2015), ความเท่าเทียมกันทางเพศสถานะและการเพิ่มขีดความสามารถให้ผู้หญิงของ USAID (USAID Gender Equality and Female Empowerment) (USAID 2012), และคณะกรรมการความมั่นคงด้านอาหารโลก (Committee on World Food Security (CWFS 2015))

คู่มือในส่วนนี้จะทำให้เห็นภาพรวมของวิธีการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะที่สามารถใช้อ้างอิงเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ ในการปรับปรุงระเบียบวิธีการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) แนวทางนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ (Ecosystem Approach to Fisheries Management: EAFM) และการวางแผนระบบการตรวจสอบย้อนกลับสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงทะเล (Catch Documentation and Traceability: CDT) ที่ตระหนักถึงความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender-sensitive) มากขึ้น และครอบคลุมการเก็บข้อมูลที่แยกตามเพศสรีสระและเพศสถานะ (Sex- and Gender-disaggregated data) และสนับสนุนการวิเคราะห์กรอบงานเฉพาะด้านเพศสถานะ เครื่องมือที่พบมากที่สุด คือ กรอบต่าง ๆ เกี่ยวกับมิติทางเพศสถานะ (USAID 2012, March และคณะ 1999, Moser 1993, Rao และคณะ 1991) และกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยการตอบสนองด้านเพศสถานะ (Gender-Responsive Value Chain Analysis: GRVCA) (Mayoux และ Mackie, 2008) เครื่องมือวิเคราะห์เพศสถานะสามารถใช้เพื่อสนับสนุน RAFMS เพื่อบูรณาการมิติทางเพศสถานะในการจัดการประมง เครื่องมือรวบรวมข้อมูล RAFMS ควรได้รับการพิจารณาเพื่อใช้กำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดซึ่งสามารถใช้ในมุมมองด้านเพศสถานะได้ (ดูขั้นตอนที่ 1 และ 2 ด้านล่าง)

ขั้นตอนที่ 1: การทบทวนข้อมูลที่มีอยู่ การกำหนดขอบเขต และการเตรียมงาน

(แนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ขั้นตอนที่ 1 และ 2)

การทบทวนวรรณกรรม (ทั้งที่ตีพิมพ์แล้วและยังไม่ได้ตีพิมพ์) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างโครงร่างของเนื้อหาสาระ ขั้นตอนนี้อาจจะต้องมีการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และกำหนดขอบเขตการวิจัย รวมทั้งระบุกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ที่จะสามารถให้คำตอบและผู้ให้ข้อมูลหลัก และเพื่อพบปะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) เนื่องจาก USAID Oceans เป็นโครงการความร่วมมือ

ดังนั้นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ทุกกลุ่มพันธมิตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นจึงมีความความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตระหนักและการรับรู้ให้กับพวกเขาเกี่ยวกับการเรื่องเพศสถานะ

ประการที่สอง ต้องมีการจัดตั้งทีมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสถานะ (ที่มีความรู้ด้านการประมง) นักสังคมศาสตร์ นักสถิติ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประมง และผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร สำหรับผู้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ (Enumerators) ควรเป็นคนท้องถิ่นจะเหมาะสมกว่า เนื่องจากพวกเขาสามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้และมีความรู้เกี่ยวกับบริบท/มุมมองของสังคมในพื้นที่นั้น ๆ

นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดประชุมกับหน่วยงานและบุคคลที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้ โดยในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุมนั้นจะต้องมีการคำนึงถึงความสมดุลทางเพศสถานะด้วย:

- สถาบันการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ - ที่สามารถจัดหาผู้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ (Enumerators) ผู้จัดทำรายงาน หรือ คู่มือการทำงานภาคสนามได้
- หน่วยงานภาครัฐ (เช่น กรมสิ่งแวดล้อม กรมการเกษตร และกรมประมง) – ที่สามารถให้ข้อมูลทุติยภูมิ รวมถึงรายชื่อล่าสุดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน (VC) ได้ เพื่อการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ และจัดทำทะเบียนรายชื่อสำหรับการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)/ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview)
- หน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น – ที่สามารถให้การรับรอง ใบอนุญาต และช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยได้ และ
- องค์กรภาคประชาสังคม (Civil society organizations: CSOs) (อาจรวมถึง องค์กรภาคประชาชน กลุ่มสตรี องค์กรพัฒนาเอกชน และสมาคมท้องถิ่นอื่น ๆ) - ที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคได้ รวมให้ข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานนั้น ๆ โดยเฉพาะในการประมงพื้นบ้าน

ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเริ่มงาน เป็นระยะเวลา 2-3 วัน ระหว่างทีมวิจัยและหน่วยงานพันธมิตรหลัก เพื่อแนะนำโครงการและแนวคิดเรื่องเพศสถานะ และให้ความรู้ที่จำเป็น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือ การเข้าร่วมประชุมของผู้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ (Enumerators) ซึ่งจะต้องใช้เวลาอีกหนึ่งวันในการฝึกอบรมการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล รวมไปถึงการแนะนำเทคนิคและเครื่องมือใหม่ ๆ เช่น การใช้การสำรวจแบบไร้กระดาษ (Open Data Kit หรือ ODK) โดยการใช้แท็บเล็ต นอกจากนี้ก็ควรจัดทำการจำลองการสำรวจ (Mock survey) และตามด้วยการให้คำวิจารณ์จากผู้ฝึกสอน เพื่อประเมินความพร้อมของผู้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ก่อนจะดำเนินงาน

ระยะเวลาของการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเริ่มงาน จะขึ้นอยู่กับ ระดับของความรู้และการเห็นคุณค่าเรื่องเพศสถานะของผู้เข้าร่วมการประชุม เช่นเดียวกับระดับความรู้เรื่องการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยการตอบสนองต่อเรื่องเพศสถานะ (Gender-Responsive Value Chain Analysis: GRVCA)

ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการตามแนวทางของ RAFMS ควรมีการเตรียมการดังต่อไปนี้:

- การทบทวนวรรณกรรม เพื่อเลือกข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมากที่สุด เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดขอบเขตและข้อจำกัดของโครงการวิจัย

- การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเริ่มงาน เพื่อทบทวนแนวคิดเรื่องเพศสถานะและ GRVCA รวมถึงแลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- การสร้างคำถามการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ
- การกำหนดระยะเวลาการทำวิจัยโดยใช้แผนภูมิแกนต์ (Gantt chart)
- การจัดตั้งทีมวิจัยและการกำหนดบทบาทของสมาชิก
- การระบุความเสี่ยงและอุปสรรคของโครงการวิจัย รวมถึงมาตรการการจัดการที่เหมาะสม และ
- การจัดทำร่างโครงร่างของรายงานฉบับสมบูรณ์

กรอบมิติทางเพศสถานะของ USAID (The USAID Gender Dimensions Framework)

เครื่องมือสำรวจอาจได้รับการออกแบบในด้านต่าง ๆ ตามกรอบมิติทางเพศสถานะของ USAID ได้แก่ การเข้าถึงสินทรัพย์; ความรู้; ความเชื่อและการรับรู้; การปฏิบัติและการมีส่วนร่วม; เวลาและสถานที่; สิทธิและสถานะทางกฎหมาย; อำนาจและการตัดสินใจ (Andraos 2015; WWF 2017) โดยใช้ด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านนี้ (6 Domains) ในการสร้างคำถามสำหรับแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทานอื่น ๆ (Value chain nodes) และสำหรับแต่ละประเภทของภาคการประมงหรือขนาดการประมง

ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อรวมองค์ประกอบของการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะไว้ในเครื่องมือสำรวจ ผลการวิจัยที่คาดหวังว่าจะได้รับจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศสถานะได้ด้านต่าง ๆ รวมไปถึง: (1) บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย (2) การเข้าถึงและการควบคุมทรัพยากร การเข้าถึงโอกาสและข้อจำกัดที่เผชิญ และความต้องการ/ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง/ข้อกังวล และ (3) ผลกระทบของมาตรการ/แผนงาน/โครงการ เพื่อความเท่าเทียมทางเพศสถานะและเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิง

เครื่องมือทั้งหมดจะต้องได้รับการแปลเป็นภาษาท้องถิ่นของผู้ตอบ และแปลกลับคืน เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีสิ่งใดตกหล่นในการแปล นอกจากนี้ เครื่องมือเหล่านี้จะต้องได้รับการทดสอบล่วงหน้า และตรวจสอบก่อนที่จะใช้จริง

ขั้นตอนที่ 2: การออกแบบการวิจัยและการสุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลที่แยกตามเพศได้ การวางแผนการและขั้นตอนการออกแบบวิจัยควรเก็บข้อมูลคำตอบจากทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งหมายความว่า กรอบการสุ่มตัวอย่างควรมีการคัดเลือกตัวแทนจากทั้งสองเพศและจากกลุ่มต่าง ๆ ที่พิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น อาชีพ ชาติพันธุ์ อายุ ฯลฯ นอกจากนี้ ขอบเขตของการประเมินควรจะถูกกำหนดตามพื้นที่จัดการประมง (Fisheries Management Area: FMA) หรือหน่วยจัดการการประมง (Fisheries Management Unit: FMU) เช่น จากการทำประมงขนาดเล็ก ถึงขนาดกลาง และจนถึงขนาดใหญ่ และองค์กร/อุตสาหกรรมแยกตามชนิดสัตว์น้ำ หรือเครื่องมือประมง หรือรูปแบบผลิตภัณฑ์ ทั้งหมดนี้จะกำหนดว่าใครควรเป็นผู้ตอบคำถาม

แบบฟอร์ม, เครื่องมือการสำรวจ, รายการตรวจสอบ, แนวทาง

ควรมีการรวมเพศสรีระ (Sex) เป็นตัวแปรในทุกเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากชื่อของคนในบางวัฒนธรรมสามารถใช้ได้กับทั้งสองเพศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องระบุอย่างชัดเจนว่าผู้ตอบเป็นเพศหญิงหรือชาย ข้อมูลเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่ได้รับจากผู้ตอบ จะถูกเชื่อมโยงกับเพศที่ระบุไว้ ซึ่งสามารถให้ชุดข้อมูลแยกตามเพศสรีระและลักษณะสำคัญอื่น ๆ สำหรับ

การวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ จากนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานที่ได้ทำขึ้นมาจากการวิจัยนี้จะให้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับผู้คนบางกลุ่มหรือกลุ่มตัวอย่าง การรับรู้ด้านเพศสถานะของพวกเขา และข้อมูลด้านการประมงที่ได้รับการวิเคราะห์แล้ว

ภาคผนวก 5 ได้นำเสนอ แบบสัมภาษณ์ตัวอย่างพร้อมคำถามโดยยึดตามด้านทั้งหกของกรอบมิติด้านเพศสถานะ (Gender Dimensions Framework)

ขั้นตอนที่ 3: การรวบรวมข้อมูล

(แนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ขั้นตอนที่ 3)

ขอบเขตของระบบที่เลือกจะกำหนดว่าใครจะเป็นผู้ตอบซึ่งจะเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิของการวิจัย สำหรับการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face to face interview) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ผู้ตอบอาจรวมไปถึงผู้หญิงและผู้ชายจากการทำประมงขนาดต่าง ๆ รวมถึงส่วนต่าง ๆ ของห่วงโซ่อุปทาน สำหรับการอภิปรายกลุ่มย่อย ผู้ตอบอาจมีบทบาทหลากหลายที่แตกต่างกันไป

ตัวอย่างเช่น ในการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ (Gender Analysis) ที่ได้ดำเนินการแล้วในเมืองเจเนอร์รัลซานโทส ในประเทศฟิลิปปินส์ (WinFish 2017) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีบทบาทเป็นผู้ผลิต/ชาวประมง ผู้แปรรูป และผู้ค้า ในบรรดาผู้ผลิต 5 กลุ่มที่รวมอยู่ในการสำรวจแบบเผชิญหน้า (face to face survey) ประกอบด้วย: (1) ชาวประมงขนาดเล็ก (เพศหญิง 11 คน, เพศชาย 12 คน), (2) กัปตันเรือประมงพาณิชย์ที่ใช้เบ็ดมือ (เพศหญิง 9 คน, เพศชาย 12 คน), (3) ลูกเรือเรือประมงพาณิชย์ที่ใช้เบ็ดมือ (เพศหญิง 21 คน, เพศชาย 15 คน), (4) เจ้าของธุรกิจเรือประมงพาณิชย์ที่ใช้เบ็ดมือ (เพศหญิง 6 คน, เพศชาย 9 คน), และ (5) เจ้าของเรืออวนล้อม (ผู้หญิง 4 คน, ผู้ชาย 6 คน) ในแต่ละกลุ่มผู้เกี่ยวข้องข้างต้นได้ทำการสำรวจผู้หญิงและผู้ชายจำนวนเท่า ๆ กัน เท่าที่สถานการณ์จะเอื้ออำนวยได้ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์กลุ่มชาวประมงขนาดเล็กและกลุ่มลูกเรือประมงพาณิชย์ที่ใช้เบ็ดมือประกอบด้วยตัวอย่างของชาวประมงชาย (Sample of male fishers) และตัวอย่างภรรยาของชาวประมง (Independtly-drawn sample of fishers' wives) เนื่องจากในกรอบการสุ่มตัวอย่างไม่มีผู้หญิงที่มีส่วนร่วมที่แท้จริงในการจับสัตว์น้ำ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกภรรยาของชาวประมงเป็นผู้ให้มุมมองของผู้หญิงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของครัวเรือนชาวประมงซึ่งอาจตรวจพบความแตกต่างด้านเพศสถานะได้

ในส่วนของภาคการแปรรูปสัตว์น้ำ (Processing node) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีจำนวนรวม 45 คน (เพศหญิง 23 คน, เพศชาย 22 คน) ซึ่งประกอบด้วย เจ้าของและพนักงานของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จากภาคธุรกิจห้องเย็น/แช่แข็ง 25 คน (เพศหญิง 13 คน, เพศชาย 12 คน) และผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จากภาคธุรกิจสัตว์น้ำกระป๋อง 20 คน (เพศหญิง 10 คน, เพศชาย 10 คน) สำหรับภาคอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารขนาดเล็ก ได้สำรวจผู้หญิง (17 คน) มากกว่าผู้ชาย (12 คน) เนื่องจากธรรมชาติของภาคอุตสาหกรรมนี้มีสัดส่วนของผู้หญิงทำงานอยู่มากกว่าผู้ชาย สำหรับในส่วนของการตลาด/การค้า (marketing/trading node) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 45 คน (เพศหญิง 23 คน, เพศชาย 22 คน) ซึ่งได้รับการสุ่มเลือกจากตลาดสดในละแวกใกล้เคียงและจากผู้ค้าปลาทูน่าเร่ขายตามบ้านเรือน (peddled tuna-like fish from house-to-house)

การอภิปรายกลุ่มย่อย (FGD) อาจใช้กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่มีความสนใจคล้ายกันหรือมีลักษณะคล้ายกัน (เช่น กลุ่มชาวประมงขนาดเล็ก, กลุ่มภรรยาของลูกเรือ/ชาวประมง, กลุ่มผู้แปรรูป) ในการศึกษาวิเคราะห์ด้านเพศสถานะของ USAID Oceans นั้น ได้จัดการอภิปรายกลุ่มย่อย (FGD) รวม 8 ครั้ง โดยมี 3 ครั้งที่ผู้เข้าร่วม FGD เป็นผู้หญิงทั้งหมด, 2 ครั้งเป็นผู้ชายทั้งหมด, และอีก 3 ครั้งเป็นการรวมกันของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย การจัดกลุ่มชายล้วนเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากชาวประมงและลูกเรือประมงในการทำประมงทั้ง 3 ประเภท (ขนาดเล็ก, เบ็ดมือ และอวนล้อม) เป็นผู้ชายทั้งหมด สำหรับการจัดกลุ่มหญิงล้วนซึ่งประกอบด้วยภรรยาของชาวประมงและของลูกเรือชาวประมงถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้รับมุมมอง/ข้อมูลเชิงลึกของผู้หญิง กลุ่มหญิงล้วนกลุ่มที่สามเป็นตัวแทนของผู้ขาย ซึ่งเป็นภาคการประมงซึ่งเกือบทั้งหมดประกอบด้วยผู้หญิง สำหรับจุดเชื่อมโยงอื่น ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน (Value chain nodes) ควรมีการดำเนินการจัดอภิปรายกลุ่มย่อย โดยจัดรวมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบทางเพศสถานะที่แท้จริงของห่วงโซ่อุปทาน

ในงานวิจัยเดียวกัน ควรมีการนัดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interviews) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในระดับจุลภาค (เช่น สมาคม และกลุ่มชาวประมง) และระดับมหภาค (เช่น หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ) รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งอาจไม่ได้มีส่วนร่วมในการสำรวจ หรือการอภิปรายกลุ่มย่อย เนื่องจากไม่สะดวกเรื่องการนัดเวลา เพราะติดธุระหรืองานสำคัญ

ตารางที่ 1. ตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญจากการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะในประเทศฟิลิปปินส์ของ USAID Oceans (WinFish 2017)

ชุด	สมาชิกในห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain Members)
ชุด A (มหภาค)	ผู้แทนจาก หน่วยงานรัฐบาลแห่งชาติ เช่น สำนักประมงและทรัพยากรทางน้ำ (Bureau of Fisheries and Aquatic Resources: BFAR), กรมการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry: DTI), หน่วยงานพัฒนาการประมงแห่งฟิลิปปินส์ (Philippine Fisheries Development Authority: PFDA), กรมแรงงานและการจ้างงาน (Department of Labor and Employment: DOLE)
ชุด B (มหภาค)	ผู้แทนจากหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น (LGUs): สำนักงานเกษตรเมือง (Office of the City Agriculturist: OCAG) – เมือง General Santos, สำนักงานเกษตรจังหวัด (Office of the Provincial Agriculturist: OPAG) - จังหวัด Sarangani
ชุด C (จุลภาค)	ผู้แทนจาก สมาคมเอกชนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการประมง, สถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการประมง, องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชาวประมง, องค์กรชาวประมงสตรี, โรงงานเครื่องกระป๋อง, และผู้ประกอบการค้า

เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่แยกตามเพศสรีระ เครื่องมือและเทคนิคในการวิจัยควรได้รับการออกแบบเพื่อใช้ศึกษาและสัมภาษณ์เพศหญิงและชายที่อยู่ในกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ นอกจากนี้ จะต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมกับเพศสถานะ รวมไปถึง:

- **การวิเคราะห์กิจกรรมหรือโปรไฟล์ (Activity Analysis or Profile)**: เพื่อให้ได้รับคำตอบจากผู้หญิงและผู้ชายในเรื่อง งานการผลิต (Productive), งานในบ้าน (Reproductive), งานของชุมชน (Community work) และการพักผ่อน (Leisure/Rest) ที่ผู้หญิงและผู้ชายได้ทำ พวกเขาทำงานเหล่านี้เมื่อไร และพวกเขาใช้เวลานานแค่ไหนกับแต่ละกิจกรรม การสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละเพศสถานะจะสามารถทำให้ได้ข้อมูลว่าใครมีส่วนร่วมมากที่สุดในแต่ละกิจกรรมในแง่ของเวลา งานวิจัยด้านการเกษตรได้แสดงให้เห็นว่าการเปรียบเทียบการใช้เวลา เช่น เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ หรือระหว่างช่วงเวลาที่ต่างกัน เป็นเรื่องยากที่จะทำ หากมีการใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน (Seymour et al. 2017) จึงแนะนำให้ทำการสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบความคิดด้านมิติเพศสถานะ (Domains in the gender dimensions framework) (ดูภาคผนวก 1)
- **การจัดทำแผนที่)Mapping Exercises(**: แผนที่ความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender sensitive map) สามารถจัดทำได้โดยกลุ่มต่าง ๆ โดยการแยกกลุ่มที่เฉพาะเจาะจงทางเพศ เช่น กลุ่มผู้ชายล้วน กลุ่มผู้หญิงล้วน และกลุ่มที่มีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ความแตกต่างในการรับรู้ของแต่ละกลุ่มนั้นได้รับอิทธิพลมาจากสภาวะการเปิดรับต่อสิ่งต่าง ๆ (Exposure) และประสบการณ์ (Experience) ดังนั้น ชาวประมงชายที่ไป-กลับ ระหว่างบ้านและชายฝั่งทุกวันจะทำแผนที่ตามสิ่งที่เขาเห็นและตามประสบการณ์ของเขา ส่วนชาวประมงผู้หญิงที่ออกจากบ้านไปยังชายฝั่งเพื่อรับปลาที่จับจากแหล่งธรรมชาติเพื่อนำไปแปรรูป จากนั้นก็ไปโรงเรียนเพื่อไปรับลูก ๆ ไปตลาดเพื่อซื้ออาหาร และจากนั้นพวกเธอก็กลับบ้าน อาจรวบรวมสถานที่ที่พวกเธอได้ไปในแต่ละวันไว้ในแผนที่นี้

ตัวอย่างคำถามที่ไม่นำเรื่องเพศสถานะ เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนที่ทรัพยากร (Gender-Blind Questions(

1. มีทรัพยากรใดอยู่บ้าง ทรัพยากรใดบ้างที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรใดบ้างที่ขาดแคลน/หายาก
2. ทรัพยากรใดบ้างที่มีความสำคัญ
3. ทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่
4. ผู้คนไปตักน้ำ เก็บฟืน พาสัตว์ไปกิน หญ้า และทำกิจกรรมทำมาหากินที่ไหนบ้าง
5. ทรัพยากรใดที่ผู้คนประสบปัญหามากที่สุด ทำไม
6. อะไรคือโอกาสสำหรับแต่ละครัวเรือน

- **การจัดทำแผนที่ทรัพยากรเพศสถานะแบบมีส่วนร่วม (Participatory Gender Resource Mapping - PGRM):** แผนที่ทรัพยากรเป็นหนึ่งในเครื่องมือการประเมินอย่างรวดเร็วแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rapid Appraisal) ที่ช่วยในการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนและฐานทรัพยากร ความสนใจหลักไม่ใช่เพื่อพัฒนาแผนที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความแม่นยำ แต่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับความเข้าใจของชุมชน หรือคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรและความสำคัญของทรัพยากร แผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะมีวัตถุประสงค์ในการระบุตำแหน่งพื้นที่ของผู้หญิงและผู้ชายโดยเฉพาะในพื้นที่จัดการประมง (Fisheries Management Area: FMA) เพื่อช่วยส่งเสริมและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในพื้นที่จัดการประมง (FMA) ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น แผนที่แบบพื้นฐานของแต่ละพื้นที่สามารถขอได้จากหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบหรือจากหมู่บ้านเอง ทั้งนี้) ขึ้นอยู่กับความพร้อมของพื้นที่ต่าง ๆ ว่ามีแผนที่ดังกล่าวอยู่หรือไม่ (ในขณะที่เข้าไปในพื้นที่ภาคสนามและทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่อาจมีการบันทึกข้อสังเกตเพิ่มเติมร่วมด้วย บทบาทและความสำคัญของผู้หญิงและผู้ชายในพื้นที่เหล่านั้นจะสามารถถูกสำรวจ และวิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่ได้ เนื่องจากเครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือการประเมินอย่างรวดเร็วแบบมีส่วนร่วม (PRA) จึงให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถให้คนในท้องถิ่นให้มีบทบาทในการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ ปัญหา และศักยภาพของตนเอง เพื่อหาการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของพวกเขา เครื่องมือนี้จะช่วยให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายได้แลกเปลี่ยน ปรึกษาหารือ ปรับปรุง และวิเคราะห์เกี่ยวกับชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น เพื่อวางแผนและดำเนินการและติดตามและประเมินผล แผนที่ดังกล่าวจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของทรัพยากรที่ผู้หญิงและผู้ชายในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และแสดงถึงกิจกรรมประจำวันของพวกเขา ด้วยภาพร่างของรูปแบบทางกายภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนซึ่งได้ทำเครื่องหมายที่ตั้งของทรัพย์สินและทรัพยากรต่าง ๆ) แม่น้ำ ทะเลสาบ ที่ดิน (ตามมุมมองของผู้ชายและผู้หญิง

> *"นอกจากเรื่องเพศสรีระแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องแยกแยะว่าผู้หญิงและผู้ชายเหล่านี้เป็นใคร และมีลักษณะอย่างไร โดยจะเป็นการใช้แนวคิดอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) เพื่อให้เห็นความแตกต่างในการใช้และเข้าถึงทรัพยากร เช่น ไม่ใช่แค่ "ผู้หญิง" และ "ผู้ชาย" ทั่วไป แต่เป็นผู้หญิงและผู้ชายเฉพาะบุคคลนั้น ๆ – ภรรยาและลูกสาวของนายกเทศมนตรีจะทำหรือรับรู้สิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกับแม่หม้ายและแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือคู่สมรสของคนงานประมง" – Dr. Meryl J. Williams, Gender in Fisheries Champion & Advocate*

ตัวอย่างคำถามความอ่อนไหวด้านเพศสถานะ (Gender sensitive)

1. ทรัพยากรอะไรที่ผู้หญิง/ผู้ชาย/ทั้งสองเพศใช้
2. ทรัพยากรอะไรที่สำคัญต่อผู้หญิง และผู้ชาย
3. ทรัพยากรอะไรที่ผู้หญิง, ผู้ชาย, และทั้งสองเพศเข้าถึงได้
4. ทรัพยากรอะไรบ้างที่ผู้หญิง และผู้ชายเป็นเจ้าของ
5. ใครเป็นคนควบคุมและทำการตัดสินว่าทรัพยากรจะถูกใช้ไปยังไง ผู้หญิงหรือผู้ชาย
6. ผู้หญิงหรือผู้ชายใช้ทรัพยากรยังไง และทรัพยากรที่ถูกใช้นั้นใช้เพื่องานในบ้าน (Reproductive) หรืองานการผลิต (Productive) หรือ งานชุมชน (Community)
7. ทรัพยากรไหนที่ผู้หญิง/ผู้ชายพบว่ามีปัญหามากที่สุด
8. อะไรคือโอกาสของผู้หญิง และผู้ชาย

เครื่องมือการจัดทำแผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะแบบมีส่วนร่วมนี้ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงเท่านั้น แต่เพื่อรวบรวมข้อมูลในท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผู้คนในท้องถิ่นโดยแยกตามเพศ เครื่องมือนี้ได้รวบรวมมุมมองของเพศหญิงและเพศชายไว้แล้ว และนำเสนอแบบแยกตามเพศ หรืออย่างน้อยให้ข้อมูลของแต่ละเพศเป็นอิสระต่อกัน และไม่ได้รับอิทธิพลจากกันและกัน

การจัดทำแผนทรัพยากรทางเพศสถานะแบบมีส่วนร่วม (PGRM) สามารถปรับปรุงเพิ่มเติมได้โดยการซ้อนทับกับกรอบห่วงโซ่อุปทาน การสร้าง PGRM ในห่วงโซ่อุปทานการประมงสามารถทำได้โดยใช้เมทริกซ์ตามภาคผนวก 2 โดยใช้ข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มย่อย (FGDs) ที่แยกกลุ่มผู้ชายและผู้หญิง และกลุ่มที่รวมผู้ชายและผู้หญิงด้วยกันเพื่อการตรวจสอบ โดยคำถามที่จะใช้ถามผู้เข้าร่วมหญิงและชายได้แก่:

- ใครบ้างที่สามารถเข้าถึง (access) ทรัพยากรในแต่ละจุดเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานการประมง (value nodes) ผู้หญิง หรือผู้ชาย หรือทั้งสองเพศ
- ใครเป็นเจ้าของ (owns) ทรัพยากรในแต่ละจุดเชื่อมโยงของห่วงอุปทาน ผู้หญิง หรือผู้ชาย หรือทั้งสองเพศ
- ใครเป็นผู้ควบคุม/ตัดสินใจ (controls/decides on) เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในแต่ละจุดเชื่อมโยงของห่วงอุปทาน
- ผู้หญิงและผู้ชายใช้ทรัพยากรอย่างไร ในงานการผลิต (Productive), งานในบ้าน (Reproductive) หรือในชุมชน (Community)?

กิจกรรมนี้สามารถทำได้ด้วยการนำเสนอภาพกราฟิก ดังที่แสดงในรูปที่ 3 โดยใช้คำถามชุดเดียวกัน กิจกรรมนี้จะช่วยสร้างแผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะแบบมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทานการประมง

ภาพที่ 3 ตัวอย่างแผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วม

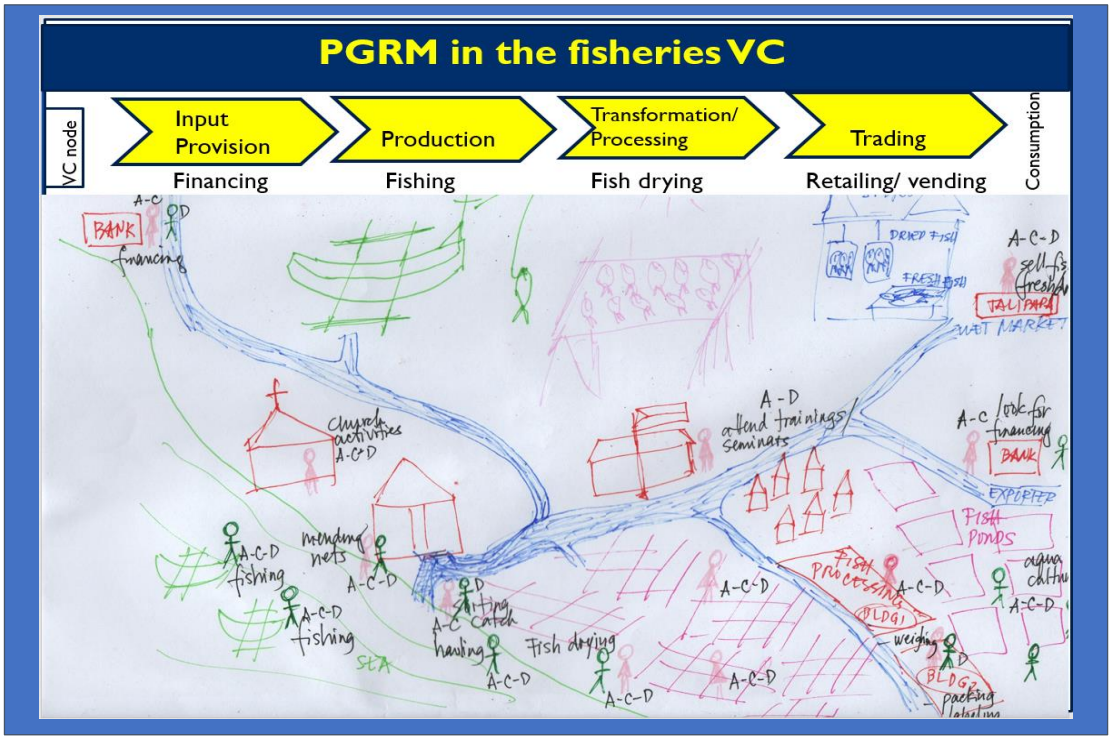

บนสุด: แผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วมสำหรับห่วงโซ่อุปทานการประมง (PRGM in the fisheries VC)

จากซ้ายไปขวา: จุดเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทาน (VC node) , การเตรียมวัตถุดิบ (Input Provision), กิจกรรมทางการเงิน (Financing), การผลิต Production), การจับปลา (Fishing), การแปรรูป (Transformation/Processing), การตากแห้งปลา (Fish Drying), การค้าขาย(Trading), การขายปลีก/การขายแบบแผงลอย (Retailing/Vending)

ภาพประกอบด้านล่างเป็นตัวอย่างการวาดแผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วมที่แสดงถึงจุดเชื่อมโยงต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทานการประมง

แหล่งที่มา: จากการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนที่ทรัพยากรทางเพศสถานะแบบมีส่วนร่วม ***A=การเข้าถึง (Access); C=การควบคุม (Control); D=การตัดสินใจ (Decision) (Sumagaysay, 2011)***

- **การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยการตอบสนองด้านเพศสถานะ (Gender Responsive Value Chain Analysis - GRVCA)**: มีประโยชน์ในการแยกข้อมูลตามเพศของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้ชายและผู้หญิงในส่วนต่าง ๆ ของห่วงโซ่อุปทาน ช่วยปรับปรุงกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานแบบมาตรฐานได้ เนื่องจากข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับจะมีรายละเอียดมากกว่า ตัวอย่างเช่น แทนที่จะอ้างถึงแค่ผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าและรายได้ของผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า นักวิจัยสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่เป็นผู้หญิงและที่เป็นผู้ชายได้รับรายได้จากกิจกรรมที่เขาทำมากน้อยเพียงใด วิธีการวิเคราะห์นี้สามารถตรวจสอบความแตกต่างของค่าจ้างและรายได้ และความแตกต่างระหว่างเพศได้

  ในส่วนของการทำแผนที่นี้ นักวิจัยอาจ “ให้คุณค่า (Value)” หรือ แปลงเป็นคุณค่าของการทำงานของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กผู้หญิง และเด็กผู้ชาย มาเป็นคุณค่าทางการเงิน (Monetize) ได้ ในแต่ละขั้นตอนของห่วงโซ่การไหลของสินค้า

(Chain of flow of goods) – ตั้งแต่ขั้นตอนการหาแหล่งวัตถุดิบ จนถึงขั้นตอนการบริโภค ในการทำเช่นนั้น นักวิจัยอาจมีมุมมองและความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับโอกาสและจุดอ่อนในการจัดสรรทรัพยากรในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีการแยกเพศสถานะตลอดห่วงโซ่อุปทาน (อุปทาน การผลิต การตลาด)

เครื่องมือนี้สามารถทำได้อย่างรวดเร็วหากมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมครบ วัตถุประสงค์ของ GRVCA คือ:

- การกำหนดบทบาทของผู้หญิงและผู้ชาย
- การเพิ่มผลผลิตห่วงโซ่อุปทานโดยการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มที่เสียเปรียบกว่าหรือผู้ด้อยโอกาส (กลุ่มชายขอบ)
- การพัฒนาขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของผู้หญิงด้วยโอกาสที่มากขึ้นในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ
- การรับรู้และตอบสนองความต้องการของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของพวกเขา
- การตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานของผู้หญิงและผู้ชายและการสนับสนุนทางเศรษฐกิจของพวกเขา
- การขยายพื้นที่ทำงานสำหรับผู้หญิง และทำให้มั่นใจได้ว่าความต้องการของพวกเขาได้รับการพิจารณาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทาน (เช่น การสร้างหรือออกแบบตลาดปลา)
- การสร้างความเป็นผู้นำและโอกาสในการตัดสินใจสำหรับผู้ใช้แรงงานและผู้ประกอบการเพศหญิง
- การถ่ายโอนความรู้และการดำเนินงานมาตรการที่ง่ายขึ้น
- การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศสถานะในสถานที่ทำงาน และ
- การเป็นกระบอกเสียงให้กับทั้งผู้หญิงและผู้ชายเพื่อให้คนในสังคมได้รับฟังเสียงของพวกเขา

ตัวอย่างคำถามสำหรับการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยการตอบสนองด้านเพศสถานะ (GRVCA) –

1. ผู้ชายและผู้หญิงอยู่ในตำแหน่งใดในห่วงโซ่อุปทานในการจัดการทรัพยากรในอุตสาหกรรมปลาทูน่า
2. ใครคือผู้หญิงและผู้ชาย ในแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทาน
3. ใครทำอะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน และอย่างไร
4. ใครได้รับอะไร ใครสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้บ้าง
5. ใครเป็นผู้ตัดสินใจ/ควบคุมอะไร และทำไมจึงเป็นเช่นนี้
6. ใครจะได้ประโยชน์ และจะได้มากหรือน้อยเท่าใด
7. โอกาส/ข้อจำกัด สำหรับผู้หญิงและผู้ชาย (ของแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทาน ของคนแต่ละกลุ่ม)

การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำทำแผนที่ GRVCA อาจดำเนินการก่อนการสำรวจลงพื้นที่โดยละเอียด แนะนำให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ (ดูภาคผนวก 3 และ 4 สำหรับแบบตารางแมทริกซ์ที่แนะนำให้ใช้):

1. กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในห่วงโซ่คุณค่าในภาคการประมงขนาดเล็กและขนาดใหญ่
2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นผู้หญิงและผู้ชาย และผู้สนับสนุน (Enablers) ในทุกส่วนของห่วงโซ่อุปทาน

3. ระบุบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานโดยแยกตามเพศ และผู้สนับสนุน (Enablers) ที่มีบทบาทที่สอดคล้องกัน
4. กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานแต่ละราย
5. ระบุโอกาสและข้อจำกัดที่มีต่อการสร้างขีดความสามารถทางเพศสถานะในห่วงโซ่อุปทานการประมง

ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ GRVCA ควรประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลากหลายกลุ่ม ผู้ชายและผู้หญิงในแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทาน และผู้แทนจากกลุ่มอาชีพที่อาจไม่เป็นทางการ

ในการบูรณาการประเด็นเรื่องเพศสถานะในการวิจัย และในการเก็บข้อมูลที่มีการแยกตามเพศจากชาวประมงและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เราสามารถที่จะปรับปรุงคำถามสำหรับการประเมินได้ (Pido et al. 1996, ตารางที่ 14, หน้า 43) ตามรายการคำถามดังกล่าวด้านล่างนี้ นอกจากนี้ยังต้องรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบที่สำคัญต่อบทบาททางสังคมของคนในแต่ละเพศสถานะด้วย เช่น อายุ ชาติพันธุ์ ศาสนา ระดับรายได้ ตำแหน่งในสังคม และระดับการศึกษา

ข้อมูลประชากร (Demographics):

1. ใครคือคนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านมานานที่สุด เขาหรือเธอเริ่มอาศัยอยู่ที่นี่ตั้งแต่เมื่อไหร่
2. ผู้คนที่อยู่ในหมู่บ้านนี้ เป็นคนท้องถิ่นหรือไม่
3. หากเป็นผู้ที่อพยพหรือย้ายถิ่นมา พวกเขามาจากไหน พวกเขามาอยู่นี่ตั้งแต่เมื่อไหร่
4. ผู้อพยพหรือผู้ที่ย้ายถิ่นมาเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นชายหรือหญิง
5. เด็กและเยาวชนที่นี่ไปโรงเรียนหรือไม่
6. สัดส่วนของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงเป็นเท่าไร
7. ศาสนาของคนในหมู่บ้านคืออะไร และมีศาสนาอื่นอีกหรือไม่ อะไรบ้าง
8. ครัวเรือนมีขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยเท่าไร (อยู่กันกี่คนในครัวเรือน)

สถานะการครอบครองที่ดิน (Tenurial status):

1. ผู้คนที่นี่เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์เองหรือไม่ ใครเป็นเจ้าของบ้านที่พวกเขาอยู่อาศัย
2. ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์หรือไม่
3. มีสิทธิ์ในพื้นที่ (Property right) ทำประมงหรือไม่
4. ชาวประมงท้องถิ่นมีการสร้างอาณาเขตพื้นที่ทำประมงของพวกเขาหรือไม่

ในการวิเคราะห์สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Institutional arrangement) (ท้องถิ่น, ภายนอก) มีความจำเป็นที่จะต้องได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และมุมมองของทั้งผู้หญิง และผู้ชาย มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมไปถึงการทำแผนที่สถาบันทางสังคม (institutional mapping) ด้วย นอกจากนี้จะต้องระบุ ว่าเป็นสถาบัน กลุ่มหรือสมาคมเฉพาะสำหรับผู้หญิงหรือผู้ชาย

โดยเฉพาะหรือไม่ หรือเป็นของทั้งสองเพศ และมีไว้สำหรับผู้หญิงและผู้ชายที่มีอัตลักษณ์เฉพาะหรือไม่ เช่น ตามชาติพันธุ์ หรือตามรายได้/สถานะ ผู้หญิงและผู้ชายมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกและเจ้าหน้าที่ในสถาบัน สมาคม หรือกลุ่มนั้น ๆ เท่าเทียมกันหรือไม่

สำหรับการวิเคราะห์สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Institutional arrangement) ในท้องถิ่น คำถามที่จะทำให้ได้คำตอบที่สามารถแยกตามเพศได้มีดังนี้ เช่น สถาบันมีนโยบายด้านเพศสถานะที่ชัดเจนหรือโดยนัยหรือไม่ กลยุทธ์ของพวกเขาในการส่งเสริม (หรือต่อต้าน) ความเท่าเทียมกันทางเพศคืออะไร

นอกจากนี้ ควรมีการแก้ไขแนวทาง RAFMS ก่อนหน้า (รูปที่ 10, หน้า 50, Pido และคณะ 1996) เพื่อให้ครอบคลุมทั้งผู้หญิงและผู้ชายมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้นไม่ได้มีเพียงเฉพาะสำหรับผู้ชายเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 4: การวิเคราะห์ข้อมูล/การประมวลผลข้อมูล

(แนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ขั้นตอนที่ 4)

การรวมกรอบการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะเข้ากับการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นส่วนสำคัญของในการเปลี่ยนแปลงแนวทางการวิจัย และมีประโยชน์สำหรับการพิจารณาว่าความสัมพันธ์และความไม่เท่าเทียมกันทางเพศสถานะที่มีอยู่ อาจมีผลต่อการวางแผนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ รวมไปถึงในการหาวิธีการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านเพศสถานะ (USAID 2012)

กรอบการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะเป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันทางเพศสถานะ (March et al. 1999) และทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของปัญหานี้ ในชุมชนชาวประมงและพื้นที่จัดการประมง เป้าหมาย การประเมินจะขึ้นอยู่กับวิธีการอย่างรวดเร็วที่ตรงกับขอบเขตของกิจกรรมการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะ และการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะจะขึ้นอยู่กับข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ

การวิเคราะห์สามารถชี้นำนักวิจัยในการสำรวจได้ว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีสถานะแตกต่างกันและเข้าถึงทรัพยากรภายในขอบเขตของตนอย่างไร และองค์ประกอบในขอบเขตเหล่านี้ส่งผลต่อบทบาทและความรับผิดชอบทางเพศสถานะอย่างไร การวิเคราะห์การตอบสนองด้านเพศสถานะยังช่วยให้นักวิจัยสามารถระบุข้อจำกัดทางเพศสถานะและประเมินข้อควรพิจารณาด้านเพศสถานะอย่างเป็นระบบได้ จากการวิเคราะห์นี้นักวิจัยสามารถออกแบบโครงการและกิจกรรมที่คำนึงถึงข้อจำกัดทางเพศสถานะ โดยการคำนึงถึงหรือกำจัดข้อจำกัดดังกล่าวออกไป

ขั้นตอนที่ 5: ผลการศึกษา

(แนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ขั้นตอนที่ 5)

การรายงานความอ่อนไหวด้านเพศสถานะสามารถทำได้โดยง่าย หากมีข้อมูลที่แยกตามเพศสรีระและเพศสถานะที่ได้รับการวิเคราะห์แล้ว รูปแบบของการจัดทำรายงานนั้นคล้ายกับกรอบ RAFMS ดั้งเดิม แต่มีการอ้างอิงที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูล และความคิดเห็นของพวกเขา ด้วยเหตุนี้ผู้อ่านจึงสามารถเห็นภาพความแตกต่างที่ชัดเจนขึ้นภายในระบบการ

จัดการประมง เป็นสิ่งสำคัญที่ตาราง ตัวเลข แผนภูมิ เมทริกซ์ และภาพกราฟิกอื่น ๆ จะมีคอลัมน์ของข้อมูลและคะแนนซึ่ง แยกกันสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย และรวมถึงหมวดหมู่อื่น ๆ ที่อาจมีความแตกต่างทางเพศสถานะ

ควรหลีกเลี่ยงการใช้ประโยคทั่วไป (General statements) ในการรายงานผลการศึกษา ยกเว้นในบริบทของการพิทักษ์สิทธิ์ คำศัพท์ที่เป็นกลางทางเพศสถานะมักถูกใช้เพื่อหลีกเลี่ยงอคติและการเลือกปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น แทนที่จะเขียนว่า “สภาการจัดการประมงชุมชนในชุมชน A ประกอบด้วยสมาชิกสิบคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมประมงที่ได้รับการเลือกตั้ง สภานี้ได้รับการนำโดยประธาน โดยได้รับการสนับสนุนจากรองประธาน เลขาธิการ เหรัญญิก และผู้ดูแล" ควรจะเขียนว่า "สภาการจัดการประมงชุมชนในชุมชน A ประกอบด้วยผู้หญิงสามคนและผู้ชายเจ็ดคนที่ทำงานในกิจกรรมการประมง ประธานสภาและผู้ดูแลเป็นผู้ชาย ในขณะที่รองประธาน เลขาธิการ และเหรัญญิกเป็นผู้หญิง”

ขั้นตอนที่ 6: การตรวจสอบข้อมูลโดยชุมชน

(แนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ขั้นตอนที่ 6)

ในขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยชุมชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้จะต้องเป็นผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ และควรต้องมีผู้เข้าร่วมทั้งสองเพศ การอภิปรายกลุ่มย่อย (FGDs) ควรมีกลุ่มเพศหญิงล้วน กลุ่มเพศชายล้วน และกลุ่มที่มีทั้งเพศหญิงและเพศชายปนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มใหญ่ (ขึ้นกับทรัพยากรและข้อจำกัดเรื่องเวลาที่มีอยู่) เพื่อตรวจสอบผลการศึกษาเพิ่มเติม การประชุมเชิงปฏิบัติการการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนที่มากขึ้น และสามารถดำเนินการได้โดยการนำประเด็นด้านอื่น ๆ เช่น EAFM และ CDT เข้าร่วมประชุมด้วย ด้วยวิธีนี้ผลการศึกษาการศึกษาเรื่องเพศสถานะจะสามารถได้รับการยืนยัน แก้ไข หรือการแนะนำจากมุมมองด้านอื่นๆ ด้วย

ขั้นตอนที่ 7: การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

(แนวทางการประเมินระบบการจัดการประมงอย่างรวดเร็ว (RAFMS) ขั้นตอนที่ 7)

เพื่อให้เป็นการบูรณาการเรื่องเพศสถานะอย่างแท้จริง การรายงานผลการศึกษาควรใช้ภาษาที่ครอบคลุมด้านเพศสถานะด้วย หากปฏิบัติตามแนวทางของ RAFMS แล้ว ทีมวิจัยจะสามารถได้รับข้อมูลที่แยกตามเพศสถานะได้ แนวทางของ RAFMS ฉบับดั้งเดิมได้เสนอให้เพิ่มส่วนเพิ่มเติมไว้ในบทวิเคราะห์และวินิจฉัย ซึ่งบทนี้มีชื่อว่า “การวิเคราะห์ด้านเพศสถานะของระบบการจัดการประมง” ซึ่งจะทำให้มีผลการศึกษาด้านเพศสถานะที่มีรายละเอียดมากขึ้น นอกจากนี้ในส่วนคำแนะนำควรระบุข้อเสนอแนะที่เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ชายและผู้หญิงในสามด้าน ได้แก่ นโยบาย การวิจัย และวาระการพัฒนา

5. การวิเคราะห์ผลการศึกษา

กระบวนการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะเริ่มจากขั้นตอนการประเมินอย่างรวดเร็ว (RAFMS) และควรขยายการวิเคราะห์ออกไปเพื่อติดตามประเด็นสำคัญที่มีการระบุไว้ในการประเมินดังกล่าว นอกเหนือจาก RAFMS และการจัดทำผลการศึกษาด้านเพศสถานะที่ได้จากการศึกษาแล้ว ประเด็นเรื่องเพศสถานะยังสามารถนำไปใช้เพื่อต่อยอดผลจากการประเมินและการวิเคราะห์ต่าง ๆ ได้ การใช้ผลจากการวิจัยเบื้องต้นเป็นพื้นฐานหรือการอ้างอิงในการวิจัยที่ละเอียดมากขึ้น และใช้ระยะเวลาที่นานกว่า สามารถทำให้เก็บข้อมูลด้านเพศสถานะในเชิงลึกกว่าได้ โดยเฉพาะในการระบุถึงประเด็นต่าง ๆ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้

การรวมกรอบการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะเข้าใน RAFMS เป็นสิ่งสำคัญ การวิเคราะห์แบบนี้ยังมีประโยชน์ในการให้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเพศสถานะที่ได้จาก RAFMS อีกด้วย

ข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะอย่างละเอียดช่วยให้นักวิจัยเล็งเห็นประเด็นต่อไปนี้ (Arenas and Lentisco 2011):

- ความต้องการ ลำดับความสำคัญ ศักยภาพ ประสบการณ์ ความสนใจ และมุมมอง ที่แตกต่างกันของผู้หญิงและผู้ชาย
- ใครสามารถเข้าถึงและ/หรือควบคุมทรัพยากร โอกาส และอำนาจ
- ใครทำอะไร ทำไม และเมื่อใด
- ผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะได้รับประโยชน์ และ/หรือมีแนวโน้มสูญเสียจากการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ
- ความแตกต่างทางเพศสถานะในความสัมพันธ์ทางสังคม
- รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันของผู้หญิงและผู้ชายในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และกฎหมาย
- วิถีชีวิตของผู้หญิงและผู้ชายนั้นไม่เหมือนกัน และมักแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยด้านเพศสภาวะ เช่น อายุ ชาติพันธุ์ เผ่าพันธุ์ และสถานะทางเศรษฐกิจ และ
- สมมติฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นจากพื้นฐานของความเป็นจริงที่เราเข้าใจ เกี่ยวกับเพศและบทบาททางเพศ

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะช่วยให้นักวิจัยสามารถ:

- วัดขอบเขตของความต้องการและลำดับความสำคัญของความต้องการเหล่านี้ ของผู้หญิงและผู้ชายในการสร้างแนวทางการพัฒนาสังคม
- จัดระเบียบข้อมูลสารสนเทศเพื่อระบุช่องโหว่ที่เกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะและการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่จำแนกตามเพศสถานะ
- ระบุว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงและริเริ่มอะไรเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากโครงการ

- กำหนดโอกาสที่มีอยู่เพื่อการป้องกันหรือต่อสู้กับความไม่สมดุลทางเพศสถานะที่เกิดจากการดำเนินการเพื่อการพัฒนา และ
- คาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ในการทำการวิเคราะห์ สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจระเบียบวิธีวิจัยและกรอบการวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการประเมินด้านเพศสถานะ

กรอบแนวคิดมิติด้านเพศสถานะของ USAID: 6 ด้าน (USAID Gender Dimensions Framework-GDF: The Six Domains) (Andraos 2015; WWF 2016)

หกมิติที่มาจากกรอบแนวคิดมิติด้านเพศสถานะของ USAID (USAID Gender Dimensions Framework-GDF: The Six Domains) ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเฉพาะด้านเพศสถานะ ได้แก่: (1) การเข้าถึงสินทรัพย์ (Access to assets), (2) ความรู้ ความเชื่อและการรับรู้ (Knowledge, beliefs and perceptions), (3) การปฏิบัติและการมีส่วนร่วม (Practices and participation), (4) พื้นที่และเวลา (Space and time), (5) สิทธิและสถานะทางกฎหมาย (Legal rights and status), และ (6) อำนาจ (Power) กรอบการวิเคราะห์นี้ช่วยให้นักวิจัยสำรวจได้ว่าผู้หญิงและผู้ชายมีสถานะแตกต่างกันและเข้าถึงทรัพยากรในด้านเหล่านี้อย่างไร และองค์ประกอบต่าง ๆ ในด้านเหล่านี้ส่งผลต่อบทบาทและความรับผิดชอบทางเพศสถานะอย่างไร นอกจากนี้เครื่องมือนี้ยังช่วยให้นักวิจัยสามารถระบุข้อจำกัดทางเพศสถานะและประเมินข้อควรพิจารณาเรื่องเพศสถานะในแต่ละด้านดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดเฉพาะทางเพศสถานะจะได้รับการวิเคราะห์บนพื้นฐานของหกด้านนี้

กรอบบทบาทสามประการ (Triple Roles Framework) (Moser 1993)

กรอบบทบาทสามประการ (Triple Roles Framework) เป็นเครื่องมือที่เกี่ยวกับการทำแผนที่การแบ่งงานกันทำตามเพศสถานะ โดยการถามว่า 'ใครทำอะไร' กรอบความคิดนี้ตั้งคำถามกับสมมุติฐานเดิม ๆ ที่ว่าวิธีการวางแผนเป็นงานทางเทคนิคล้วน ๆ กรอบบทบาทสามประการนี้แสดงให้เห็นว่า การวางแผนที่เกี่ยวกับงานทางเพศสถานะนั้น ควรพิจารณาทั้งปัจจัยด้านการเมืองและทางเทคนิค และควรเริ่มจากสมมุติฐานที่ว่าจะมีความขัดแย้งในกระบวนการวางแผน และควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลง และเป็นการวางแผนมีลักษณะแบบ "ถกเถียง/การอภิปราย" กรอบนี้ประกอบด้วยแนวคิดสามประการ: บทบาทสามประการของผู้หญิง (Women's triple role); ความต้องการด้านเพศสถานะเชิงปฏิบัติและเชิงกลยุทธ์ (Practical and strategic gender needs); และหมวดหมู่ของผู้หญิงในการพัฒนา/เพศและการพัฒนา (WID/GAD) แนวทางนโยบาย (เมทริกซ์นโยบาย)

หนึ่งในสามแนวคิดของกรอบนี้คือ บทบาทสามประการของผู้หญิง (triple role of women) ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้: (1) การทำงานในบ้าน (Reproductive), (2) การทำงานการผลิต (Productive) และ (3) การทำกิจกรรมการจัดการชุมชน (Community-managing activities) แตกต่างกับผู้ชายซึ่งส่วนใหญ่ทำงานการผลิต (Productive) และทำกิจกรรมการเมืองในชุมชน (Community politic activities) การทำงานในบ้านเป็นความรับผิดชอบของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง ซึ่งรวมไปถึง

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลจัดการบ้านเรือน การดูแลเด็ก การเตรียมอาหาร การหาน้ำและการเก็บฟืน การซื้อของ การดูแลทำความสะอาดบ้าน และการดูแลสุขภาพครอบครัว การทำงานการผลิตที่เกี่ยวข้องกับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย รวมไปถึงการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการบริโภคและการค้าทั้งในการรับจ้างและการเป็นเจ้าของกิจการเอง แม้ว่าทั้งสองเพศจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต แต่บทบาทของพวกเขานั้นแตกต่างกันไป และบทบาทผู้หญิงในภาคการผลิตก็มักจะไม่ค่อยได้รับการสนใจและได้รับคุณค่าน้อยกว่าของผู้ชาย กิจกรรมชุมชนมักจะประกอบไปด้วยการบริการสังคม เหตุการณ์ พิธี และการเฉลิมฉลอง การมีส่วนร่วมในกลุ่มและองค์กร กิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่น และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งได้ออกเป็นสองประเภท กิจกรรมการจัดการชุมชน (Community-managing activities) และการเมืองชุมชน (Community politics) กิจกรรมการจัดการชุมชนมักดำเนินการโดยผู้หญิงในช่วงเวลาว่างของพวกเธอ แต่เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ซึ่งรวมถึงการดูแลสุขภาพและการศึกษา ในทางตรงกันข้ามผู้ชายได้รับบทบาทในการเมืองท้องถิ่น ซึ่งรวมถึง การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการในทุกระดับ ซึ่งผู้ชายจะได้รับค่าตอบแทนและได้รับประโยชน์จากการมีสถานะที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ได้มีข้อสังเกตว่า กรอบงานนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงจำนวนมากขึ้นมีบทบาทในการเมือง และผู้ชายจำนวนมากกำลังเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานบ้าน ประเภทของงานที่อธิบายไว้ภายในบทบาทสามประการของผู้หญิงและบทบาทของผู้ชายไม่ควรถูกนำไปใช้กำหนดแนวทางการวิจัย

กรอบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations Framework) (Kabeer 1994)

กรอบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations Framework) เน้นว่า ความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา และมีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะที่มีอยู่ในการกระจายทรัพยากร ความรับผิดชอบ อำนาจความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ความสัมพันธ์ของผู้คนกับทรัพยากรและกิจกรรม และภายในสถาบันต่าง ๆ สถาบัน (Institutions) กำหนดกฎการปฏิบัติต่าง ๆ และกำหนดรูปแบบโครงสร้างทางสังคม สถาบันมีส่วนในการสร้าง สนับสนุน และการผลิตซ้ำของความสัมพันธ์ทางสังคม ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันรวมถึงความสัมพันธ์ทางเพศสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันส่งผลให้เกิดการกระจายทรัพยากร การเรียกร้อง และความรับผิดชอบที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งถือเป็นหนึ่งในสาเหตุของความยากจน ดังนั้นการวิเคราะห์ด้านเพศสถานะจึงต้องการดูว่าสถาบัน (ตามสถานที่ตั้ง รัฐ, ตลาด, ชุมชนและครอบครัว/เครือญาติ) สร้างและผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมกันอย่างไร

Kabeer (1994) แบ่งมิติของความสัมพันธ์ทางสังคมสถาบันออกเป็น 5 มิติ โดยความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการวิเคราะห์ทางเพศสถานะ ได้แก่:

- กฎ (Rules) หรือวิธีการในการทำสิ่งต่าง ๆ กฎเหล่านี้ได้ให้สิทธิ์หรือกำหนดข้อจำกัด อาจถูกเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร อาจเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ
- กิจกรรม (Activities) หรือใครทำอะไร ใครจะได้อะไร และใครจะอ้างสิทธิ์อะไร กิจกรรมอาจมีประสิทธิผล ข้อบังคับ หรือ การกระจาย

- ทรัพยากร (Resources) หรือสิ่งที่ถูกใช้และสิ่งที่ถูกผลิตขึ้นมา รวมไปถึงมนุษย์ (แรงงาน การศึกษา), วัตถุ (อาหาร สินทรัพย์ ทุน), หรือ ทรัพยากรที่ไม่มีตัวตน (ค่านิยม ข้อมูลสารสนเทศ เครือข่าย)
- คน (People) หรือใครจะอยู่ ใครจะไป และใครทำอะไร สถาบันมีการคัดเลือกว่าจะให้คนไหนอยู่หรือไป มอบหมายความรับผิดชอบและให้ทรัพยากรไว้กับบุคคลนั้น ๆ และจัดวางตำแหน่งของบุคคลตามลำดับชั้น
- อำนาจ (Power) หรือใครเป็นผู้ตัดสินใจ และความสนใจของใครได้รับการตอบสนอง

เอกสารอ้างอิง:

ACDI/VOCA. 2012. Gender Analysis, Assessment and Audit Manual & Toolkit. ACDI/VOCA. 88 p. Available at http://www.acdivoca.org/wp-content/uploads/2016/07/ACDI-VOCA-Gender-Analysis-Manual.pdf

Andraos, N. 2015. Toolkit for Compliance with USAID Policy on Gender Equality. Social Impact, Inc., Arlington, VA, USA. 30 p. Available at http://www.fao.org/docrep/014/ba0004e/ba0004e00.pdf

Arenas, M.C. and A. Lentisco. 2011. Mainstreaming gender into the project cycle management in the fisheries sector. FAO RAP Publication 2011/15. Bangkok, Thailand. 105 p. Available at http://www.fao.org/docrep/014/ba0004e/ba0004e00.pdf

BFAR (Bureau of Fisheries and Aquatic Resources). 2014. Philippine Fisheries Profile 2014. Bureau of Fisheries and Aquatic Resources, Department of Agriculture. 70 p. Available at https://www.bfar.da.gov.ph/files/img/photos/2014FisheriesProfile (Finalcopy).pdf

BFAR (Bureau of Fisheries and Aquatic Resources). 2015. Philippines Fisheries Profile 2015. Bureau of Fisheries and Aquatic Resources, Department of Agriculture. 70 p.

BCAS (Bitung Central Agency of Statistics). 2014. Bitung in Figures 2014. Bitung Central Agency of Statistics, Bitung City, Indonesia.

CWFS (Committee on World Food Security). 2015. Making a Difference in Food Security and Nutrition, Final Report of the 42nd Session, 12-15 October 2015. CFS 2015/42 Report. Rome, Italy. 23 p. Available at http://www.fao.org/3/a-mo943e.pdf

FAO. 2017. Towards gender-equitable small-scale fisheries governance and development – A handbook. In support of the implementation of the Voluntary Guidelines for Securing Sustainable Small-Scale Fisheries in the Context of Food Security and Poverty Eradication, by Nilanjana Biswas. Rome, Italy. Available at http://www.fao.org/3/a-i7419e.pdf

Gopal, N., Williams, M.J., Porter, M. and Kusakabe, K. 2016. Gender in Aquaculture and Fisheries: The Long Journey to Equality. Asian Fisheries Science Special Issue. 29S: 1-17. Available at http://www.fao.org/3/a-mo943e.pdf

Hilly Z., Schwarz A.-M. and Boso, D. 2012. Strengthening the role of women in community-based marine resource management: lessons learned from community workshops. SPC Women in Fisheries Information Bulletin 22 (July 2012): 29–35.

IGWG. 2016. Defining Gender and Related Terms. Interagency Gender Working Group, USAID. https://www.igwg.org/wp-content/uploads/2017/05/DefinGenderRelatedTerms.pdf (accessed July 2016).

Israel, L. 1993. Women in the fisheries sector: A review of literature. Lundayan, Volume 2(2). Tambuyog Development Center.

Israel, D.C. and R.M.G.R. Roque. 2000. Analysis of fishing ports in the Philippines. Discussion Paper Series No. 2004-04, Philippine Institute for Development Studies. Available at https://dirp4.pids.gov.ph/ris/dps/pidsdps0004.pdf

Kabeer, N. 1994. Reversed Realities: Gender hierarchies in development thought. London: Verso, 346 p. Available at https://searchworks.stanford.edu/view/2897164

Kantor, P., Miranda, M., and Choudhury, A. 2015. Amplifying Outcomes by Addressing Inequality: The Role of Gender-transformative Approaches in Agricultural Research for Development. Gender, Technology and Development. 19(3): 292-319. DOI: 10.1177/0971852415596863

Kleiber, D., Harris, L.M. and Vincent, A.C. 2014. Improving Fisheries Estimates by Including Women's Catch in the Central Philippines. Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences. 71(5): 656-664. Available at http://www.nrcresearchpress.com/doi/abs/10.1139/cjfas-2013-0177#.WvmhZWpuYoA

Kleiber, D. 2015. Gleaning. http://www.genderaquafish.org/discover-gaf/gaf-networks-and-resources/gleaning/

Kleiber, D., Harris, L.M. and Vincent, A.C. 2015. Gender and small‐scale fisheries: a case for counting women and beyond. Fish and Fisheries. 16: 547-562. doi:10.1111/faf.12075

Koehler, G. 2016. Tapping the Sustainable Development Goals for progressive gender equity and equality policy? Gender & Development. DOI: 10.1080/13552074.2016.1142217.

Krushelnytska, O. 2015. Toward Gender-Equitable Fisheries Management in Solomon Islands. A synthesis report from a study by Barclay, Payne and Mauli, 2015. Available at http://documents.worldbank.org/curated/en/467721468187800125/Toward-gender-equitable-fisheries-management-in-Solomon-Islands

Legaspi, A. 1995. Role of women in fisheries development in the Philippines. Final report of the Regional workshop on the Role of Women in Fisheries Development, GOP-UNDP SU/TCDC-TCCP.

March, C., I. Smyth and M. Mukhopadhyay. 1999. A Guide to Gender Analysis Frameworks. Oxfam, Great Britain. 146 p. Available at https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/a-guide-to-gender-analysis-frameworks-115397

Mayoux, L. and G. Mackie. 2008. A practical guide to mainstreaming gender in value chain development. International Labour Organization – Addis Ababa, Ethiopia. 113 p. Available at http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/instructionalmaterial/wcms_106538.pdf

MMAF (Ministry of Marine Affairs and Fisheries). 2009. Strategic Plan of the Ministry of Marine Affairs and Fisheries 2009-2014. Ministry of Marine Affairs and Fisheries, Jakarta, Indonesia.

MMAF (Ministry of Marine Affairs and Fisheries). 2014. Marine and Fisheries in Figures. Ministry of Marine Affairs and Fisheries, Jakarta, Indonesia. Available at http://www.fao.org/figis/pdf/fishery/facp/IDN/en?title=FAO%20Fisheries%20%26%20Aquaculture%20-%20Fishery%20and%20Aquaculture%20Country%20Profiles%20-%20The%20Republic%20of%20Indonesia

Moser, C.O.N. 1993. Gender Planning and Development: Theory, Practice and Training. London: Routledge. 285 p. Available at https://www.taylorfrancis.com/books/9781134935383

Pavo, R.R. and Digal, L.N. 2017. Women's Space in the Fish Port Tambler Complex and the Value-Chain Nodes of the Fishing Industry in General Santos City, Philippines. Asian Fisheries Science. 30S:33-58. Available at https://www.asianfisheriessociety.org/publication/downloadfile.php?id=1163&file=Y0dSbUx6QTFOREEzTURrd01ERTFNVFE0TmpJd05ERXVjR1Jt&dldname=Womens%27s%20Space%20in%20the%20Fish%20Port%20Tambler%20Complex%20and%20the%20ValueChain%20Nodes%20of%20the%20Fishing%20Industry%20in%20General%20Santos%20City,%20Philippines.pdf

Pido, M.D., R.S. Pomeroy, M.B. Carlos and L.R. Garces. 1996. A handbook for rapid appraisal of fisheries management systems (version 1). ICLARM Educ. Ser. 16, 85 p. https://www.worldfishcenter.org/content/handbook-rapid-appraisal-fisheries-management-systems-version-1

Rao, A., M.B. Anderson and C.A. Overholt. 1991. Gender analysis in development planning: a case book. West Hartford, Connecticut, Kumarian Press. 103 p. Available at https://www.popline.org/node/338985

Rodriguez, L. 1996. The fishes of Talangban: Women's roles and gender issues in community-based coastal resources management." In Ferrer, E.M., de la Cruz, L. & Domingo, M.A. (Eds.) Seeds of Hope. UP: CSWCD.

Satapornvanit, A.N., A. Sermwatanakul, K. Naksung, K. Sochivi, T.H. Minh, T.K.Q. Nguyen, D. Yuan, and N. Gopal. 2016.

Women in Aquaculture. International Collective for Small-scale Fishworkers - Yemaya 51:4-6.

Seymour, Greg; Malapit, Hazel Jean; Quisumbing, Agnes R. 2017. Measuring time use in development settings (English). Policy Research working paper; no. WPS 8147. Washington, D.C.: World Bank Group. http://documents.worldbank.org/curated/en/443201500384614625/Measuring-time-use-in-development-settings

Siason, I. 2013. Women and gender and development in coastal resources management. pp, 203-236. In I. Siason (ed.) Coastal Resource Management: Perspectives from the Social Sciences. Manila: DA-BAR.

Siason, I., E. Tech, K.I. Matics, P.S. Choo, M. Shariff, E.S. Heruwati, T. Susilowti, N. Miki, A.B. Shelly, K.G. Rajabharshi, R. Ranjit, P.P.G.N. Siriwardena, M.C. Nandeesha and M. Sunderarajan. (2002). Women in Fisheries in Asia. Global Symposium on Women in Fisheries, 6th Asian Fisheries Forum, ICLARM. 21-48. Available at https://www.worldfishcenter.org/content/women-fisheries-asia

Sotto, F.B., C. Laron and T. Heager. 2001. Women's participation in sapyaw. In M.J. Williams, M.C. Nandeesha, V.P. Corral, E. Tech and P. Choo (eds). International Symposium on Women in Asian Fisheries. 5th Asian Fisheries Forum. ICLARM. ISBN 9832346029. Available at https://books.google.com.ph/books/about/International_Symposium_on_Women_in_Asia.html?id=XbZgA4mDLF8C&hl=en&output=html_text&redir_esc=y.

Sumagaysay, M.B. 2011. Workshop output on Gender Resource Mapping for the project, Adapting to Climate Change: The Case of Women-Fish Dryers of Brgy. Bislig, Tanauan, Leyte.

UNDP. 2007. Gender Mainstreaming: A Key Driver of Development in Environment and Energy. A Training Manual. United Nations Development Programme, NY, USA. 84 p. Available at http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Environment%20and%20Energy/Sustainable

UN (United Nations). 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. United Nations General Assembly A/RES/70/1. 35 p.

UN (United Nations). 2017. The Sustainable Development Goals Report 2017. Department of Economic and Social Affairs, United Nations, NY, USA. 64 p. https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2017/TheSustainableDevelopmentGoalsReport2017.pdf.

USAID (United States Agency for International Development). 2006. Protection of Human Subjects in Research Supported by USAID. A Mandatory Reference for ADS Chapter 200. 12 p. https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1864/200mbe.pdf (Accessed 1 December 2016).

USAID (United States Agency for International Development). 2010. Guide to Gender Integration and Analysis: Additional Help for ADS Chapters 201 and 203. EGAT/WID. 16 p.

USAID (United States Agency for International Development). 2011. Tips for Conducting a Gender Analysis at the Activity or Project Level.

USAID (United States Agency for International Development). 2012. Gender Equality and Female Empowerment Policy. Washington, DC, USA. 28 p. https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1865/GenderEqualityPolicy_0.pdf (Accessed 07/18/2016).

USAID (United States Agency for International Development). 2013. ADS Chapter 205. Integrating Gender Equality and Female Empowerment in USAID's Program Cycle. New Edition 07/17/2013. 25 p. https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1870/205.pdf (Accessed 07/18/2016).

Weeratunge, N., K. Snyder and P.S. Choo. 2010. Gleaner, fisher, trader, processor: understanding gendered employment in fisheries and aquaculture. Fish and Fisheries. DOI: 10.1111/j.1467-2979.2010.00368.

Williams, M.J. 2008. Why look at fisheries through a gender lens? Development. 51:180-185. Doi: 10.1057/dev.2008.2

Williams, M.J. 2016. How are Fisheries and Aquaculture Institutions Considering Gender Issues? Asian Fisheries Science Special Issue. 29S: 21-48. https://www.asianfisheriessociety.org/publication/downloadfile.php?id=1109&file=Y0dSbUx6QXhNekl3TXpjd01ERTBOemczTXprMk1qZ3VjR1Jt&dldname=How%20are%20Fisheries%20and%20Aquaculture%20Institutions%20Considering%20Gender%20Issues?.pdf

WinFish. 2017. Gender Analysis of the Fisheries Sector: General Santos City, Philippines: Final Report submitted to the USAID Oceans and Fisheries Partnership. National Network on Women in Fisheries in the Philippines, Inc. 175 p.

WWF (World Wildlife Fund). 2016. Natural and Nature-Based Flood Management: A Green Guide. Washington DC: World Wildlife Fund. 15 p.

Yamashita, H. and Belleza, E. 2008. The Value Chain for Philippine Tuna Commodity: Recent Developments and Future Directions. In: Proceedings of the Fourteenth Biennial Conference of the International Institute of Fisheries Economics & Trade, July 2008, Nha Trang, Vietnam: Achieving a Sustainable Future: Managing Aquaculture, Fishing, Trade and Development.

ภาคผนวกที่ 1. แบบตารางสำหรับการวิเคราะห์กิจกรรมของโปรไฟล์ (MATRIX TEMPLATE FOR ACTIVITY ANALYSIS OF PROFILE)

ข้อมูลจากผู้หญิงและผู้ชายแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมของพวกเขาในการทำงานการผลิต (Productive), การทำงานในบ้าน (Reproductive), การทำงานในชุมชน (Community work) และกิจกรรมการพักผ่อน (Leisure/Rest activities) แต่ละกิจกรรมทำเมื่อไร (เวลาใด) และใช้ระยะเวลาเท่าไร (WinFish 2017)

เวลาและพื้นที่

(Time and space)

สำหรับช่องเวลา:

โดยปกติ ตั้งแต่เช้าจนถึงเข้านอน กิจกรรมการทำงาน (Work activities) และกิจกรรมในบ้าน (Household activities) ที่ท่านทำมีอะไรบ้าง (หากไม่มีการระบุถึงบทบาทการทำงานในบ้าน ให้ถามว่าใครเป็นคนทำงานในบ้าน)

สำหรับช่องสถานที่:

ท่านทำงานที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ (Economic tasks) ที่ท่านระบุถึง ที่ไหน (งานด้านเศรษฐกิจ เช่น การแปรรูป การขาย การค้าสัตว์น้ำ) ตัวอย่างเช่น: (สามารถตั้งสมมุติฐานว่าการทำงานในบ้าน (Reproductive tasks) เป็นงานที่ทำที่บ้านได้หรือไม่)

เวลา	กิจกรรม	ทำที่ไหน: บ้าน, สถานที่/พื้นทีที่ทำงาน, ชุมชน
04.00-05.00 น.		
05.00-06.00 น.		
06.00-07.00 น.		
07.00-08.00 น.		
08.00-09.00 น.		
09.00-10.00 น.		
10.00-11.00 น.		
11.00-12.00 น.		
12.00-13.00 น.		
13.00-14.00 น.		
14.00-15.00 น.		
15.00-16.00 น.		
16.00-17.00 น.		
17.00-18.00 น.		
18.00-19.00 น.		
19.00-20.00 น.		
20.00-21.00 น.		
21.00-22.00 น.		
22.00-23.00 น.		
23.00-24.00 น.		
00.00-01.00 น.		
01.00-02.00 น.		
02.00-03.00 น.		
03.00-04.00 น.		

นอกเหนือจากงานที่กล่าวมาข้างต้น ท่านทำงานอื่น ๆ อีกบ้างหรือไม่? อาจไม่ใช่งานที่ทำเป็นประจำวันแต่มีการทำหนึ่งครั้ง/สองครั้ง/สามครั้งในหนึ่งสัปดาห์

ภาคผนวกที่ 2. แบบตารางสำหรับการจัดทำแผนที่ทรัพยากรเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทานการประมง (MATRIX TEMPLATE FOR PARTICIPATORY GENDER RESOURCE MAPPING IN THE FISHERIES VALUE CHAIN) (WINFISH 2017)

บนสุด: แผนที่ทรัพยากรเพศสถานะอย่างมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทานการประมง: ตารางต้นแบบ
แถวที่สองจากซ้ายไปขวา: จุดเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทาน (VC Node) กิจกรรมในห่วงโซ่อุปทาน (VC Activities), การเตรียมการก่อนทำการประมง (Input Provision), การทำประมง (Production), การแปรรูป (Transformation/Processing), การค้าขาย (Trade), การบริโภค (Consumption)

ชาย (Male)/ หญิง (Female)

ทรัพยากรที่ครอบครอง/เป็นเจ้าของ (Resources Owned)

ทรัพยากรที่ใช้แล้ว (Resources Utilized)

ทรัพยากรที่เข้าถึง/ที่ใช้แล้ว (Resources Accessed/Used)

การควบคุมทรัพยากร (Control over Resources)

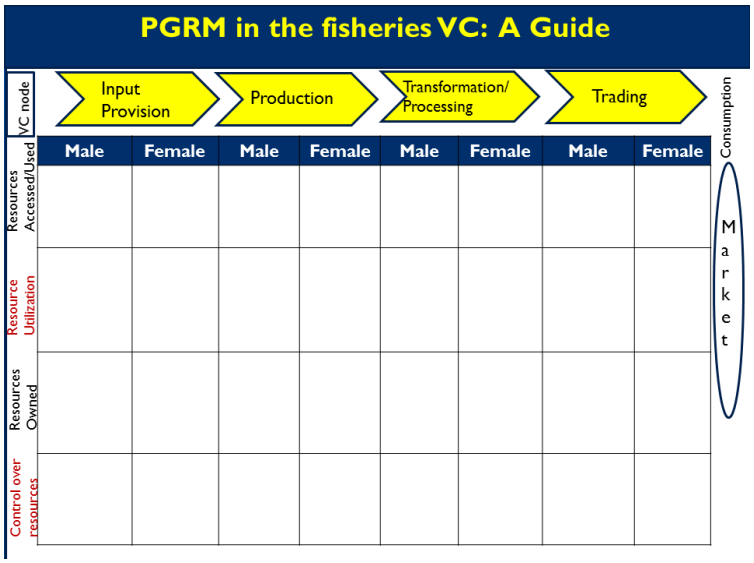

ตลาด (Market)

ภาคผนวกที่ 3. แบบตารางสำหรับการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการตอบสนองทางเพศสถานะ (MATRIX TEMPLATE FOR GENDER RESPONSIVE VALUE CHAIN ANALYSIS)

โปรดระบุกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำโดยผู้หญิงและผู้ชายในแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทานการประมง (WinFish 2017)

บนสุด: ความแตกต่างระหว่างเพศในการทำกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทาน

จากซ้ายไปขวา: จุดเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทาน (VC Node) การเตรียมการก่อนทำการประมง (Input Provision), การทำประมง (Production), การแปรรูป (Transformation/Processing), การค้าขาย (Trade), การบริโภค (Consumption)

กิจกรรมในห่วงโซ่อุปทาน (VC Activities)

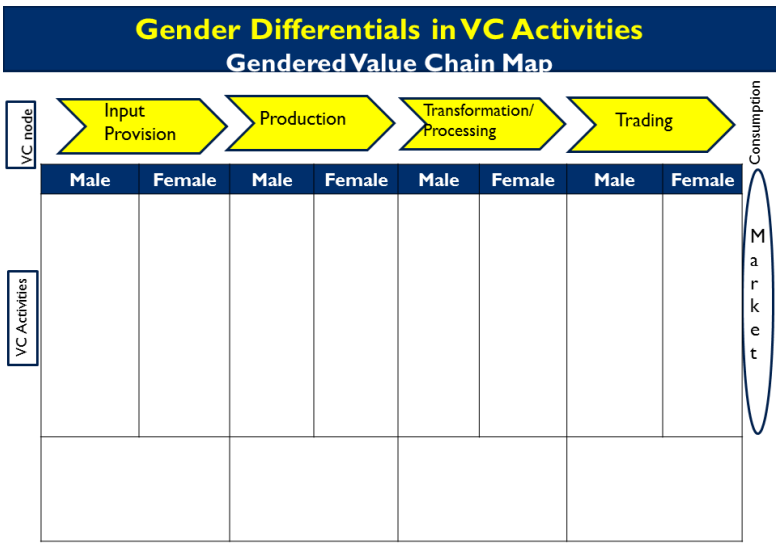

ชาย (Male)/ หญิง (Female)

ตลาด (Market)

ภาคผนวกที่ 4. ระบุโอกาส และข้อจำกัดของผู้หญิงและผู้ชายในแต่ละจุดเชื่อมโยงของโซ่คุณค่าการประมง TEMPLATE FOR GENDER RESPONSIVE VALUE CHAIN ANALYSIS TO IDENTIFY OPPORTUNITIES AND CONSTRAINTS OF WOMEN AND MEN AT EACH NODE OF THE FISHERIES VALUE CHAIN) (WINFISH 2017)

ความแตกต่างในการได้รับโอกาส และข้อจำกัด (Differentials in Opportunities/Constraints)

โอกาส (Opportunities), ข้อจำกัด (Constraints)

ผู้ชาย (Male), ผู้หญิง (Female)

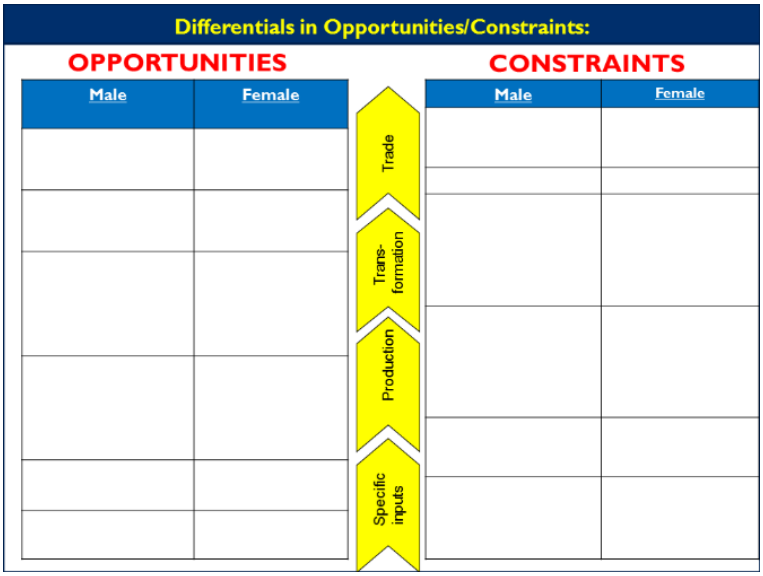

จากล่างขึ้นบน: การเตรียมการก่อนทำการประมง (Input Provision), การทำประมง (Production), การแปรรูป (Transformation/Processing), การค้าขาย (Trade), การบริโภค (Consumption)

ภาคผนวกที่ 5. ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสำรวจแบบซึ่งหน้ากับชาวประมงและผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วยคำถามตามด้านต่าง ๆ ของกรอบมิติด้านเพศสถานะ (SAMPLE QUESTIONNAIRE USED FOR FACE TO FACE SURVEY WITH FISHERS AND OPERATORS WITH QUESTIONS ACCORDING TO THE DOMAINS OF THE GENDER DIMENSIONS FRAMEWORK) (WINFISH 2017)

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสำรวจ

ชุด **A:** ชาวประมงและผู้ประกอบการ

คำถามเพื่อใช้คัดกรองผู้ตอบ (Screening Questions)	1) กรุณาบอกลักษณะงานที่ท่านทำ? A – กัปตันเรือ/ไต๋เรือประมง) Captain of a fishing boat/vessel(B - ชาวประมง) Fisher(C – ลูกเรือ/แรงงาน/คนงานทำประมง) Crew/Labor/Worker of a fishing operation(ถ้าผู้ตอบตอบข้อ A หรือ B ให้ถามต่อข้อที่ 2

	ถ้าผู้ตอบตอบข้อ C ให้หยุดการสัมภาษณ์และเปลี่ยนผู้ตอบ 2) ท่านทำประมงปลาทูน่าใช่หรือไม่ ____ ใช่ ____ ไม่ใช่ ถ้าตอบว่า“ ใช่” ให้สัมภาษณ์ต่อไป ถ้าตอบว่า“ ไม่ใช่” ให้หยุดการสัมภาษณ์และเปลี่ยนผู้ตอบ
ข้อมูลด้านสังคม (Socio-demographics)	***สำหรับผู้ตอบ*** ท่านชื่ออะไร: ที่อยู่ (ในเมือง เจเนอร์รัลซานโตส): ที่อยู่ (นอกเมือง เจเนอร์รัลซานโตส): ท่านอาศัยอยู่ในเมือง เจเนอร์รัลซานโตส มากี่ปีแล้ว ___ ปี เพศ:__ ชาย __ หญิง การศึกษาสูงสุดที่ได้รับ: __ ไม่ได้ศึกษาแบบเป็นทางการ (No formal schooling(__ ได้รับการศึกษาขั้นใดขั้นหนึ่งในระดับประถมศึกษา (Some grade school(__ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (Grade school graduate(__ ได้รับการศึกษาขั้นใดขั้นหนึ่งในระดับมัธยม (Some high school) __ จบการระดับมัธยมศึกษา (High school graduate) __ ได้รับการศึกษาขั้นใดขั้นหนึ่งในระดับปริญญาตรี/วิทยาลัย (Some college) __ การศึกษานอกโรงเรียน (Vocational schooling) __ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี/วิทยาลัย (College graduate) __ จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (Post Graduate) สถานะการสมรส: __ โสด (Single) __ สมรส (Married) __ แยกกันอยู่ (Separated) __ แม่หม้าย/พ่อหม้าย (Widow/Widower) __ อาศัยอยู่ด้วยกัน) Live-in(กลุ่มชาติพันธุ์: __ Bicolano __ Cebuano-Bisaya __ Ilocano __ Ilonggo __ Tagalog

	__ Waray __ Badjao __ B'laan __ Maguindanaoan __ Maranao __ Tausug __ T'boli __ อื่นๆ โปรดระบุ _____ ***เกี่ยวกับคู่สมรส/คู่ชีวิตของผู้ตอบ, หากมี:*** เพศ: __ ชาย __ หญิง การศึกษาสูงสุดที่ได้รับ: __ ไม่ได้ศึกษาแบบเป็นทางการ (No formal schooling(__ ได้รับการศึกษาขั้นใดขั้นหนึ่งในระดับประถมศึกษา (Some grade school(__ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (Grade school graduate(__ ได้รับการศึกษาขั้นใดขั้นหนึ่งในระดับมัธยม (Some high school) __ จบการระดับมัธยมศึกษา (High school graduate) __ ได้รับการศึกษาขั้นใดขั้นหนึ่งในระดับปริญญาตรี/วิทยาลัย (Some college) __ การศึกษานอกโรงเรียน (Vocational schooling) __ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี/วิทยาลัย (College graduate) __ จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (Post Graduate) สถานะการสมรส: __ โสด (Single) __ สมรส (Married) __ แยกกันอยู่ (Separated) __ แม่หม้าย/พ่อหม้าย (Widow/Widower) __ อาศัยอยู่ด้วยกัน)Live-in(กลุ่มชาติพันธุ์: __ Bicolano __ Cebuano-Bisaya __ Ilocano __ Ilonggo

__ Tagalog

__ Waray

__ Badjao

__ B'laan

__ Maguindanaoan

__ Maranao

__ Tausug

__ T'boli

__ อื่นๆ โปรดระบุ _____

สามีหรือภรรยาของท่านอาศัยอยู่ในเมือง เจเนอร์รัลซานโตส มาแล้ว ___ ปี

สำหรับผู้ตอบเท่านั้น

จำนวนคนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของท่าน ___

สมาชิกคนใดในครัวเรือนของท่านที่ทำประมงกับท่าน ระบุถึงสมาชิกคนที่ 2 โดยการระบุความสัมพันธ์กับคนที่ 1)เช่น สามี/ภรรยา, ลูกม ย่า เป็นต้น(, ระบุอายุ, ขีดเครื่องหมายถูกในช่องเพศสำหรับสมาชิกแต่ละคน

สมาชิกในครัวเรือน	อายุ	เพศ	
		ชาย	หญิง
1. ผู้ตอบ			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			

3. แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของครัวเรือนของท่านคืออะไร) ตอบเพียง 1 คำตอบเท่านั้น (

__ การทำประมง (Fishing)

__ การแปรรูปสัตว์น้ำ (Fish processing)
__ การค้า/การขายสัตว์น้ำ (Fish trading/selling)
__ การทำฟาร์มสัตว์น้ำ (Farming)
__ วิชาอาชีพ (Profession)
__ การได้รับเงินช่วยเหลือจากผู้อื่น (Remittance)
__ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

4. แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับสองของครัวเรือนของท่านคืออะไร)ตอบเพียง 1 คำตอบเท่านั้น(
__ การทำประมง (Fishing)
__ การแปรรูปสัตว์น้ำ (Fish processing)
__ การค้า/การขายสัตว์น้ำ (Fish trading/selling)
__ การทำฟาร์มสัตว์น้ำ (Farming)
__ วิชาอาชีพ (Profession)
__ การได้รับเงินช่วยเหลือจากผู้อื่น (Remittance)
__ อื่น ๆ โปรดระบุ _____
__ ไม่มี

5. รายได้ต่อเดือนโดยประมาณจากการทำการประมงที่ท่านได้รับเป็นเท่าไร) ตอบเพียง 1 คำตอบเท่านั้น) หมายเหตุ: หน่วยคือฟิลิปปินส์เปโซ หรือ PHP ซึ่งประมาณ USD0.019 ณ 13 พ.ค . ค.ศ. 2018
__ 0 ถึง 2,000
__ 2,001 ถึง 5,000
__ 5,001 ถึง 10,000
__ 10,001 ถึง 15,000
__ 15,001 ถึง 20,000
__ 20,001 ถึง 25,000
__ 25,001 ถึง 30,000
__ 30,001 ถึง 50,000
__ 50,001 ถึง 100,000
__ มากกว่า 100,000

6. รายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อเดือนโดยประมาณจากแหล่งรายได้ทั้งหมดเป็นเท่าไร) ตอบเพียง 1 คำตอบเท่านั้น) หมายเหตุ :หน่วยคือฟิลิปปินส์เปโซ หรือ PHP ซึ่งประมาณ USD0.019 ณ 13 พ.ค .ค.ศ .2018
__ 0 ถึง 2,000

__ 2,001 ถึง 5,000
__ 5,001 ถึง 10,000
__ 10,001 ถึง 15,000
__ 15,001 ถึง 20,000
__ 20,001 ถึง 25,000
__ 25,001 ถึง 30,000
__ 30,001 ถึง 50,000
__ 50,001 ถึง 100,000
__ มากกว่า 100,000

7. ท่านเป็นสมาชิกในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงหรือไม่
__ เป็น
__ ไม่เป็น
ถ้าไม่เป็น ข้ามไปที่คำถามข้อที่ 9

ถ้าเป็นสมาชิก องค์การที่เกี่ยวข้องกับการประมงใดที่ท่านเป็นสมาชิก และท่านมีตำแหน่งใดในองค์การดังกล่าว (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี)

องค์การ	ตำแหน่ง				
	ประธาน/ รอง ประธาน	เลขาธิการ/ เหรัญญิก	ตำแหน่ง อื่น ๆ	สมาชิก	ไม่มี ตำ แหน่ง
สมาคมอุตสาหกรรมปลาทูน่า (Tuna industry associations)					
สมาคมอุตสาหกรรมผู้แปรรูป (Processors industry associations)					
สมาคมชาวประมง (Fisherfolk association)					
สมาคมชาวประมงสตรี (Women fisherfolks organization)					
อื่น ๆ โปรดระบุ:					

9. กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนที่ท่านเป็นสมาชิก) กลุ่มที่ไม่ใช่ภาคการประมง (มีอะไรบ้าง กรุณาระบุ:

10. ท่านมีตำแหน่งอะไรในการทำประมง

__ เจ้าของ (Owner)

__ กัปตันเรือ/ไต๋เรือ/ผู้ประกอบการประมง (Boat Captain /Operator of the fishing vessel)

__ เจ้าของ-ผู้ประกอบการ (Owner-Operator)

__ เจ้าหน้าที่ (Officer)

__ ลูกเรือ/คนงาน (Crew/Worker/Pasahero)

11. เรือประมงของท่านมีขนาดเท่าไร (เรือทำประมงหลัก)?

___ <3 ตันกรอส

___ 3-20 ตันกรอส

___ 21-150 ตันกรอส

___ >150 ตันกรอส

12. เรือของท่าออกทำประมงในทะเลกี่วัน

___ 1 วัน หรือน้อยกว่า

___ 2-3 วัน

___ 4-7 วัน

___ 2-3 สัปดาห์

___ 1-2 เดือน

___ > 3 เดือน

13. เรือประมงของท่านได้ขึ้นทะเบียนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น (LGU) หรือสำนักประมงและทรัพยากรทางน้ำ (BFAR) ใช่หรือไม่

___ใช่ __ ไม่ใช่ __ ไม่ทราบ

ถ้าใช่ ขึ้นทะเบียนในชื่อใคร

____ ชาย____ หญิง ____ บริษัท

ถ้าเป็นบริษัท (Corporation) ประธานบริษัทเป็นชาย หรือหญิง

____ ชาย____ หญิง

	14. ท่านได้เรือมาได้อย่างไร (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี) __ ทุนส่วนตัว (Self-financed) __ ยืมเงินจากญาติ/ครอบครัว/เพื่อน (Borrowed money from relatives/family/friends) __ กู้ยืม (Loan) ระบุผู้ให้กู้ เช่น ธนาคาร หรือเอกชน/บุคคล) _____ __ ผู้ขาย (Buyers) __ ได้รับมรดก (By inheritance) __ ความช่วยเหลือของรัฐบาล (Government assistance) __ หน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐบาล (Non-governmental agencies) __ อื่น ๆ โปรดระบุ _____
	15. ท่านหรือผู้ประกอบการประมงได้รับเครื่องมือประมงมาได้อย่างไร (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี) __ ทุนส่วนตัว (Self-financed) __ ยืมเงินจากญาติ/ครอบครัว/เพื่อน (Borrowed money from relatives/family/friends) __ กู้ยืม (Loan) ระบุผู้ให้กู้ เช่น ธนาคาร หรือเอกชน/บุคคล) _____ __ ผู้ขาย (Buyers) __ ได้รับมรดก (By inheritance) __ ความช่วยเหลือของรัฐบาล (Government assistance) __ หน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐบาล (Non-governmental agencies) __ อื่น ๆ โปรดระบุ _____
	16. เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงินสดในธุรกิจการทำประมง เจ้าของเรือประมงหาเงินสดมาได้อย่างไร (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี) __ ทุนส่วนตัว (Self-financed) ข้ามไปที่ข้อ 18 __ ยืมเงินจากญาติ/ครอบครัว/เพื่อน (Borrowed money from relatives/family/friends) __ กู้ยืม (Loan) ระบุผู้ให้กู้ เช่น ธนาคาร หรือเอกชน/บุคคล) _____ __ ผู้ขาย (Buyers)

__ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

__ ไม่ทราบ

17. เมื่อเจ้าของเรือประมงได้ยืมเงินมาเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจการทำประมง ใครเป็นผู้ไปหยิบยืมเงิน ผู้ที่ไปหยิบยืมเงินเป็นเพศใด

ตำแหน่งความรับผิดชอบของผู้ที่ไปหยิบยืมเงิน	เพศ	
	ชาย	หญิง
1) ชาวประมง/ผู้ประกอบการ (Fisher/Operator)		
2) คู่สมรส (Spouse)		
3) หุ้นส่วนธุรกิจ (Business Partner)		
4) ญาติ (Relative)		
5) อื่น ๆ โปรดระบุ: _____		

18. เจ้าของเรือประมงรับคนงานเข้ามาทำงานในธุรกิจการทำประมงอย่างไร (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี)

__ มีตัวเลือกส่วนตัว (Personal choice)

__ การอ้างอิง/มีผู้รับรอง (Referrals)

__ การโฆษณา (Advertisement)

__ อินเตอร์เน็ต (Internet)

__ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

19. เจ้าของเรือประมงใช้เวลานานแค่ในในการรับคนงาน (ตอบเพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

__ ภายในหนึ่งวัน

__ ภายในหนึ่งสัปดาห์

__ ภายในหนึ่งเดือน

__ มากกว่าหนึ่งเดือน

20. ในการทำประมงหนึ่งครั้ง ท่านใช้คนงานกี่คน (ระบุจำนวน) สถานะการจ้างงานของพวกเขาคืออะไร

		ระบุจำนวน	สถานะการจ้างงาน (ขีด ✓)	
			ปกติ	ตามฤดูกาล
ผู้ชาย	18 ปี และมากกว่า			
วัยรุ่นชาย	15 ปี ถึง ต่ำกว่า 18 ปี			
ผู้หญิง	18 ปี และมากกว่า			
วัยรุ่นหญิง	15 ปี ถึง ต่ำกว่า 18 ปี			
เด็กผู้ชาย	ต่ำกว่า 15 ปี			
เด็กผู้หญิง	ต่ำกว่า 15 ปี			
จำนวนคนงานทั้งหมดในการทำประมงหนึ่งครั้ง				

21. ท่านได้รับข้อมูลที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการทำประมงจากใคร (ตอบได้หลายคำตอบหากมี)

___ หน่วยงานรัฐบาลแห่งชาติ (National government agencies)

___ หน่วยการปกครองท้องถิ่น (Local Government Units)

___ ชาวประมงคนอื่น ๆ (Other fishers)

___ สมาคมอุตสาหกรรมปลาทูน่า (Tuna industry association)

___ วิทยุ (Radio)

___ โทรทัศน์ (Television)

___ อินเตอร์เน็ต (Internet)

___ อื่น ๆ โปรดระบุ_____

22. ท่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับราคาตลาดจากไหน (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี)

___ หน่วยงานรัฐบาลแห่งชาติ (National government agencies)

___ หน่วยการปกครองท้องถิ่น (Local Government Units)

___ ชาวประมงคนอื่น ๆ (Other fishers)

___ สมาคมอุตสาหกรรมปลาทูน่า (Tuna industry association)

___ วิทยุ (Radio)

___ โทรทัศน์ (Television)

___ อินเตอร์เน็ต (Internet)

___ อื่น ๆ โปรดระบุ_____

23. ใครเป็นผู้ซื้อสัตว์น้ำหลักที่สำคัญของท่าน กรุณาตอบว่าเขาเป็นเพศหญิงหรือชาย (เลือกเพียงหนึ่งคำตอบ)

ประเภทของผู้ซื้อสัตว์น้ำ	เพศ	
	ชาย	หญิง
1) ผู้รับค้าส่ง (Wholesaler)		
2) ผู้รับค้าปลีก (Retailer)		
3) ผู้ค้าส่ง-ผู้ค้าปลีก (Wholesaler-Retailer)		
4) ผู้แปรรูป (Processor)		
5) ผู้บริโภค (Consumer)		
6) ฝ่ายการเงิน (Financier)		
7) อื่น ๆ โปรดระบุ _____		

24. สัดส่วนของผู้ซื้อที่เป็นผู้หญิงที่ท่านติดต่อขายสัตว์น้ำด้วยคิดเป็นร้อยละเท่าใด (ระบุร้อยละ)

_____ %

25. ใครเป็นคนนำปลาทูน่าของท่านที่จับได้ไปส่งให้กับผู้ซื้อ (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี)

		ขีด ✓
ผู้ชาย	18 ปี และมากกว่า	
วัยรุ่นชาย	15 ปี ถึง ต่ำกว่า 18 ปี	
ผู้หญิง	18 ปี และมากกว่า	
วัยรุ่นหญิง	15 ปี ถึง ต่ำกว่า 18 ปี	
เด็กผู้ชาย	ต่ำกว่า 15 ปี	
เด็กผู้หญิง	ต่ำกว่า 15 ปี	

26. ปลาทูน่าที่จับได้ของท่านถึงมือผู้ซื้ออย่างไร (ตอบได้หลายคำตอบ หากมี)

___ ขนส่งไปยังตลาดขายปลีก

___ ขนส่งไปยังตลาดขายส่ง หรือท่าเทียบเรือ

___ ผู้ซื้อมาซื้อปลาที่ท่าขึ้นปลา

___ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

27. ท่านให้สินเชื่อ (เครดิต) กับผู้ซื้อปลาของท่านหรือไม่ (ให้นำสัตว์น้ำไปก่อน จ่ายเงินทีหลัง)

__ ใช่ __ ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

__ ฉันต้องการเงินสดเพื่อใช้ในธุรกิจการทำประมง

__ ฉันต้องการเงินสดเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน

__ หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการไม่จ่ายเงิน

__ ยากที่จะติดตามทวงหนี้

__ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

ถ้าใช่, สัดส่วนของผู้ซื้อที่ได้รับสินเชื่อ (เครดิต) ที่เป็นเพศหญิงเป็นร้อยละเท่าใด

____%

การปฏิบัติการประมงและการมีส่วนร่วม (Practices and Participation)

28. ในการทำการประมงของท่าน ตามปกติแล้วใครทำหน้าที่ในกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม	ผู้ชาย	ผู้หญิง	วัยรุ่นชาย	วัยรุ่นหญิง	เด็กผู้ชาย	เด็กผู้หญิง	ไม่ตอบ
1) กระบวนการขึ้นทะเบียนและเอกสารทางกฎหมาย							
2) การจ้างลูกเรือ							
3) วางแผนการออกทำการประมง							
4) เตรียมเรือและเครื่องมือ							
5) จัดหาน้ำมันเชื้อเพลิง							
6) ซื้อเหยื่อ							
7) เตรียมอาหารและน้ำสำหรับลูกเรือ							
8) เตรียมอวนและอุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ							
9) ควบคุมเครื่องยนต์เรือ							
10) ค้นหาปลาหรือฝูงปลา							
11) ติดตั้งอวนหรือเครื่องมือ							
12) ดำน้ำ							
13) ลากอวน							
14) เอาเลือดปลาทูน่า							
15) ตัดหัวปลาทูน่า							
16) แยกสัตว์น้ำ							
17) จัดเก็บในน้ำแข็ง							
18) ขนถ่ายสัตว์น้ำขึ้นท่า							
19) ช่างน้ำหนักสัตว์น้ำ							
20) คัดเกรดสัตว์น้ำ							
21) ตรวจสอบสัตว์น้ำ							
22) ติดฉลาก							

23) ต่อรองกับผู้ซื้อ							
24) ขนส่งสัตว์น้ำไปยังผู้ซื้อ							
25) รับเงินค่าจ้าง							
26) บันทึกผลจับสัตว์น้ำ							
ก. เก็บบันทึกด้านการเงิน							
ข. การจ่ายเงินเดือนและใบเสร็จ							
ค. ซ่อมอวน หรือเครื่องมือ							

29. มีผู้สังเกตการณ์บนเรือ (Fish observer) ร่วมสังเกตการณ์ในการทำประมงด้วยหรือไม่ (ในทะเล)

___ มี

___ ไม่มี

ถ้าไม่มี ข้ามไปคำถามข้อ 32

30. ถ้ามี มีผู้สังเกตการณ์บนเรือร่วมสังเกตการณ์ในการทำประมง กี่คน

	จำนวน
ผู้ชาย	
ผู้หญิง	

31. ใครเป็นผู้จ่ายเงินให้กับผู้สังเกตการณ์บนเรือ

___ บริษัทของฉัน

___ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

___ ฉันไม่ทราบ

32. ผู้เก็บข้อมูลจากสำนักประมงและทรัพยากรทางน้ำ (BFAR) ได้ตรวจสอบเรือและเอกสารการจับสัตว์น้ำของท่าน ณ ท่าขึ้นสัตว์น้ำ ใช่หรือไม่

___ ใช่

___ ไม่ใช่

ถ้าไม่มี ข้ามไปคำถามข้อ 34

33. ถ้าใช่ มีผู้เก็บข้อมูลตรวจสอบเรือของท่าน ณ ท่าขึ้นสัตว์น้ำ กี่คน

	จำนวน
ผู้ชาย	
ผู้หญิง	

34. ท่านได้ร่วมกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่

___ ร่วม___ ไม่ร่วม

ถ้าไม่มี ข้ามไปคำถามข้อ 35

ถ้าร่วม ใครที่เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม	ผู้ชาย	ผู้หญิง	วัยรุ่นชาย	วัยรุ่นหญิง	เด็กผู้ชาย	เด็กผู้หญิง
1) การประชุม (องค์กรประชาชน-People's Organization, หน่วยการปกครองท้องถิ่น-LGUs, หน่วยงานรัฐบาลแห่งชาติ-NGAs)						
2) สัมมนา/อบรม เกี่ยวกับการทำประมง						
3) การประชุมในชุมชน						
4) การทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับการทำประมง						

ความรู้, ความเชื่อและการรับรู้ (Knowledge, Beliefs and Perceptions)

35. จากประสบการณ์ ท่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความต่อไปนี้

(*หมายเหตุ: ผู้ถามต้องอ่านทีละบรรทัดและถามผู้ตอบว่าเขาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือว่าเป็นไม่มีความคิดเห็นต่อข้อความดังกล่าว*)

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เลือกทั้งคำตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1) ผู้ซื้อที่เป็นผู้ชายเสนอราคาดีกว่าผู้ซื้อที่เป็นผู้หญิง			
2) ผู้ซื้อที่เป็นผู้หญิงต่อรองด้วยง่ายกว่าผู้ซื้อที่เป็นผู้ชาย			
3) ผู้ซื้อที่เป็นผู้หญิงดูเน้นเกี่ยวกับคุณภาพของสัตว์น้ำมากกว่าผู้ซื้อที่เป็นผู้ชาย			
4) ผู้ซื้อที่เป็นผู้ชายมีความพร้อมที่จะจ่ายเงินมากกว่าผู้ซื้อที่เป็นผู้หญิง			
5) การเก็บเงินจากผู้ซื้อที่เป็นผู้หญิงง่ายกว่าจากผู้ซื้อที่เป็นผู้ชาย			
6) ผู้หญิงควรได้รับการสนับสนุนในร่วมในทริปการออกทำประมง			
7) ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่ขึ้นเรือนำความโชคร้ายมาให้			
8) ผู้หญิงที่มีประจำเดือนนำความโชคดีมาให้กับทริปการออกทำประมง			

36. ฉันจะอ่านข้อความแต่ละข้อความต่อไปนี้ กรุณาตอบว่าข้อความดังกล่าวถูกหรือผิด

(*หมายเหตุ :ผู้ถามจะอ่านทีละข้อความ และถามผู้ตอบว่า เขาเชื่อว่าข้อความดังกล่าวถูก หรือผิด)*

	ถูก	ผิด
ปลาทูน่าเป็นปลาที่อพยพไปมาได้		
ชาวประมงพาณิชย์ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำประมงภายในระยะ 15 กม. จากน่านน้ำของเทศบาล (Municipal waters)		
ขนาดตาอวนของอวนล้อมตามกฎหมายที่ใช้จับปลาทูน่าได้คือ 3 ซม.		

	รัฐบาลกำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนเครื่องมืออวนล้อม		
	ปลาทูน่าพันธุ์ท้องแถบ (Skipjack) เป็นพันธุ์ชนิดหนึ่งของปลาทูน่า		
	เรือประมงที่ชักธงประเทศฟิลิปปินส์ได้รับการอนุญาตให้ทำประมงในทะเลหลวงเขต 1, 2, และ 3 ในพื้นที่มหาสมุทรแปซิฟิกฝั่งตะวันตกและตอนกลางได้		
	ผู้ประกอบการเรือประมงปลาทูน่าสามารถส่งออกปลาทูน่าไปยังสหภาพยุโรป (EU) ได้ถึงแม้ไม่ต้องส่งแบบบันทึกผลจับสัตว์น้ำ (Catch logsheets)		
	เพื่อความมั่นใจในการตรวจสอบย้อนกลับ ฉลากผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าควรมีชื่อของเรือประมงที่จับปลาปลาทูน่าได้ระบุไว้ด้วย		

สิทธิและสถานะทางกฎหมาย (Legal rights and status)

37. ท่านทราบเกี่ยวกับกฎหมาย/นโยบายด้านการประมง ใช่หรือไม่

(หมายเหตุ: ผู้ถามจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่อไปนี้)

___ ใช่____ ไม่ใช่

ถ้าใช่ กฎหมาย/นโยบายอะไรบ้างที่ท่านทราบ

(หมายเหตุ: ผู้ตอบต้องตอบอย่างเป็นธรรมชาติ/คล่องแคล่ว/ไม่ได้เตรียมการมาล่วงหน้าเพื่อตอบและผู้ถามเพียงขีดเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องของกฎหมายที่ผู้ตอบได้กล่าวถึง)

ถ้าไม่ใช่ ให้ข้ามไปคำถามข้อ 38

	ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของกฎหมายที่ผู้ตอบได้กล่าวถึง
1) จรรยาบรรณในการทำการประมงแห่งประเทศฟิลิปินส์ ค.ศ.. 1998 (The Philippine Fisheries Code of 1998)	
2) จรรยาบรรณในการทำการประมงแห่งประเทศฟิลิปินส์ ฉบับแก้ไข ค.ศ. 2015 (Revised Fisheries Code of 2015)	
3) กฎหมายว่าด้วยการทำประมงเบ็ดมือ ค.ศ. 2007 (The Handline Fishing Law of 2007)	
4) จรรยาบรรณการปกครองส่วนท้องถิ่น ค.ศ. 1991 (Local Government Code of 1991)	

5) อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์และการจัดการมวลสัตว์น้ำที่ย้ายถิ่นอยู่เสมอในมหาสมุทรแปซิฟิกฝั่งตะวันตกและตอนกลาง) (Convention on the Conservation and Management of Highly Migratory Fish Stocks in the Western and Central Pacific Ocean)	
6) คำตอบอื่น ๆ	

38. กรุณาตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เพื่อตอบเกี่ยวกับบริษัทของท่านในเรื่องต่อไปนี้

	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ตอบ
1) ท่านได้รับสวัสดิการดูแลครอบคลุมถึงโรคในกลุ่มอาการซิคไซนัส (Sick Sinus Syndrome- SSS) ใช่หรือไม่			
2) ท่านได้รับสวัสดิการดูแลครอบคลุม PhilHealth ใช่หรือไม่			
3) มีลูกจ้างที่อายุต่ำกว่า 15 ปีในบริษัทของท่านใช่หรือไม่			
4) ท่านได้รับสิทธิการจ่ายค่าจ้างเมื่อลางาน ใช่หรือไม่			
5) ท่านได้รับสิทธิที่จะลาคลอดหรือลาดูแลบุตร ใช่หรือไม่			
6) ท่านได้รับประกันอุบัติเหตุ ใช่หรือไม่			
7) ท่านต้องคล้องป้ายบริษัท (Company ID) ใช่หรือไม่			
8) ท่านได้รับค่าตอบแทนตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ใช่หรือไม่			
9) บริษัทของท่านจัดหาเสื้อผ้า/สิ่งปกคลุมเพื่อปกป้องท่านจากการทำงาน ใช่หรือไม่			
10) บริษัทของท่านจัดหาแว่นตาหรืออุปกรณ์เพื่อปกป้องสายตาของท่านจากการทำงาน ใช่หรือไม่			
11) ท่านใช้ถุงมือในการจัดการกับปลาทูน่าหลังการจับ ใช่หรือไม่			
12) พื้นที่ทำงานของท่านมีการระบายอากาศที่ดี ใช่หรือไม่?			
13) พื้นที่ทำงานของท่านมีแสงสว่างเพียงพอ ใช่หรือไม่?			

14) เรือประมงของท่านมีที่พักที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง ใช่หรือไม่				
15) เรือประมงของท่านมีห้องพักแยกสำหรับผู้หญิง ใช่หรือไม่				

39. สำหรับงานประเภทเดียวกัน ค่าตอบแทนของท่านเปรียบเทียบกับเพศตรงข้าม (ชายหรือหญิง) เป็นอย่างไร โปรดเลือกมาหนึ่งตัวเลือก จากสามตัวเลือกต่อไปนี้ที่จะอ่านให้ฟัง ซึ่งเป็นตัวเลือกที่เป็นตัวแทนความเชื่อของท่านได้มากที่สุด

ตัวเลือก	คำตอบ
ผู้ชายได้รับค่าตอบแทนมากกว่าผู้หญิง	
ผู้ชายและผู้หญิงได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน	
ผู้ชายได้รับค่าตอบแทนน้อยกว่าผู้หญิง	

อำนาจและการตัดสินใจ (Power and decision-making)

40. ใครเป็นผู้ทำการตัดสินใจในครัวเรือนของท่าน ในเรื่องต่อไปนี้ (*หมายเหตุ: ผู้ถามจะต้องอ่านประเด็นการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ออกมา และให้ผู้ตอบเลือกบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจสุดท้ายในแต่ละประเด็น อย่างไรก็ตาม หากผู้ตอบยืนกรานว่าเป็นการร่วมกันตัดสินใจระหว่างสองบุคคล ก็ให้ขีด ✓ เลือกทั้งสองคน*)

ประเด็นในการตัดสินใจ	พ่อ	แม่	ลูกสาว	ลูกชาย	สมาชิกเพศชายคนอื่นในครัวเรือน	สมาชิกเพศหญิงคนอื่นในครัวเรือน
1) การศึกษา						
2) การเตรียม/การซื้ออาหาร						
3) การวางแผนงบประมาณ						
4) กิจกรรมการพักผ่อน						
5) สุขภาพ						
6) ระเบียบวินัย						
7) การมีส่วนร่วมกับชุมชน						

41. ใครเป็นผู้ทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำประมง *(หมายเหตุ: ผู้ถามจะต้องอ่านประเด็นการตัดสินใจในด้านต่างๆ ออกมา และให้ผู้ตอบเลือกบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจสุดท้ายในแต่ละประเด็น อย่างไรก็ตาม หากผู้ตอบยืนกรานว่าเป็นการร่วมกันตัดสินใจระหว่างสองบุคคล ก็ให้ขีด ✓ เลือกทั้งสองคน)*

ประเด็นในการตัดสินใจ	ผู้ตอบ	คู่สมรส	ผู้ร่วมงานเพศชาย	ผู้ร่วมงานเพศหญิง	ไม่ตอบ
การซื้อเครื่องมือประมง/เครื่องใช้					
พื้นที่ทำประมง					
การจัดหาเงินทุนสำหรับการทำประมง					
การตลาดสัตว์น้ำที่จับได้					
การกำหนดราคา					
การกำหนดเวลาในการทำประมง					
การจ้างคนงาน					

42. มีโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการประมงในชุมชนของท่านหรือไม่

__ มี __ ไม่มี

43. หากมี ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการประมงในชุมชนของท่านอย่างไร

กิจกรรมในชุมชน	ไม่เคย	บางครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ	ไม่ตอบ
การประชุม					
การอบรม					
การทำประชาพิจารณ์					
ด้านสังคม					
การวิจัย					
สมาชิกคณะกรรมการ					
สมาชิกสมาคม					

Bantay Dagat						
การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง						

เวลาและพื้นที่ (Time and space)

สำหรับช่องเวลา:

ตามปกติ ตั้งแต่เช้าจนถึงเข้านอน กิจกรรมการทำงาน (Work activities) และกิจกรรมในบ้าน (Household activities) ที่ท่านทำมีอะไรบ้าง (หากไม่มีการระบุถึงบทบาทการทำงานในบ้าน ให้ถามว่าใครเป็นคนทำงานในบ้าน)

สำหรับช่องสถานที่:

ท่านทำงานด้านเศรษฐกิจ (Economic tasks) ที่ท่านระบุถึง ที่ไหน (งานด้านเศรษฐกิจ เช่น การแปรรูป การขาย การค้าสัตว์น้ำ) ตัวอย่างเช่น สามารถตั้งสมมุติฐานว่าการทำงานในบ้าน (Reproductive tasks) เป็นงานที่ทำที่บ้านได้หรือไม่

เวลา	กิจกรรม	ทำที่ไหน: บ้าน, สถานที่/พื้นที่ที่ทำงาน, ชุมชน
04.00-05.00 น.		
05.00-06.00 น.		
06.00-07.00 น.		
07.00-08.00 น.		
08.00-09.00 น.		
09.00-10.00 น.		
10.00-11.00 น.		
11.00-12.00 น.		
12.00-13.00 น.		
13.00-14.00 น.		
14.00-15.00 น.		
15.00-16.00 น.		
16.00-17.00 น.		
17.00-18.00 น.		
18.00-19.00 น.		
19.00-20.00 น.		
20.00-21.00 น.		
21.00-22.00 น.		
22.00-23.00 น.		
23.00-24.00 น.		
00.00-01.00 น.		
01.00-02.00 น.		
02.00-03.00 น.		
03.00-04.00 น.		

นอกเหนือจากงานที่กล่าวมาข้างต้น ท่านทำงานอื่น ๆ อีกบ้างหรือไม่ อาจไม่ใช่งานที่ทำเป็นประจำวันแต่มีการทำ หนึ่งครั้ง/สองครั้ง/สามครั้งในหนึ่งสัปดาห์

ภาคผนวกที่ 6. เครือข่ายและทรัพยากรที่แนะนำ

ส่วนนี้ให้ข้อมูลเชื่อมโยงไปยังกลุ่ม สมาคม และองค์กรอื่นๆ ด้านผู้หญิง/เพศสถานะ ที่อุทิศตน (อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ) เพื่อส่งเสริมหรือเน้นบทบาทผู้หญิง/เพศสถานะ ความสัมพันธ์ และประเด็นด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมงงานหลังการจับสัตว์น้ำ และการอนุรักษ์สัตว์น้ำ สามารถเข้าเยี่ยมชมเว็ปไซท์ www.genderaquafish.org/discover-gaf/gaf-networks-and-resources/ เพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านล่างนี้

สมาคมประมงแห่งเอเชีย (Asian Fisheries Society) –

- หน่วยงานด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงของสมาคมประมงแห่งเอเชีย (Gender in Aquaculture and Fisheries Section) – www.genderaquafish.org/gaf-section/
- ทรัพยากรเกี่ยวกับเพศสถานะ/ผู้หญิง, การประมง/การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Gender/women, fisheries/aquaculture resources) – www.genderaquafish.org/resources-3/asian-fisheries-society-genderwomen-and-fisheries-resources/

เครือข่ายสตรีภาคประมงในแอฟริกา (African Network of Women in the Fisheries Sector) – www.comhafat.org/en/reseaux.php?id=3

เครือข่ายอุตสาหกรรมอาหารทะเลของสตรีในออสเตรเลีย (Australia's Women's Industry Network Seafood Community) – www.winsc.org.au/

สหภาพยุโรป (European Union) –

- ผู้หญิงในการประมงในสหภาพยุโรป (Women in Fisheries in the EU) – www.epthinktank.eu/2013/10/14/women-and-fisheries-in-the-european-union/
- ความเกี่ยวข้องของเพศสถานะในเชิงนโยบาย (Relevance of gender in the policy arena) – www.eige.europa.eu/gender-mainstreaming/sectoral-areas/maritime-affairs-and-fisheries
- เครือข่ายองค์กรสตรีด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในยุโรป (European Network of Women's Organizations in Fisheries and Aquaculture) – www.akteaplatform.eu/?lang=es; www.twitter.com/AKTEAwif

องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) –

- การบูรณาการประเด็นเพศสถานะเข้าสู่ประเด็นกระแสหลัก แผนงานด้านเพศสถานะ (Gender mainstreaming (Gender Programme)) – www.fao.org/gender/gender-home/en/
- กรมประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (เพศสถานะ, การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) ((FAO Fisheries and Aquaculture Department (gender, fisheries and aquaculture)) – www.fao.org/fishery/topic/16605/en

- แผนงานชีวิตความเป็นอยู่ด้านการประมงของภูมิภาคเอเชียใต้และตะวันออกเฉียงใต้ (FAO Regional Fisheries Livelihoods Programme for South and South East Asia) – www.fao.org/fishery/rflp/en

ผู้หญิงในเครือข่ายประมงในฟิจิ (Women in Fisheries Network Fiji) – www.womeninfisheriesfiji.org/

International Collective in Support of Fishworkers – www.icsf.net/en/yemaya.html

Mundus Maris, วิทยาศาสตร์และศิลปะเพื่อความยั่งยืน (Sciences and Arts for Sustainability) – www.mundusmaris.org/

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา วิกิเจนเดอร์ (OECD Wikigender) – www.wikigender.org/index.php/Gender_and_Fisheries

เครือข่ายสตรีในการประมงในประเทศสเปน (Red Española de Mujeres en el Sector Pesquero ((Spanish Network of Women in the Fisheries Sector)) – www.mapama.gob.es/en/pesca/temas/red-mujeres/

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) –

- Experts Workshop on Regional Approach for the Implementation of FAO Voluntary Guidelines for Securing Sustainable Small-scale Fisheries: Human Right-Based Approach and Gender-Equitability – www.seafdec.org/download/report-of-the-expert-workshop-on-regional-approach-for-the-implementation-of-fao-voluntary-guidelines-for-securing-sustainable-small-scale-fisheries-human-right-based-approach-and-gender-equitability/
- Experts Workshop for Securing Sustainable Small-Scale Fisheries on Human Rights-Based Approach and Gender Equitability Issue – www.seafdec.org/experts-workshop-securing-sustainable-small-scale-fisheries-human-rights-based-approach-gender-equitability-issue-organized/
- Fish for the People Vol. 16 No. 2 (2018) – www.repository.seafdec.org/handle/20.500.12066/1374

สำนักงานเลขาธิการประชาคมแปซิฟิก (Secretariat for the Pacific Community (Women in Fisheries Information Bulletins)) – www.spc.int/coastfish/en/publications/bulletins/women-in-fisheries.html

เครือข่ายผู้หญิงในการประมงแห่งชาติฟิลิปปินส์ (The National Network for Women in Fisheries in the Philippines) – www.womeninfisheriesph.org

มหาวิทยาลัยสเตอลิง (ประเด็นด้านเพศสถานะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (University of Stirling (Gender Issues in Aquaculture)) – www.dfid.stir.ac.uk/dfid/gender/gender.htm

องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID) –

- ADS Chapter 205 Integrating Gender Equality and Female Empowerment in USAID's Program Cycle – www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1870/205.pdf
- Gender at USAID (presentation) – https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1865/Gender_USAID.pdf
- **นโยบายความเท่าเทียมกันทางเพศสถานะและการเพิ่มขีดความสามารถของผู้หญิง** (Gender Equality and Female Empowerment Policy) – https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1865/GenderEqualityPolicy_0.pdf

แผนงานความร่วมมือด้านมหาสมุทรและการประมงขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID Oceans and Fisheries Partnership) – www.seafdec-oceanspartnership.org

เพศสถานะในหนังสือการเกษตรของ ธนาคารโลก, องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ และกองทุนระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาเกษตร (Module การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) (World Bank, FAO and IFAD Gender in Agriculture Sourcebook (Fisheries and Aquaculture Module)) – www.siteresources.worldbank.org/INTGENAGRLIVSOUBOOK/Resources/Module13.pdf

เวทีผู้นำหญิง (ความร่วมมือในแนวสามเหลี่ยมปะการังเพื่อแนวปะการัง การประมง และความมั่นคงด้านอาหาร)/ ศูนย์แนวสามเหลี่ยมปะการัง (Women Leaders' Forum (Coral Triangle Initiative for Coral Reef, Fisheries and Food Security-CTI-CFF)/(Coral Triangle Center-CTC)) – www.coraltriangleinitiative.org/wlf

ศูนย์วิจัยปลาของโลก (WorldFish (Gender as a Cross-Cutting Theme)) – www.worldfishcenter.org/content/gender

ผู้หญิงในอุตสาหกรรมอาหารทะเล (WSI) สมาคมระหว่างประเทศสำหรับผู้หญิงในอุตสาหกรรมอาหารทะเล (International Association for Women in the Seafood Industry) – www.wsi-asso.org

The USAID Oceans and Fisheries Partnership
www.seafdec-oceanspartnership.org